

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

1905

Ny följd * VIII årg. Häft. 9—10

DAGNY

TIDSKRIFT FÖR SOCIALA OCH LITTERÄRA INTRESSEN

UTGIFVEN AF

FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET

REDAKTÖR: LOTTEN DAHLGREN

INNEHÅLL:

EDLA AF KLERCKER, Några drag ur Madame de Maintenons lif. (Slut).

PEN, Önskemål i fråga om kvinnlig yrkesutbildning.

FANNY EKENSTIERNA, Ett svenskt arbete om Schiller.

M. S., Fru Karin Ryding †.

Från 1905 års riksdag. III.

Litteratur: F. E., Lifsprinciper. Bearbetning från engelskan. — I elfte timmen af ELISABETH KUYLENSTIERNA. — En ny dag. — Den syndiga gamla människan af ANNA WAHLENBERG.

Ett reformvänligt ämbetsverk.

Föreningsmeddelanden.

Bilaga: Fredrika-Bremer-Förbundets berättelse för år 1904. Det 20:e året af dess verksamhet.

Wahlberg

Enastående

med hänsyn till sina egenskaper att verka direkt välgörande på den mänskliga organismen, såsom fördelande vid blodstockningar, lindrande vid fall af värk, svöda m. m. samt på samma gång vara det kraftigaste antiseptiska medel till att hålla skårerna och friska och häfva en mängd hår- och hudsjukdomar vinner **SALUBRIN** för *hvert år allt större användning* till behandling af *yttre skador, lindrande af värk och hosta*, såsom *munvatten, till hudens och hårets vård* m. m. Salubrin tillhandahålles i Parfym-, Speceri- och Färgaffärer. Partilager hos **GEIJER & Co, Stockholm.**

Filip Holmqvists Handelsinstitut

GÖTEBORG, är afgjordt Västra Sveriges största fullständigaste och mest renommerade handelsläroverk. 21:sta arbetsårets hösttermin begynner den 22 Aug. och vårtermin den 16 Jan. Års- och terminskurser. 12—14 lärare; för språk äfven *utlänningar*. Institutet tillhandagår köpmän gratis vid behof af kontorister. Holmqvists skrifmetod är landets mest spridda och af staten antagen som normalmetod. Begär program.

Filip Holmqvist

Öfverlärare vid Tekniska skolan i Stockholm,
lärare vid Chalmerska institutet, ledamot af Sv. Revisorsamfundet.

S. T. A. 019241.

Aktiebolaget Nordiska Kompaniet.

Textilafdelning, Thyra Grafström.

Färdiga och påbörjade **Broderier** på siden-, kläde-, lärft- och yllestramalj, passande för **Dukar, Portiärer, Mattor, Kuddar, Serveringsdukar m. m.** Mönster uthyras. Rekvisitioner från landsorten ombesörjas pr omgående.

5 Regeringsgatan 5.

Sjuksköterskor

med goda betyg öfver genomgångna lärokurser och utöfvad praktisk verksamhet finnas anmälda å Fredrika-Bremer-Förbundets Sjuksköterskebyrå, 25 Tunnelgatan. — Allm. Tel. 82 11. Riks Tel. 68 98.

Ellen Fries' bibliotek

är öppet *alla hvardagar kl. 3—4 e. m.*

Biblioteket är mot skriftlig borgensförbindelse af känd förbundsmedlem afgiftsfritt tillgängligt för kvinnor, som egna sig åt studiet af historia och närliggande ämnen.

Det är dessutom tillgängligt för Fredrika-Bremer-Förbundet.

För kapitalister, särskildt fruntimmer, har det länge varit ett önskningsmål att kunna öfverlämna värden af sina värdepapper och skötseln af sina affärer åt någon person eller institution, som med absolut säkerhet förenade punktlighet och noggrannhet i utförandet af det anförtrodda uppdraget äfvensom prisbillighet. En sådan institution är

Stockholms Enskilda Banks Notariatafdelning

(Lilla Nygatan 27, expeditionstid 10—4),

som under garanti af **Stockholms Enskilda Bank** åtager sig vård och förvaltning af enskilda personers och kassors värdepapper.

Exempel 1. Om en person hos Notariatafdelningen deponerar obligationer, inkasserar Notariatafdelningen vid förfallotiderna kuponger och tillhandahåller deponenten influtna medel. Vidare efterser Notariatafdelningen utlottningar af obligationer och underrättar deponenten i god tid, ifall en denne tillhörig obligation blifvit utlottad, samt lämnar förslag till ny placering af det ledigblifna kapitalet.

Exempel 2. Om inteckningar deponeras hos Notariatafdelningen, underrättar Notariatafdelningen gäldenären därom att räntorna å inteckningarna skola till afdelningen inbetalas, hvarefter de medel, som inflyta, till deponenten redovisas. Vidare tillser Notariatafdelningen att inteckningarna blifva i vederbörlig tid förnyade. Om en hos afdelningen deponerad inteckning genom underlåten förnyelse skulle förfalla, ersätter **Stockholms Enskilda Bank** därigenom uppkommen skada.

Förvaringsafgift: 50 öre för år pr 1,000 kronor af depositionens värde, dock ej under två kronor.

Nu utkommet:

-- Sommarlof --

Illustrerad sommartidning för barn.

Tryckt med fyra färger.

16 sidor text och illustrationer af *Jenny Nyström-Stoopendaal*, *A. Ch. Sjöberg* och *Einar Torsslow*. Bland innehållet märkes: *Jesus i sitt barndomshem* af *A. Åberg*. *Bröllopskläderna* af *S. St. Ingrid*s bröder och poem af *Märta*. *Under sommarlofvet* af *Onkel Erik*. *Sveriges flagga* af *A—i—e* m. m. Pris pr ex. 10 öre. Vid rekvisition af 20 ex. och däröfver 8 öre pr ex.; hvart 11:te gratis. Tagas 100 ex. och däröfver på en hand nedsättes priset till 7 öre pr ex. »Sommarlof» sändes fritt till närmaste post- eller järnvägsstation. Rekv. helst på postanvisning och *snarast*.

Evang. Fosterlands-Stiftelsens Förlags-Exp.
STOCKHOLM.

Böcker insända till Fredrika-Bremer-Förbundet februari—maj 1905.

- Aktiebolaget Ljus:** *Janson, Gustaf*, Det gamla huset. Del. II.
- Nils Ander:** *Rosvall, A.*, Fråga mig! Handbok för hemmet. — *Kamke Hanna*, Praktisk kokbok för hemmet. — *Rosvall, A.*, Handbok i varukännedom.
- K. W. Appelbergs boktryckeri**, Uppsala: I vår tids lifsfrågor, 9:e årgången, häft. 1 och 2.
- H. Aschehoug & C:o:** *Dickmar, Helene*, »Lidt om kærlighet» og Gunnar Heibergs »Kærlighedens Tragedie». — *Forf. til »Kvinden skabt af Manden*, Fru Evas Dagbog.
- Albert Bonnier:** Verdandis småskrifter n:o 5. — *Wahlenberg, Anna*, Den syndiga gamla människan.
- Fosterlandsstiftelsens förlagsexpedition:** *Lenk, Margareta*, Barnahjärtan, fyra berättelser. — *Montgomery, J. F.*, Min vandring med Gud. — *Hammar, H. B.*, Bibeln — Herrens bok. — *Kolmodin, A.*, Jesus — Guds Son, En biblisk undersökning. — *En svensk läkare*, Läkaremissionen, dess uppgifter och resultat.
- Förlagsaktiebolaget Helios:** *Oker-Blom, Max*, För mödrar och unga kvinnor.
- P. A. Norstedt & Söner:** *Bååth-Holmberg, Cecilia*, Schiller, En lefnadsteckning.
- Bokförlagsaktiebolaget Puritas:** *Lifsprinciper*, praktiska rön i olika frågor, bearbetning från engelskan.
- Fr. Skoglunds förlag:** *Morén, Sjölander, Steffen*, Folkskolans uppslagsbok för stafning och ordböjning.
- Teosofiska bokförlaget:** *Leadbeater, C. W.*, Andra sidan döden.
- Wahlström & Widstrand:** *Linder, Gurli*, Kvinnofrågan i Sverige 1845—1905. — *Lejdström-Samzelius, Ingrid*, Konsten att andas. — *Gorki, Maxim*, Warenka Olessoff. — I mörkret och i fängelset. — *Ruhe, Algot*, Heliga kvinnor, Deras lefnad och under, som de förtäljas i gamla skrifter.

Å Fredrika-Bremer-Förbundets byrå 54 Drottninggatan mottagas anmälningar till inträde i Förbundets

Sjukkassa.

Äfven personer, som icke äro medlemmar af Förbundet, kunna blifva delägare i densamma.

Några drag ur Madame de Maintenons lif.

(Forts. och slut från häft. 7).

Konungen, som i början ansett m:me Scarron sipp och tillgjord i sitt trosnit, började allt mera värdera henne samt tilldela henne utmärkelser och fördelar. Han utnämnde henne snart till markisinna af Maintenon och tillerkände henne vissa privilegier. Äfven brodern d'Aubigné får sin del af den kungliga nåden och avancerar till kommandant först i Belfort, sedan i Cognac.

Oaktadt sitt fasta beslut att draga sig tillbaka så snart de pekuniära förhållande tilläto det, finna vi m:me Scarron, eller som hon numera titulerades, m:me de Maintenon, fortfarande fästad vid de furstliga barnen och fullgörande sina uppfostrarinnehlikter. 1675 företog hon en längre badresa med den lille hertigen af Maine, hvilken vid två års ålder haft konvulsioner och hvars hälsa ständigt vacklade och fordrade oafåtliga omsorger. Vid återkomsten från denna resa tycktes förhållandet till m:me de Montespan blifvit något bättre. Trots detta ville hon dock gärna draga sig tillbaka, men hon hade blifvit alltmera outhärlig och skjuter alltjämt upp sitt beslut. År 1677 skrifer m:me de Maintenon till abbé Gobelin från badorten Barèges, där hon ånyo vistas tillsammans med hertigen af Maine: »När jag hade det illa vid hofvet, rådde man mig att icke aflägsna mig under det tillståndet och nu när jag har det bra, vet jag ej hur jag skall kunna förmå mig att slita mig från människor, som kvarhålla mig med mildhet och vänskap.»

Hon kom emellertid så småningom till visshet om, att hon vid hofvet hade en alldeles speciell mission att utföra, och hon ansåg sig vara ett redskap i Guds hand. I samma mån hennes fromhet tilltager och konungens passion för m:me de Montespan aftager, börjar hon indirekt arbeta på sitt mål — att söka slita bandet mellan konungen och m:me de Montespan och återföra honom till ett gudfruktigt lefverne. Denna mission, för hvilken hon uppoffrar sin frihet och sitt oberoende, kunde hon

bäst ägna sig åt efter år 1680, då hon lämnade sin tjänst som guvernant för de kungliga barnen och utnämndes till kammarfru åt den unga nygifta kronprinsessan.

Hon hade nu en officiell ställning vid hofvet och trädde i närmare beröring med konungen och de furstliga personerna. Konungen fick tillfälle att lära känna henne och ett verkligt vänskapsförhållande, baserad på aktning och tillgifvenhet, uppstod så småningom mellan dem. Konungen, som djupt värderade hennes sunda omdöme och deltagande intresse för allt och alla, invigde henne efter hand i många förtroenden, och man kunde icke nog förvåna sig öfver det fullkomligt okända och otänkbara i, att den galante och passionerade Ludvig kunde finna sig i ett fullständigt platoniskt vänskapsförhållande till en så utomordentligt vacker och intelligent kvinna som m:me de Maintenon. Äfven drottningen, den sorgsna och resignerade Maria Theresia, som tigande måst finna sig i sin makes otrohet och dagligen fick tåla m:me de Montespanns närvaro, fattade stor tillgifvenhet för m:me de Maintenon. Också torde säkert det närmande, som slutligen skedde mellan konungen och drottningen, till stor del kunna tillskrifvas den förmedlande roll, m:me de Maintenon under sin intimare beröring med de kungliga makarne spelade. Hon hade en okuffig lust att ställa till rätta, att hjälpa och ordna. Fullkomligt oberörd som hon var af all slags erotik och af alla djupare lidelser, förstod hon ej eller förlät några yttringar af desamma, hon kunde ej tänka sig något annat slag af lycka än arbete och pliktuppfyllelse.

År 1683 inträffade helt oväntadt en tilldragelse, som blef af den största betydelse i hennes lif. Drottningen afled efter en kort sjukdom och madame de Maintenon ämnade då draga sig tillbaka definitivt. Emellertid öfvertalades hon att stanna. En af hennes släktingar, madame de Caylus, berättar i sina memoarer angående detta, följande episod: »När drottningen afidit, ville madame de Maintenon draga sig tillbaka, men monsieur de la Rochefoucauld tog henne i armen och förde henne fram till konungen, i det han sade till henne: »Det är icke tid för er att lämna konungen, han behöfver er». Madame de Maintenon hade faktiskt blifvit outhärlig för Ludvig XIV, han ville ständigt se henne omkring sig, alla förbindelser med madame de Montespan voro brutna och konungens känslor för den 48-åriga vackra Françoise hade blifvit allt starkare. Hvilka voro hennes för konungen? Därom vet man intet med bestämdhet. Att hon, liksom hela

samtiden, beundrade honom öfver alla gränser och att hon var stolt öfver sitt inflytande öfver honom, det framgår på många sätt, men icke ett skrifvet ord finnes bevaradt, som kunde bevisa någon erotisk känsla hos henne, och öfver hela hennes intima förhållande till konungen hvilat en slöja. Icke ett enda skriftligt bevis finnes, att hon äktat konungen, men ändå torde man med alldeles full visshet kunna påstå, att hon vigdes i laga ordning vid honom. Den korrekta, reserverade och kloka madame de Maintenon hade aldrig gått in på att stanna längre vid hofvet på andra villkor, och en massa samtida vittnen intyga, att hon var den lagliga drottningen. Att detta emellertid icke officiellt erkändes af konungen för folket berodde helt säkert till en stor del på henne själf. Stolt som hon var öfver sitt blygsamma, retirerade uppträdande, rädd för all slags representation, ville hon icke påtaga sig en drottningens yttre plikter. Hon önskade vara en gåta för eftervärlden, hon ville icke ha den officiella stämpeln på sin höga ställning, men indirekt låter hon alla erkänna den. Af de furstliga barnen titulerades hon hädanefter »ma tante», och hela hofvet visade henne den respekt, som tillkommer en konungs maka. Madame de Sévigné yttrade om hennes ställning: »Det har aldrig funnits en sådan förr och det kommer aldrig att finnas en liknande».

Enligt Saint-Simon ägde vigseln antagligen rum i all hemlighet i januari 1684 vid midnatt. Flera personer lära hafva varit närvarande, bland annat ärkebiskopen af Paris och markisen de Montchevreuil.

* * *

Den kungliga makan omgafs nu af all den lyx, som tillkommer en drottning, och fastän hon vid alla officiella tillfällen icke hade någon rang, fullgjorde hon i det dagliga lifvet alla de många betungande plikter, som medföljde hennes höga ställning.

Ett outtröttligt rastlöst arbete med att hjälpa, styra, råda, viddtog under dessa nya förhållanden. Konungen, som dagligen arbetade med sina ministrar i hennes rum, där hon satt bredvid och span, invigde henne i sina förtroenden och begärde ofta ett eller annat råd, då han brukade uttrycka sig: »Qu'en pensez votre Solidité?» eller: »Consultons la Raison!» Men det var icke blott konungen, som tog henne i anspråk, hon dirigerade och hjälpte konungens barn och hela hans familj, sina vänner

och deras barn, sin bror och svägerska, hela sin släkt. Allas minsta bekymmer och förhållanden intresserade henne. Hennes omåttliga lust att undervisa och predika moral för andra hade nu fått ett arbetsfält, som var hardt när oöfverskådligt och det är nästan ofattligt hur en enda människa kunde räcka till att hjälpa alla. I politiken blandade hon sig icke gärna oombedd, hennes intressen lågo ej åt det hållet, men desto mera i allt, som rörde hennes omgifnings privata förhållanden.

Hennes bror, som gift sig med en ung flicka på femton år, var en af dem hon oftast togs i anspråk af. Monsieur d'Aubigné var af en lättsinnig karaktär, mycket olik sin syster, kunde ej sköta pengar, ej uppfostra och lefva i godt samförstånd med sin oerfarna hustru och beredde madame de Maintenon ständiga bekymmer. Hon måste årligen tillförsäkra dem stora pekuniära understöd, men så håller hon också ett vaksamt öga på sina kära syskon. Det finnes en stor korrespondens bevarad mellan henne och brodern, uti hvilken hon skrupensar upp dem ganska grundligt, förhåller d'Aubigné att tukta sin själfsvåldiga hustru och uppgör förslag till deras årsbudget. Hennes stora sparsamhet förnekar sig aldrig och hon skrifver till brodern: »Jag sänder er*) ett förslag till budget, ett sådant som jag skulle göra åt mig själf, om jag ej vore vid hofvet och hvilket man mycket väl kan gå efter...»

Och nu följer i det oändliga resonnemanger om hvarje minsta detalj, om hvad de skola äta till middagen, huru många brador de skola elda om dagen, hur mycket socker det går åt till en kompott m. m. och hon slutar med att uppmana brodern, hvilken nyss köpt duktyg åt sig, att låta märka det och akta väl, att det ej bytes bort i tvätten.

När efter flera års väntan makarne d'Aubigné kunde glädja sig åt sin förstfödda, en dotter (sedermera hertiginnan de Noailles), är madame de Maintenon full af omsorger för den lilla och ger noggranna förhållningsregler angående barnets diet och uppfostran. Hon skrifver i juni 1685: »Jag gläder mig mycket åt att min lilla nièce redt sig så bra med sina framtänder, ni kan inte vänja af henne förr än i september och endast såvida hon fått många tänder, men om ni inte vänjer af henne i början på hösten, måste ni vänta till våren, ty det går ej an på vintern».

*) Hon duade af princip aldrig någon, alldenstund hon ansåg det simpelt.

Icke mindre intresse visade hon familjen de Villette, sina kusiner och deras barn, hvilka voro protestanter och hvars öfvergång till katolicismen hon uppställde till sitt närmaste mål. Monsieur de Villette, hennes kusin, ville icke öfverge sin religion, men barnen, isynnerhet dottern, m:lle de Mursey, sedermera grefvinnan de Caylus, kunde icke undslippa tantens bemödanden att omvända henne. M:lle de Mursey fråntogs föräldrarna mot deras vilja och uppfostrades fullständigt af madame de Maintenon. Sättet, hvarpå hon gick till väga, var ju något brutalt, men förklaras fullt af det oerhörda trosnit, som allt mera besjälade henne och gjorde, att hon icke ens skydde ett våldsamt tillvägagångssätt, när hon kände sig viss om att uppfylla sin plikt och göra en Gudi behaglig gärning. Det oakadt visste hon alltjämt att göra sig älskad och afhållen af alla samt icke minst respekterad, och detta allt under det hon balancerade mellan ständiga intriger inom den kungliga familjen, mellan härsklystna lynnen och nyckfulla viljor.

* * *

Det fordrades en oafåtlig vaksamhet öfver henne själf och ett uttröttligt tålmod, hvilket endast kan förklaras af hennes enda fullständiga vurm att hellre offra lugn, hvila, glädje, allt, än att ge orsak till något klander. Hon kunde göra allt, som hon brukade uttrycka sig, för »la bonne gloire». Också är hon understundom nära att digna under alla de bördor, hon frivilligt påtager sig. Utrop af ledsnad och förtviflan förekomma ofta i hennes bref, och ingenting ger en bättre inblick i det rastlösa lif hon förde vid konungens sida, af hennes roll af »klockarfar, som skall allting bestyra», än den detaljerade berättelse om sitt dagliga lif, hon gaf en af sina vänner, madame de Glapion, under ett längre konfidentiellt samtal och hvilket denna sedermera noggrannt upptecknat.

Madame de Maintenon börjar med att omtala att den enda tid hon har att förrätta sin bön på är mycket tidigt på morgonen, då alla sofva; »ty när man en gång börjat komma in till mig, får jag ej längre räkna på att vara min egen herre, jag har då ej ett ögonblick längre för mig själf». Klockan half åtta på morgonen börjar man besöka henne i hennes sängkammare. Först konungens läkare, så en del andra personer, hvilka höra sig för om hennes hälsa. Sedan komma framstående personer (gens de

plus grande consequence) ärkebiskopen, någon general i armén, som önska audiens.

Därpå brukade hertigen af Maine inträda och han stannade ända tills konungen kom, »ty de gingo aldrig från mig förr än någon af högre rang jagade bort dem». Konungen stannade tills han gick i mässen. Under allt detta var hon ännu icke klädd. När konungen gått och hon fått göra toalett samt ätit middag, brukade hertiginnan af Bourgogne komma in med en hel del damer, hvilka planterade sig inne hos henne och underhöllo henne med alla sina bekymmer och förtretligheter, och för hvar och en måste hon hitta på de rätta råden, alla måste hon höra på till punkt: »Jag har en sådan krets af damer omkring mig, att jag icke ens kan begära att få dricka. Jag vänder mig om ibland, ser på dem och säger till dem, att det är en stor ära för mig, men jag skulle ändå bra gärna vilja ha fatt på en lakej. Härpå vill hvar och en servera mig och man skyndar att bära till mig hvad jag önskar, hvilket återigen är ett annat slags bryderi och obehag för mig».

Slutligen gå de då ändtligen sin väg och äta middag och hon får en liten stund på dagen vara ensam med några intima väninnor, då hon kan få språka i ro eller spela ett parti tricrac. Men vanligen kommer monseigneur (konungens bror) in en stund just då, och det är slut på hennes trefnad, ty han är den tråkigaste människa på jorden och säger icke ett ord. Hon måste emellertid vara artig och underhålla honom, eftersom hon är värdinna. Sedan middagen är öfverstökad, kommer konungen med alla prinsessorna och hela kungliga familjen in i hennes rum och »medföra en olidlig hetta». Konungen brukade aflägsna sig efter en half timme och då blir stämningen mera otvungen. Den ena efter den andra närmar sig henne och hon måste höra på allt, hvad de goda damerna skämta om, berätta och skvallra. De ha ingenting gjort på hela förmiddagen och äro uthvilade, men hon är icke alltid upplagd för detta sladder, utan har oftast allvarliga saker att tänka på.

När de ändteligen börja aflägsna sig, händer det ofta, att någon af damerna har något alldeles privat att meddela henne, tar henne i armen och för henne in i hennes lilla rum, och nu skall hon höra på alla den ifrågavarande damens ledsamheter. En har något otaladt med sin man, en annan vill utbedja sig något af konungen, en tredje har blifvit förtalad, och alla vilja de, att madame de Maintenon

eller »ma tante» skall hjälpa dem, isynnerhet när det gäller att fälla ett godt ord för dem hos konungen. »Jag betraktar mig som ett verktyg, hvaraf Gud betjänar sig för att göra godt och allt det förtroende han värdigats låta mig få del af bör användas till att tjäna honom och trösta alla jag kan, att försona alla dessa prinsar sins emellan etc.»

När konungen återvändt från jakten, går han in till henne, dörren stänges och ingen får komma in. Ensam med honom får hon trösta honom, om han har några ledsamheter eller också vill han arbeta. Sedan inträder någon minister och hon indrages i arbetet eller hon ber sin aftonbön under en half timme i andra ändan af rummet. Hon får då ofta höra ledsamma nyheter och att sakerna stå illa, hvilket gör henne ledsen, så att hon sedan ej kan sofva på natten. Under det konungen fortsätter att arbeta, superar hon, men får nästan aldrig göra det i ro, måste nästan sluka maten, ty konungen vill ofta tala vid henne eller visa henne något, så hon får skynda tillbaka. Det är då vanligen sent och hon kan ej dölja sina gäspningar, hvarför konungen ber henne gå till sängs. Hennes uppvaktning kommer och klär af henne, men hon känner på sig, att konungen vill tala vid henne och väntar otåligt att betjäningen skall aflägsna sig. Hon får då skynda sig, så att hon nästan mår illa. När hon ändteligen intagit sängen, kommer konungen och sitter bredvid henne. Ofta har hon glömt något, men hon ligger och kan ej komma åt hvad hon önskar, ingen tjänare kan hon kalla på och konungen, som icke tänker på att hon kan behöfva något, anar ingenting. Ibland är hon nära att kväfvas af hosta och behöfde väl någon lindring, men konungen märker ingenting. En kvart innan konungen går och superar, inkomma kronprinsen och hertigen och hertiginnan af Bourgogne. Klockan tio gå alla sin väg och hennes dag är ändteligen slut, men ofta kan hon sedan icke somna på länge af oro och trötthet.

Detta är hennes egen beskrifning i mycket hopdragen form och torde passa in på hennes lif under äldre dagar, då hon redan en längre tid varit gift med Ludvig XIV.

* * *

När man läser om hur detta ledsamma och enerverande hoffif tog henne i anspråk, skulle man knappt kunna tro, att hon haft någon tid öfrig till annat. Och ändå hann hon att, med

den exklusiva ställning hon intog, ägna sig åt sin älsklingsysselsättning, ungdomens undervisning och uppfostran. Den rent af storartade pedagogiska verksamhet hon under hela sitt återstående lif utöfvar, sammanfaller med hennes förnämsta verk, den kvinnliga uppfostringsanstalten i Saint-Cyr, och har, som här ofvan anmärkts, redan i denna tidskrift varit föremål för behandling.

Edla af Klercker.

Önskemål i fråga om kvinlig yrkesutbildning.

Att teoretisera öfver önskemålen för den kvinnliga ungdomens yrkesutbildning i vårt land torde vara ganska frestande för enhvar, som något tänkt öfver denna brännande tidsfråga. Skulle än den invändningen därvid själfmant inställa sig: hvad gagna utopiska funderingar i denna sak? så kunde därpå svaras: skada kunna de ändock icke! Ibland kunna de tjäna till att klargöra för sig och andra det mer eller mindre utförbara af en idé, ibland till och med att väcka nya tankar hos sådana personer, som just äro i stånd att göra en praktisk verklighet af en — fantasiskapelse.

* * *

Om vi att börja med framkastade frågan: behöfver Sverige ett större institut för kvinlig yrkesutbildning? skulle svaret knappast blifva ett obetingadt ja. Af det skälet nämligen, att vi i vårt vidsträckta land hade behof af *flera* sådana.

Här och hvar i landet ha vi ju redan — och på intet vis skall deras säkert förtjänstfulla verksamhet här underkännas — enskilda hushålls- eller andra praktiska skolor för kvinlig ungdom. Men — förslå de?

Här föres tanken osökt till en nyligen i Dagny synlig uppsats, »Några ord om våra allmoge- och arbetaredöttrar och deras skolgång», som pekar på en stor och kännbar lucka i folkupplysningsväsendet. Ingen som läser »Anna Y:s» tyvärr så verklighetstrogha skildring af nutida tjänarinneförhållanden kan undgå att ge henne rätt i, att något måste göras och det utan

uppskof, om icke det af ålder för hemens väl så ytterst viktiga tjänarinnekallet skall uppslukas af industriens ginungagap. Det kan emellertid ifrågasättas om folkskolan bör betungas äfven med sina lärjungars praktiska utbildning.

Vi ha skolkök lite hvarstädes, men en grundlig kurs vid ett sådant borde i sanning vara *obligatorisk* för de ur folkskolan utgående allmoge- och arbetaredöttrarna, icke minst för deras blifvande egna hems bästa. Och dessa skolkök borde utvidgas till ett slags seminarier för utbildning i alla slag af hemsysslor, äfven de nu snart utdöende såsom spånad, väfnad, bryggd, för att blott nämna ett par af dem. Genom att här få inhämta nödiga teoretiska förkunskaper och på samma gång lära sig på ett grundligt sätt lösa alla de större och smärre uppgifter, som bidra till ett hems trefnad och välstånd, skulle den unga kvinnan insupa håg och lust för det ordnade husliga arbetet. Med rikare insikter af det maktpåliggande i detta det mest kvinliga af alla arbeten, skulle hon då helt säkert blicka med större aktning på tjänarinnsans af henne nu i allmänhet så föraktade kall. Och mycket om icke allt vore därmed vunnet.

Hvad vi måste ha bort framför allt är den förvända uppfattningen, att en flicka kan gå direkt ur folkskolan i tjänst med anspråk på full lön utan ringaste aning om hvad som fordras för att rätt fylla sitt kall. Och det, oaktadt hon väl vet, att den ringaste arbetare icke får sitt handverksdiplom utan flerårig mödosam lärlingstid! Ja, här finns ett ouppodladt fält att rödja och bearbeta, hvars mogna skördar en gång skola sprida lycka och trefnad i tusen hem.

* * *

Jämsides härmed ser jag ett annat lika vidsträckt fält ännu delvis ligga i träde. Jag ser en oöfverskådlig skara af unga flickor ur de mera bildade klasserna vandra ut i lifvet, med endast den lätta barlasten af elementarskolans (märk väl ordets betydelse: skola för *de första grunderna!*) kunskaper, vid samma ålder, då deras bröders allvarligaste studier eller fackutbildning tager vid.

Det där »att bli något» är ju hos de flesta en ända från barnaåren slumrande sund önskan, och om densamma för flickans del numera icke längre affärdas med det summariska — »ja, om du vore en gosse — — —» så ha vi dock långt kvar, till dess alla föräldrar intressera sig i *lika* grad för sina döttrars som sina söners framtid.

Att idka studier eller att ägna sig åt lärarinne- eller sjuk-
sköterskekallet äro egentligen ännu den unga kvinnans enda re-
surser, och dessa tillgripas kanske ofta nog af nödtvång, till men
icke blott för dessa kräfvande kall, utan icke minst för de unga
själfva. Såsom yra unga skolflickor skola de väl ofta i tanklöst
lättsinne affärda den »tråkiga» framtidsfrågan, men en bitter dag
skola de inse, att tiden gått om dem, och att man gjort väl i
om man enträgnare förehållit dem lifvets allvarliga arbetskraf
än dess sväfvande lyckomöjligheter. Den, som då på egen hand
begynner arbeta på sin vidare utbildning, skall vara i besittning
af en alldeles ovanlig grad af energi för att förmå öfvervinna de
svårigheter af alla slag, som möta en sådan ensam, på sig själf,
på sitt lifskall och medlen därtill osäker eller i alla händelser
oerfaren ung kvinna. Hon behöfver vid denna tidpunkt hjälp och
stöd samt insiktsfull ledning, kanske i högre grad än den unge
mannen. Men hur är det ställdt därmed?

Är det icke så, att man i allmänhet är böjd för att anse
hennes uppfostran avslutad med åttonde klassen, hvarefter hennes
hufvuduppgift är att »komma ut» för att så fort som möjligt
»göra ett godt parti?» Det talas här hela tiden om flickor i ge-
nomsnitt, om dem, som icke ha utpräglad begåfning i någon rikt-
ning, icke heller medel för fortsatta studier, men för hvilka det
skulle vara af stor vikt att just i unga år arbeta på att skaffa
sig ett lönande lefvebröd eller åtminstone en praktisk verksamhet
till senare lifsfyllnad. Alltför många af dessa stå, då skolan läm-
nar dem, i sticket, alldeles ensamma med sina för dem själfva
okända anlag, och om ingen hjälper dem tillrätta, kommer lifvet
att gå obönhörligt fram öfver dem.

Aldrig för ofta kan den satsen predikas, att hvarje flicka,
oafsedt hurudana hennes lifsförhållanden kunna te sig, lika väl
som gossen tidigt bör vänja sig vid den föreställningen, att hon
icke blott har rätt utan äfven plikt att arbeta. Därför bör ock
hvarje flicka ägna sig åt en bestämd verksamhet eller lära sig ett
yrke. Ingen behöfver någonsin ångra hvad han lärt. Erfarenhe-
ten visar gång på gång, att äfven om vissa fackkunskaper till en
tid skenbart måst rosta, hafva de dock alltid på någon senare tid-
punkt af lifvet kunnat komma till nytta. Om de flesta nu ock
kommit till insikt af att flickorna verkligen behöfva en grundli-
gare utbildning på alla områden, hvarför icke då på allt sätt
jämma vägen för dem?

Hvarför se vi nu endast elementarskolor blomstra sida vid sida i våra städer, medan högskolor och yrkesskolor för kvinlig ungdom blott uppträda sporadiskt? Den landtbrukare, som endast grofplöjer sin åker och sår ut ett och annat frö i fårorna, kan icke vänta samma skördar som den, hvilken med omsorg sköter och odlar sin jord. Och den elementära bildning, som består det stora flertalet af våra flickor, kan väl nära nog liknas vid en sådan grofplöjning. På den grund de fått *måste* byggas vidare, och det är nog att öfverlämna för mycket åt slumpen att låta detta viktiga arbete öfvertagas af de unga själfva eller i bästa fall af föräldrar och målsmän.

Således *obligatoriska fortsättningsskolor i teoretiska och praktiska ämnen* i alla våra städer för de flickor, hvilkas anlag peka åt det praktiska, gemenligen de blifvande husmödrarna och uppfostrarinnorna af en kommande generation. Detta vore ett önskemål, och ett ännu större vore en *statens mönsteranstalt* i stor stil, något i samma väg som Berlins Lettehaus.

Hvar denna skulle vara belägen och hur den skulle vara beskaffad, måste ju blifva föremål för sakkunnigas noggranna öfverväganden. Hvad fantasien under tiden kan tillåta sig är att bygga upp den på papperet!

Delvis med mönster af det världsbekanta Nääs förlägges detta »yrkesinstitut» för kvinnor till en centralt belägen naturskön trakt, och dess kortare kurser anordnas under de vackra sommar-månaderna. I den stora hufvudbyggnaden inrymmas samlings- och föreläsningssalar jämte direktrisens eller direktörens bostad och ämbetsrum. I restaurations- eller hotellbyggnaden serveras måltiderna från de däri belägna undervisningsköken af tjänarinnekursens elever, och här pågår samtidigt den under ett år obligatoriska husmoderskursen. Eleverna ha sina rum i större och smärre villor, som stå under uppsikt af lärarinnor, och i andra byggningar återfinnas de olika fackskolornas lokaler. Vi finna här arkitekt-, modellör-, målare-, tecknings-, och kartritnings-skolor, vidare handelsskola, bokbinderi, sätteri, urmakeri, fotografisk och litografisk anstalt med kurser i allahanda reproduktionssätt, skrädderi- och modistverkstad, med ett ord allt hvad man kan finna lämpligt och lönande såsom yrken för kvinnor. Måhända kan äfven trädgårds- och småbruksskola här lämpligen anordnas, då dess alster kunna tillgodogöras af hushållsskolan. Hushållsskolans elever kunna antingen jämsides med dess kurs

deltaga i någon af de andra eller ock efter dess avslutande helt ägna sig åt något af dessa yrken, hvarmed de under tiden haft tillfälle att göra sig förtrogna och för hvilken såmedelst deras håg vaknat.

Det är gifvet att denna groft skisserade byggplan såsom alla dylika finge undergå en grundlig fördjupning och detaljerad utarbetning, innan den kunde godkännas af fackmän och kvinnor. Men för att af denna hägring timra en solid framtidsverklighet, behöfves först och främst en outtömlig fond af intresse, företagsamhet och medel. Af det första ha vi kanske redan nog. Det andra gäller mer, och det sista som alltid allra mest!

Pen.

Ett svenskt arbete om Schiller.

Den bildade världen har nyligen högtidlighållit det hundraåriga minnet af Schillers död och därmed hyllat icke ett halft förgätet namn, som endast har litteraturhistoriskt värde, utan en skald, som än i dag talar till oss både genom sina i bästa mening klassiska arbeten och genom sin personlighet, hvilken för alla tider står som en typ för ädel manlighet och brinnande frihetskärlek. Men om också Schiller mer än de allra flesta utländska skalder är känd inom vida kretsar af vår läsande allmänhet, och många af hans arbeten såsom Wilhelm Tell, Maria Stuart och Wallenstein äro jämförelsevis oberörda af glömskans och tidens damm, hafva dock de hundra åren ej gått spårlöst förbi. Det har blåst alltför många nya vindar inom litteraturen för att icke de gamla mästarne åter skulle behöfva göras lefvande för oss. Det är icke nog att vi taga ned deras böcker från hyllan och bläddra i dem utan vi måste också ställa dem själfva för vårt inre öga i den omgifning och i ljuset af den tid, under hvilken de skapade sina verk och kämpade sina strider som människor och diktare.

Det är helt visst så, att de flesta litterärt intresserade personer i våra dagar ganska pinsamt känna hur bristen på tid samt yttre och inre ro komma dem att liksom endast skumma grädden af de lätt tillgängliga och föga tankeansträngande alstren inom

bokvärlden, medan de djupare liggande skatterna, isynnerhet de, som äro af gammalt datum, förblifva dem i det hela främmande. — Jag talar nu om genomsnittsmänniskor, icke om fackmännen eller de djupare studerade. — Men en följd häraf är, att vår beläsenhet blir mer och mindre ytlig, och att vi gå miste om den själsodlande njutning, den humanistiska bildningskälla, som springer upp för dem, hvilka på fullt allvar sänka sig ned i de klassiska författarnes skrifter, och med forskarens kärlek lefva sig in i flydda seklers lif för att följa de stora andarna på deras väg till mognad och fullkomning.

Man känner denna brist mera än annars, då man påträffar ett arbete, hvilket bär vittne om en sådan tålig forskningsmöda och forskningskärlek som fru *Cecilia Bååth-Holmbergs* nyss utkomna lefnadsteckning: »*Schiller*». Det är icke blott den långa förteckningen öfver källskrifter, som verkar imponerande på läsaren, hela denna bok vittnar om, hvad förf. i företalet kallar sin »hardt när lefnadslånga förtrolighet med Schillers diktning och lif».

Fru Bååth-Holmbergs framställning af den tyske skalden är af den art, att den icke blott utgör en fängslande läsning för stunden utan också lockar till eget fördjupande i hans skrifter, den har nämligen den egenskap, som finnes i hvarje god bok: vi skiljas i själfva verket icke ifrån den, när vi slutat läsa, utan läsningen har kvarlämnat i vår inre värld en bild, som följer oss och nära nog ingår förening med vår varelse.

Lifligt och intressant skildras skaldens barndom, hans enkla men gedigna hem, hans tidiga böjelse för teatern, som tog sig uttryck i diktandet af sorgespel, dem han lät hemmagjorda pappersdockor uppföra för en publik af tomma stolsrader, allt under det han i enlighet med föräldrarnas önskan tänkte sig en framtid på den prästerliga banan. Alla dessa planer blefvo dock kullkastade genom den despotiske hertig Carl Eugen af Würtemberg, som vid denna tid hade bildat en »militärisk plantskola» för blifvande ämbetsmän och, under sina spaningar efter lofvande skolynglingar att befolka sin skola med, fick ögonen bl. a. på den 13-åriga Friedrich Schiller. Åtta långa år måste han här tillbringa under trycket af ett kasernartadt lif och sysselsatt med studier, som lågo hela hans natur emot. Under dessa år var det dock, som Schillers sångmö första gången uppenbarade sig för honom och då han lämnade akademien, hade han på fickan manuskriptet till sitt första skådespel »Die Räuber», ett arbete, som

genast satte hela landets ungdom i brand, medan samhällsbevararne väl icke alldeles utan skäl, ruskade på hufvudet öfver styckets djärfva frihetsförkunnelse.

Schiller utnämndes, då han lämnade akademien, till »rege-mentsmedicus» i hertig Carl Eugens tjänst. Denne såg emeller-tid med ovilja den unge läkarens böjelse för »kommedier» och *förbjöd* honom helt summariskt att för framtiden skriva annat än läkarerapporter och hvad som eljest hörde till yrket. Denna in-tellektuella dödsdom, som Schillers ödmjuka böneskrift ej för-mådde upphäfva, tvang skalden till ett djärft beslut. I sällskap med en hängifven vän lämnade han i hemlighet Stuttgart och begaf sig i landsflykt.

Det är med största intresse man följer den unge Schiller under hans vandringsår, inom hvilka han i rikt mått fick smaka lifvets bitterhet i form af ohälsa, fattigdom och motgångar. Men i pröfningens dagar växer både människan och diktaren. Hans skaldegenius får en allt högre flykt, formen blir klarare och mera fulländad, och de trägna, historiska studier som hvarje hans drama betingar, tillför dikten nya rika tillflöden. Och samtidigt mognar mannen, det kommer lugn och klarhet öfver hans ungdomligt brusande sinne, och hans hjärta, som gentemot det kvinliga släk-tet utmärkt sig för en förbryllande ostadighet, finner ändtligen sitt drömda ideal i den unga Lotte von Lengefeld, som alltsedan, in-till hans sista andedrag, är hans enda kärlek.

Hertig Carl August af Weimar, hvars namn är så oupplös-ligt förenadt med Göthes historia, omfattade som bekant äfven Schiller med lifligt intresse. Han utnämnde honom till »weimarskt råd», senare »hertigligt hofråd» och förordade honom till den historiska professuren i Jena, hvilken inbragte honom studenter-nas hänförda kärlek, ehuru ingen ekonomisk vinst. En stor del af sitt senare lif tillbragte Schiller i residensstaden Weimar, som vid denna tid utgjorde en tillflyktsort för så många högt begåf-vade män, och hvars andliga atmosfär var fylld af så starka in-tellektuella intressen.

Schillers andliga utveckling rönt ett mäktigt inflytande ge-nom hans vänskapsband med flere af Tysklands rikaste andar, såväl män som kvinnor. Han hade en sällsynt förmåga att lära af lifvet och människorna och att samtidigt meddela åt andra af sitt inres skatter. Till skaldefursten Göthe stod han i ung-domen i ett kyligt förhållande, men då de båda männen åter

möttes vid mognare år, uppstod emellan dem den varmaste och för bådas utveckling mest betydelsefulla vänskap. Schillers svenska biograf dröjer länge vid detta ovanliga vänskapsförhållande mellan de båda sins emellan så himmelsvidt olika diktarne och lämnar oss många intressanta detaljer om deras samarbete i tidskriften »die Horen» och Schillers »Musenalmanach», liksom om deras inbördes förhållande i öfrigt. Göthes vänskap och hans egen husliga lycka strödde solsken öfver Schillers lefnadsafton, som eljest förmörkades af svåra kroppsliga lidanden och de ekonomiska bekymmer, hvilka aldrig helt lämnade honom.

Schiller dog 1805, endast 45 år gammal, men hans korta lif hade i mycket varit rikare än de flestas. Att äfven det lidande, hvilket han bar med så mycken själsstyrka, blef honom en vinst, ej minst som diktare, har han bl. a. uttryckt i de sköna orden:

»Was unsterblich im Gesang soll leben
Muss im Leben untergehn.»

Schiller kämpade ständigt för höga etiska ideal. Det var hans frihetslängtan som först satte pennan i hans hand, och om han än vid mognare år kom att i ordet frihet inlägga en något förändrad betydelse, upphörde han aldrig att strida för frihetens sak. Ett af hans bevingade ord lyder också:

»Der Mensch ist frei geschaffen, ist frei,
Und würd' er in Ketten geboren.»

Hela hans diktaregärning kan ju också kallas en enda hymn till frihet, fosterlandskärlek och den ädla hänförelse, som skapar hjältedåd.

Det är därför Schiller ej endast är ett »barn af sin tid» utan har något att säga äfven »sena tiders barn», icke blott genom sin fulländade diktning utan genom sin personlighet, som på ett så sällsynt sätt harmonierade med densamma. Och man kan ej annat än lifligt instämma i den önskan, som avslutar den svenska lefnadsteckningens företal, den att framställningen af Schillers personlighet och ett däraf framkalladt förnyadt studium af hans skrifter måtte »i vår ofta kyliga tid införa stärkande moment af skönhet, idealitet och hänförelse».

Fanny Ekenstierna.

Fru Karin Ryding †.

En af Fredrika-Bremer-Förbundets äldsta vänner, fru Karin Ryding, född Liedzén, har skattat åt förgängelsen, hon afled den 6 maj å villa Waldeck i Uppland, där hon tillbringat sista året af sitt lif hos en älskad dotterdotter. Då Förbundet stiftades, blef hon ett af dess första ombud, och denna omständighet gör det för oss till en särskildt dyr plikt att här ägna några ord åt den vördade gamla, hvars rika personlighet och verksamma lif förtjäna att minnas.

Karin Ryding föddes den 18 oktober 1821 i Adelöfs prästgård nära Grenna, där fadern, Sven Magnus Liedzén, var kyrkoherde, hennes mor hette Karin Helena Brun och tillhörde en ansedd prästsläkt i Västergötland. I Adelöfs prästgård växte den unga Karin upp, den äldsta af fem syskon. Vid 14 års ålder utbytte hon detta sitt första hem mot ett nytt i Larf i Västergötland, där fadern blef kyrkoherde och sedan kontraktsprost. I föräldrahemmet i Larfs prästgård, där en nästan obegränsad gammaldags gästfrihet utöfvades, arbetades strängt och flitigt i kök, tvättstuga, vid spinnrock och väfstol, men tid fanns öfver för idkande af musik och litterära studier. Båda föräldrarna stodo nämligen framom de flesta af sina samtida i intellektuell utveckling, för hvilken de haft rik näring i yngre dagar; modern under vistelse i Afzeliska hemmet i Alingsås, med hvilken familj hon var befryndad och där J. O. Wallin, Arv. Aug. Afzelius, Kellgren m. fl., ofta voro gäster, fadern under mångårigt vistande i hufvudstaden, dels som informator i den bekante finansmannen direktör Arfvedsons hem, dels som regementspastor vid ett af gardena, då han lärt känna flera märkligare personer. Så sammanfördes han genom gemensamma intellektuella och musikaliska intressen med E. G. Geijer, Arv. Aug. Afzelius, J. G. Rickert m. fl. af den tidens stormän på andens område. Under sin riksdagstid var prosten Liedzén en af dem, som verkade för att lika arfsrätt gick igenom i prästeståndet. Under dessa klarsynta och kärleksfulla föräldrars ledning, delande sin tid emellan husliga sysslor, musik och litterära sysselsättningar, utvecklades den unga Karins rika själsgefvor. Fadern tycks hafva haft det största inflytandet öfver henne. Ofta samlade han de sina omkring sig, än för att idka musik, själf var han en skicklig flöjtist, en af döttrarna spelade harpa och Karin och en annan syster hade vackra röster, än tolkade han för dem något ur Shakespeares, Schillers, Göthes m. fl. verk. Ibland förde han dem med sig ut i naturen och öppnade de ungas sinnen för dess storhet och harmoni och samtalande med dem i andliga ämnen.

Samma år som fadern dog, 1850, skänkte Karin sin hand åt sin syssling, dåvarande t. f. landskamrer Ryding i Vänersborg.

Förenad med sin make i ett 48-årigt lyckligt äktenskap, tillbringade hon öfver 50 år af sin långa lefnad i detta samhälle.

Det egna hemmet i Vänersborg gestaltade sig i mycket under en lång följd af år efter mönstret af det gamla. Trots en klen hälsa (hon var aldrig fullt frisk efter enda dotterns födelse) upptogs hennes tid af ständigt oförtrutet arbete, mycket främmande och så snart sig göra lät sång och musik samt någon stunds rekreation med läsning af religiösa, sociala och skönlitterära alster. Med öppna ögon för tidens lifsfrågor, var det isynnerhet tvenne som lågo henne varmt om hjärtat, sedlighets- och kvinnofrågan. Det var ej så utan, att hon för dessa sina intressen, isynnerhet för den sednare, ibland fick lida litet smäleik. Ett stort intresse och arbete ägnade hon Fredrika-Bremer-Förbundets Allmänna stipendiefond, särskildt afdelningen för flickor med hemortsrätt inom Älfsborgs län, en afdelning, som till stor del kommit till stånd genom fru Rydings energiska ingripande. Det var också ett af hennes sista glädjeämnen, att kort före sin död få se resultatet af sin verksamhet i den första stipendieutdelningen.

Flärdfri, trofast, plikttrogen, med ljust, skarpt förstånd, hörde fru Ryding till dem, som under ett anspråkslöst yttre gömde rika andliga skatter, men man behöfde komma henne nära för att rätt förstå detta. Hon tyckte om att se arbetsamhet hos barn och barnbarn, hon fordrade mycket af sig själf och äfven af andra, hade för egen del små behofver och försakade gärna för de sina och dem som behöfde henne. Ett framträdande kritiskt drag i hennes lynne var nog grundadt i hennes idealitet, ty idealist var och förblef hon i det sista och kunde aldrig kompromissa med småsinthet, ytlighet och falska anspråk, när hon möttes däraf.

Ett annat drag, som starkt framträdde de sista åren af hennes lif, var behofvet att stundom vara alldeles ensam; hon delade då sin tid emellan praktiskt arbete och begrundande af evighets-tankar. Hennes närmaste respekterade denna hennes önskan, och nära hennes dotterdotters hem inredde kärleksfulla händer åt »mormor Karin» en egen liten stuga. »Om ni finna mig död en morgon i min säng», hade hon sagt, »så ska ni inte bli bestörta» för mig är det bara som att stiga öfver en tröskel; med min orubbliga tro på personlig odödlighet och Guds förbarmande kärlek har döden intet som förskräcker». Efter en tids sjukdom utan svåra plågor, somnade hon stilla bort utan synbar dödskamp.

Vår tid är fattig på helgjutna karaktärer, en sådan var Karin Ryding, därför skola de, som fått kasta en blick in i hennes rika själslif, alltid med tacksamhet minnas kvinnan med den ljusa, klara blicken och det varma hjärtat, den gamla med den ungdomliga hänförelsen för det godas och sannas framgång i lifvet.

M. S.

Från 1905 års riksdag.

III.

Bland de många *pensionsfrågor*, som i år förelägo till riksdagens afgörande, märktes äfven åtskilliga, som direkt berörde kvinnors intressen. En af dessa, den om *understöd till äldre behöfvande barnmorskor*, är i häftet 6 omnämnd.

Såsom förut meddelats, hade f. generaldirektören A. Andersson motionerat om *högre statsbidrag för pensionering af lärarinnor vid privatskolor*. Statsutskottet hade afstyrkt motionen med den motiveringen, att »då de utaf statsmedel nu utgående bidragen till pensionering af lärarinnor vid högre flick- och samskolor bestämts så nyligen som år 1902, beträffande pensionsinrättningen för lärarinnor vid Sveriges högre skolor för kvinlig ungdom, samt år 1903 i fråga om Svenska lärarinnornas pensionsförening, har utskottet icke ansett sig kunna tillstyrka en höjning med 100 % af dessa bidrag redan till nästkommande år». Mot utskottets beslut hade reservation afgifvits af biskop Billing, som äfven sedan, när ärendet förekom till behandling i Första kammaren, med värme förde flickskolornas talan och framhöll deras stora betydelse, samt påpekade, att denna lärarinnekårs ställning hade blifvit ännu sämre än förr genom läroverksreformens antagande.

Motionen segrade äfven i Första kammaren med 69 röster mot 51, som afgåfvos för utskottets förslag. I Andra kammaren däremot bifölls utskottets hemställan med 113 röster, under det att 86 afgåfvos för motionen. Vid den gemensamma voteringen segrade emellertid motionen med 237 röster mot 127.

En annan pensionsfråga, som rörde en ännu mera vanlottad lärarinnekår, har äfven varit före. Den gällde *högre ålderdomsunderstöd för småskollärarinnorna*. Med anledning af herr E. Hammarlunds och Fr. Bergs motion härom hade statsutskottet hemställt, att »riksdagen må i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t täcktes låta verkställa utredning, huruvida och i hvad mån de från småskollärarnes m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt utgående understödsbeloppet må böra höjas, samt till riksdagen inkomma med den framställning i ämnet, hvartill en sådan utredning må finnas gifva anledning».

Denna utskottets hemställan bifölls i båda kamrarna.

Det är ju för alla mer än väl bekant, under hvilka tryckande ekonomiska förhållanden denna lärarinnekår arbetar. Dess stor glädje måste därför allt, som kan bidra till förbättra dess ställning, hälsas. Och man har väl lof att hoppas, att detta kammarens beslut skall vara en ljusglimt för denna kår, äfven om man här i landet med rätta har en viss respekt för Kungl.

Maj:ts utredningar. »Medan gräset växer, dör kon» säger ett gammalt ordspråk, som det kanske ej vore ur vägen att påminna om i detta sammanhang.

* * *

Sist i raden af alla »kvinnofrågor» vid 1905 års riksdag kom *den kvinnliga rösträttsfrågan*. Dagny har i ett föregående nummer meddelat årets massmotion i ämnet. Konstitutionsutskottet hade — med en rösts majoritet — afstyrkt motionen med följande motivering:

»Frågan om medgifvande af politiska rättigheter åt kvinnor har vid åtskilliga tillfällen varit föremål för riksdagens pröfning. Vid 1884 års riksdag hemställde herr Borg uti en inom andra kammaren väckt motion om sådan ändring af §§ 14 och 19 riksdagsordningen, att, med upphäfvande af hvad i samma paragrafer funnes stadgad därom, att endast män ägde rättighet att deltaga i val till andra kammaren och att kunna till ledamöter i nämnda kammare väljas, dylik rättighet borde tillerkännas jämväl kvinna, hvilken uppfyllde de villkor, hvarunder enligt sagda paragrafer en man vore valberättigad och valbar. Konstitutionsutskottet afstyrkte motionen; och blef utskottets hemställan af båda kamrarna bifallen. Af herr Lindhagen hafva sedermera vid 1902 och 1904 årens riksdagar afgifvits särskilda motioner, hvilka, liksom den nu förevarande, afsågo en skrivelse till Kungl. Maj:t med anhållan att låta verkställa utredning rörande frågan om rösträtt åt kvinnor vid val till Andra kammaren samt att framlägga förslag i ämnet. Icke håller dessa motioner hafva vunnit understöd af konstitutionsutskottet eller bifall af riksdagen. Därjämte hafva såväl i motioner om allmän eller eljest utsträckt politisk valrätt som ock i reservationer till konstitutionsutskottets betänkanden tid efter annan framställts mer eller mindre bestämda kraf på sådan valrätt äfven för kvinnor.

Ehuru utskottet för sin del ur olika synpunkter hyser allvarliga betänkligheter mot medgifvande åt kvinnor af politisk valrätt, finner sig utskottet ingalunda kunna bestrida, att spörsmålet, huruvida och under hvilka förutsättningar dylik valrätt må dem tillkomma, är af den vikt, att detsamma förtjänar att noggrant utredas och pröfvas. Utskottet vill härvid endast gentemot motionärernas uppfattning om kvinnans *rätt* i förevarande afseende såsom sin mening framhålla, att samhällets bästa allena bör vara den bestämmande normen vid bedömandet af frågan om hvilka samhällsmedlemmar böra tillerkännas politisk rösträtt.

Då utskottet emellertid icke anser sig böra understödja motionärernas nu föreliggande förslag, har detta sin grund däri, att enligt utskottets mening tidpunkten icke är inne för vidtagande af åtgärder från riksdagens sida till den sålunda väckta frågans lösning. Det torde nämligen med fog kunna påstås, att krafvet

på politisk rösträtt för kvinnor, om hänsyn toges till befolkningen i dess helhet, ännu icke vunnit någon allmänna eller lifligare anslutning från kvinnornas egen sida, och att sålunda anspråket på en dylik rätt icke uppbares af någon stadgad mening bland kvinnorna själfva. Om så är förhållandet, lärer ock därmed vara gifvet, att en åtgärd i af motionärerna angifvit syfte icke är af förhandenvarande förhållanden påkallad. Och utskottet finner så mycket mindre lämpligt att nu, innan den sedan lång tid ifrågasatta politiska valrättsreformen för män blifvit förd till slut, genom beslut från riksdagens sida bringa förevarande spörsmål under Kungl. Maj:ts ompröfning, som däraf ett försvärande eller fördröjande af nämnda reform lätteligen kan uppstå. I allt fall synes naturligt vara, att det, först sedan betydelsen och verkningarna af denna reform kunna öfverskådas och bedömas, här kommer under öfvervägande hvilka mått och steg lämpligen må vidtagas för att tillfredsställa ett då måhända djupare känt behof af politiska rättigheter för kvinnor, hvarigenom de röstberättigades antal ytterligare skulle i väsentlig mån ökas.

Slutligen vill utskottet icke underlåta att erinra, hurusom man i andra länder, hvilka förete med våra närmast likartade samfundsförhållanden, ännu icke funnit anledning att tillerkänna kvinnor befogenhet att deltaga i det politiska lifvets förrättningar.

På grund af hvad ofvan blifvit anfördt, får utskottet hemställa, att förevarande motion icke må föranleda någon riksdagens åtgärd».

Mot detta utskottets beslut hade reservationer afgifvits af hrr Blomberg, Säve, Lars Berg, Carl Nyström och Rydberg i Första kammaren och hrr af Callerholm, Elowson, Bergström och Staaff i Andra kammaren.

Det var icke utan, att det var med en viss spänning, som man denna gång motsåg kamrarnas debatter i denna fråga. Man hade liksom en känsla af, att den kvinliga rösträttsfrågan på de sista åren gått framåt med jättesteg, att både dess motståndare och dess vänner nu taga saken med ett allvar som aldrig förr. Det kvinliga elementet var också ovanligt starkt representeradt på riksdagens åhörarläktare den 15 maj, då frågan var före. I Första kammaren öppnades debatten af herr Säve, som i ett längre anförande med värme framhöll de skäl, som tala för kvinnans rösträtt. Han påpekade äfven, att man icke kan tala om allmän rösträtt, så länge halfva vårt folk saknar hvarje inflytande på allmänna angelägenheter, samt att utvecklingen i vår tid går i allt mera demokratisk riktning och att det »inför framtida oroligheter kan vara af vikt, att i kvinnan äga det nödvändiga konserverande elementet».

För motionen talade vidare herr Wieselgren, som särskildt framhöll den stora roll, som kvinnan i vår tid spelar såsom lärare. Kunde hon uppfostra blifvande medborgare, så borde hon väl också vara kompetent att utöfva rösträtt.

Mot motionen talade prosten Sjöholm och professor Fahlbeck. Argumentationen var den vanliga: kvinnan lämpade sig ej för de politiska striderna, det vore beklagligt för hennes egen skull, om hon skulle indragas i dem o. s. v.

Vid företagen votering segrade utskottets hemställan med 89 röster mot 30.

Det var på förmiddagen, som denna debatt förekom i Första kammaren; i den Andra kammaren hade klockan redan hunnit blifva 10 på kvällen, innan man på föredragningslistan, som upptog ännu en mängd viktiga ärenden, hann till denna fråga. Man tänkte för sig själf: kommer under sådana förhållanden en verklig debatt till stånd, så måste det tyda på ett mycket stort intresse. Men det blef verkligen en debatt utaf, trots den framskridna tiden och tröttheten och brådskan. Motståndarnes talan fördes af hr Nydahl, som i ett mycket långt anförande framförde de skäl, som han ansåg tala emot saken. Det var alla de gamla skälen, som i alla tider brukat anföras mot alla kvinnosaksreformer: hemmet och kvinligheten stod i fara, och kvinnorna själfva önskade ej reformen; mot de 4,000 kvinnor, som gått in i rösträttsföreningar, skulle säkerligen kunna ställas det mer än dubbla antalet förståndiga, kloka kvinnor, som voro ifriga motståndare till saken, menade talaren. Det gjorde ett egendomligt intryck att verkligen i lefvande lifvet få höra upprepade alla dessa skäl, som man så ofta sett anförda i kvinnoreformernas historia, allt ifrån stridens om den lika arfsrätten dagar, och onekligen måste man gifva baron Bonde rätt, då han sedan i sitt varma och väl-taliga försvar för motionen anmärkte, att herr Nydahls ord hade ljudit som ett eko från förflutna tider. Man märkte också på hela stämningen i salen, att om saken äfven icke skulle ha så många flera vänner än förr, så behandlas den dock nu på helt annat sätt. Grinet var borta — skrattade man nu, så var det snarare åt motståndarnes argumenter — och frågan behandlades med hela det allvar och intresse, som ett stort och omfattande reformförslag kan ha rätt att kräfvä. Förutom af hufvudmotionären och baron Bonde, som redan omnämnts, förfäktades kvinnornas sak af hrr Staaff, J. Ohlsson och Wawrinsky. Alla voro dock eniga om, att utredningen af den kvinliga rösträttsfrågan på intet sätt finge fördröja lösningen af männens rösträttsfråga, och äfven från detta håll hördes antydningar om att intresset för saken bland kvinnorna själfva nog ännu ej var så synnerligen starkt. Motionen föll också i denna kammare, då utskottets hemställan segrade med 109 röster mot 88.

En lärdom bör åtminstone kunna dragas af debatten om den kvinliga rösträttsfrågan vid 1905 års riksdag, och det är, att alla sakens vänner måste hvar i sin stad med allt större ifver arbeta på att föra saken framåt genom att förvärfva nya medlemmar och grunda nya föreningar för kvinnans politiska rösträtt.

Litteratur.

Lifsprinciper. Praktiska råd i olika frågor. Bearbetning från engelskan.

Författarens förord till ofvannämnda arbete upplyser oss om, att dess första upprinnelse utgjordes af ett bref till en ung kvinna vid hennes inträde på affärsbanan, och att af denna lilla begynnelse småningom uppvuxit en hel bok, afsedd att för ungdom af båda könen vara en rådgifvare vid utträdet i lifvet. Ehuru närmast riktad till män och kvinnor, som ägna sig åt affärlifvet, vädjar den till all ungdom och på visst sätt äfven till andra åldrar, ty det är, som bokens titel utlofvar, *lifsprinciper* den vill meddela.

Som bekant finns det tämligen godt om liknande böcker inom litteraturen. Lefnadsvishet är intet ämne från i går, utan det bygges ideligen på den grund, som redan de gamla folken lade, och världen skulle i sanning se tämligen annorlunda ut, om endast en liten bråkdel af all skrifven lefnadskonst vore praktiserad i det verkliga lifvet.

Det kan inte precis sägas, att det inlägg i frågan, som gifves i ofvannämnda bok, bjuder på något vidare originellt eller uppseendeväckande. Men hvad man lugnt kan påstå är, att det är ett sundt, praktiskt och för nutida förhållanden väl lämpadt inlägg. Det verkar kanske en smula tröttsamt att i sträck läsa dessa något mer än 150 sidor af goda råd, men de äro troligen inte heller menade att läsas på det viset utan i små portioner och med eftertanke. Jag föreställer mig att den svenska bearbetningen skulle kunnat aflägsna ett och annat, som förefaller något tungt, och säkert hade det varit fördelaktigt att på vårt språk titulera den okände läsaren *du* i stället för *ni*.

Skulle någon afdelning särskildt framhållas, vore det väl den, som på ett ganska förträffligt sätt behandlar nutidens brådskas och öfveranstängning. Öfver hufvud taget ligger bokens största förtjänst i en klarsynt uppskattning af det grundliga och plikttrogna arbetet och i den stora betydelse förf. tillmäter redbarhet och sanning såväl inom affärsvärlden, som i lifvets öfriga förhållanden. Boken, som utgifves på Puritas bokförlagsaktiebolag, är försedd med ett företal af lektor N. P. Ödman.

F. E.

*

I elfte timmen af *Elisabeth Kuylenstjerna*.

En ny dag af *Anna Wahlenberg*.

Den syndiga gamla människan af *Anna Wahlenberg*.

Förr i världen slutade romanerna just där de nu vanligen börja: vid bröllopet. Det är inte långt ifrån, att man ibland

frestas att sakna det där gamla hederliga romanreceptet, enligt hvilket hjältinnan på de första hundra sidorna plågade sig halfvägs till döds med misstanken att hjälten älskade en annan och, när hon äntligen vunnit visshet om att han hela tiden älskat just henne, ser nya hinder resa sig i form af en hårdhjärtad pappa, som satt sig i sinnet att få en rik måg, eller en högfärdig mamma, som önskar gifta bort sin dotter med en grefve, och allt är kaos och förtviflan, tills hjälten med oförliknelig själfuppoffring lyckas rädda den sköna ur öfverhängande lifsfara, hvarefter föräldrahjärtana vekna och ridån går ned öfver idel lyckliga människor.

Det var så enkelt på den tiden, »problemen» voro alls inte svårösta, och sedan man följt de pröfvade unga människorna genom växlande öden, drog man en lättadens suck, när man äntligen lotsat dem in i den äktenskapliga hamnen.

Nu är det som sagdt mycket annorlunda. Den romantiska ungdomskärlek, som inspirerade missromanerna och de »svenska originalen» har fått rymma fältet för en in- och utländsk litteratur, där äktenskapliga konflikter eller »fria» förbindelser utgöra ett allena rådande tema, varieradt med eller utan talang, men om-tuggadt och uttröskadt snart sagdt i det oändliga.

Hvilket inveckladt problem ett äktenskap mellan nutidsmänniskor egentligen är, och hvilket högst sammansatt maskineri det rymmes i en modärn kvinnosjäl, har man godt tillfälle att studera i Elisabeth Kuylenstjernas »*I elfte timmen*». En sådan modärn kvinna kan med tacksam och hängifven kärlek hålla fast vid en man, som brutalt trampat henne under fötterna, och samtidigt utan kärlek i en sorts lifsleda kasta bort sig åt den förste bäste, som kommer i hennes väg. Man må inte förundra sig, att det äktenskap, som sedan kommer till stånd för det väntade barnets skull, inte ingås under de allra lyckligaste auspiciër. Disharmoni och förstämning äro också rådande i den miljö, där förf. på bokens första sidor inför oss. Situationen är trovärdigt återgifven och förf. ger oss i den unga, skygga och slutna hustrun, som sörjer sitt döda barn, en verkligt vacker och fint hålles bild — om man nu ser bort från den invecklade förhistorien.

Mannen har man svårare att komma till rätta med, d. v. s. själfva typen. Den ytliga, smått cyniska badortsläkaren, som idkar tarflig flirt, är ju tydlig nog, men det faller sig ganska svårt att förlika denna bild med de glimtar af idealitet, författarinnan sporadiskt förläna hans drag. Att fru Elsa småningom blir kär i sin man, är väl i och för sig inte så underligt, efter som hon synes vara af murgrönans natur och just aldrig har haft stora anspråk på det manliga könet, men den själfkänsla och »brio» hon utvecklar mot bokens slut, verkar rätt oförenlig med den föreställning man i början får om henne. Dock — människor förändra sig med tiden, och den modärna kvinnotypen har ju, synes det, särskildt rika utvecklingsmöjligheter. Emellertid förefaller den gungande grunden af enbart känslöstämningar, på hvil-

ken de båda makarnas »i elfte timmen» återuppbyggda lifslycka hvilat, tämligen osäker att räkna på.

Om tekniken i denna bok är rätt mycket godt att säga. Förf. skriver som bekant ett ledigt språk och är en god berätterska.

*

»*En ny dag*» är i likhet med flertalet af fru Wahlenbergs berättelser en tafla ur den stockholmska bourgeoisiens lif. Det är historien om en hederlig och finkänslig, men till det yttre obetydlig man, som vinner sin hustrus hand innan hennes hjärta ännu vaknat. Allt går bra till en tid, men så kommer pröfningen, som uppenbarar hur litet makarna egentligen ha gemensamt och därpå »den tredje», som inte gör sig samvete af att tränga sig mellan barken och trädet. Olyckan står som en svart molnvägg vid synranden, men innan ovädet hinner bryta löst, nalkas en sådan där välgörande stormil, som rensar atmosfären och drifver skyarna på flykten, och i mörkrets spår följer »en ny dag», i hvars ljus man och hustru finna hvarandra som aldrig förr.

Trots en och annan detalj, som inte verkar öfvertygande, har det hela blifvit en fin liten bok, som tvifvelsutant kan räknas bland fru Wahlenbergs bättre arbeten.

*

»*En ny dag*» utkom till julen såsom ett led i Nordiskt Familjebibliotek och redan har ett nytt alster af den produktiva författarinnans penna lämnat tryckpressen. Det är en novellsamling, som bär den något underliga titeln: »*Den syndiga gamla människan*», en titel, hvilken, liksom omslagsplanschen, är så litet typisk för innehållet, som gärna är möjligt. Man väntar sig att det här är fråga om särskildt mörka taflor ur nutida samhällslif, om brott och frestelser och allt möjligt ondt. Men på pärmen står en mycket banal ung dam och tittar sig i spegeln, och det tyder ju på att innehållet inte är så farligt.

Den gamla sägnen »Skatten» står utan all fråga främst i samlingen. När man ser hvilket godt grepp förf. här fått på ett mera storslaget motiv, frågar man sig hvarför hon icke litet oftare försöker sig på ämnen, som verkligen bjuda på stoff till en berättelse. Det alldagliga lifvet är visserligen ej för obetydligt att fresta en författares penna, men konsten är dock att få fram det äkta mänskliga ur de hvardagliga situationerna och inte låta det stanna i idel banaliteter. Att denna fara ligger nära till hands för den som con amore målar små genretaflor, därom vittnar ett och annat i denna ojämna novellsamling, medan återigen andra sidor, exempelvis den lilla skissen »Inför det större», visar, att fru Wahlenberg också äger förmåga att tränga djupare in i sjäslifvet.

F. E.

*

Ett reformvänligt ämbetsverk.

Höjande af den kvinliga ämbetspersonalens ställning var, som bekant, motivet till en för årets riksdag framlagd motion. För att styrka sina argument hade motionären åberopat Fredrika-Bremer-Förbundets undersökning rörande »de kvinliga skrifbiträdena vid statens ämbetsverk»; de slående skäl för en förbättring af denna så styfmoderligt behandlade kårs förhållanden vägde emellertid icke vidare tungt för majoriteten i Första kammaren, och motionen slopades.

Misstämningen öfver utgången af denna lifsfråga för så många arbetande kvinnor motväges nu af ett i dagarna framlagdt bevis för att den uppfattning, för hvilken riksdagens beslut var ett uttryck, *icke* delas af en samhällsinstitution, hvilken haft tillfälle pröfva halten af den kvinliga arbetskraften. Hvad som här åsyftas är ett nyligen offentliggjordt »förslag till instruktion, arbetsordning samt lönestat för Förmyndarekammarens tjänstemän och vaktbetjante», däri *de kvinliga skrifbiträdenas* ställning inom verket är föremål för en särskild utredning.

Förmyndarekammaren, hvilken tillhör Rådstufvurättens första afdelning, således är ett *stadens*, icke ett *statens* ämbetsverk — däraf anledningen att det icke upptagits bland de verk F.-B.-F:s undersökning omfattat — räknar, enligt den åberopade skrifvelsen, bland sin ämbetspersonal *tre kvinliga biträden*. Förslaget innebär att dessa skola upptagas bland »tjänstemännen». Därom heter det: »Sedan gammalt tjänstgöra ett sådant biträde hos hvardera protokollsnitarien och ett hos stärbhusnotarien. Dessa biträden ansvara för all renskrifning samt biträda under expeditionstiden med hvarjehanda göromål. Då deras arbete är en oundgänglig länk i verkets ordinarie funktioner, så måste det betecknas såsom en stor orättvisa, att de hitintills ansetts endast som privat anställda och således varit i afsaknad af en väsentlig del af de förmåner, som verkets öfriga tjänstemän åtnjuta. Detta missförhållande skulle enligt förslaget för framtiden upphöra. I likhet med åtskilliga befattningar inom vissa af statens verk skulle äfven dessa tjänster förbehållas för kvinnor, hvilka torde i alla afseenden bäst lämpa sig för desamma.»

Att de kvinliga ämbetsinnehafvarna skulle erhålla *fast* anställning, i likhet med öfriga tjänstemän, befinnes dock vara att gå för långt i tillmötesgående, men det betonas uttryckligen i förslaget att detta *icke* innebär »att de skola beröfvas semester, sjukhjälp och pension, hvilka förmåner det tvärtom är meningen tillförsäkra dem». Under villigt erkännande af otillräckligheten i den ersättning, som hittills tilldelats de kvinliga skrifbiträdena, för deras under årtal utförda ansträngande arbete i verkets tjänst, intygar man, »att det icke allenast är af billighet påkalladt utan ock i verkets eget intresse att åt dessa biträden bereda en något bättre och framför allt mera tryggad ekonomisk ställning».

Utom att, beträffande löneförmåner, biträdena skola för af dem själfva eller genom andra på deras ansvar verkställd renskrifning uppbära ersättning såsom hittills enligt räkning för hvarje vecka (33 och 40 öre pr ark) föreslås, att enhvar af dem skall äga att uppbära ett arvode af 75 kr. i månaden. Detta arvode skulle få uppbäras äfven vid styrkt sjukdom, en månads semester skulle erhållas samt slutligen skulle skrifbiträdet erhålla en pension af 720 kr. om året efter uppnådda 55 år och 25 års tjänstgöring.

De här återopade löneförmånerna förefalla visserligen ej så lysande att ej andra ämbetsverk afgifvit prof på lika stor generositet, d. v. s. då det gäller omedelbar ersättning för det kvinnliga arbetet. Men det är principuttalandet som förtjänar att uppmärksammas och erkännandet af en offentlig institutions plikt att såsom erkänsla för trogen tjänst äfven sörja för de kvinnliga tjänsteinnehafvarnas framtid.

Det är att hoppas att förslaget, inlämnadt till Stockholms magistrat af tre ledamöter i Förmyndarekammaren, hvars tjänstemän biträdt detsamma, skall af kungl. majt sanktioneras.

*—

Föreningsmeddelanden.

Fredrika-Bremer-Förbundets årsmöte ägde rum å Förbundets byrå tisdagen den 30 maj. Då såväl ordf. som vice ordf. voro förhindrade att närvara utsågs fröken Mathilda Silow att leda förhandlingarna.

Sedan års- och revisionsberättelserna för 1904 föredragits af sekreteraren och decharge beviljats styrelsen redogjorde fröken Adelborg för det nya förslaget angående förbundskretsar i landsorten.

Vid det därpå förrättade valet af de afgående styrelsemedlemmarna och suppleanterna återvaldes de förutvarande. Detsamma var händelsen beträffande val af revisorer, med undantag af att i stället för dr V. Svedbom, hvilken med döden afgått, härads höfding K. Planting-Gyllenbåga ingick som revisor.

*

Fröken Gertrud Adelborg har nyligen avslutat en föreläsningsresa i Norrland, hvarvid hon talat i följande städer och samhällen: Söderhamn, Bollnäs, Ljusdal, Hudiksvall, Sundsvall, Östersund, Umeå och Luleå. Föredragen, som ordnats dels af föreläsningsföreningarna, dels af de kvinnliga rösträttsföreningarna och dels af Fredrika-Bremer-Förbundets ombud och medlemmar, ha behandlat: Fredrika Bremer och Förbundets verksamhet, arbetsområden för kvinnor, kvinnans uppgift i hemmet och samhället och den kvinnliga emigrationen och dess faror. Öfverallt har föreläsningarna mötts af intresse och förstående så väl af pressen som af allmänheten och föreläsarskan kommit i åtnjutande af stor välvilja och gästfrihet.

*—

Fredrika-Bremer-Förbundets Berättelse för år 1904,

det 20:e året af dess verksamhet.

Fredrika-Bremer-Förbundet kan med år 1904 blicka tillbaka på en 20-årig verksamhet. Dess konstituerande sammanträde ägde nämligen rum den 3 december 1884.

Innan den sedvanliga redogörelsen lämnas för det senast förflutna året, torde det därför vara på sin plats att skildra Förbundets stiftande och i korta drag angifva karaktären af dess verksamhet under de tilländalupna tjugo åren.

S. L—d Adlersparre hade under mer än tjugo år, bl. a. i Tidskrift för Hemmet, arbetat för kvinnans framåtskridande. Vid 1880-talets början ansåg hon tiden vara inne, att, som hon själf säger, »mera aktivt tillämpa de grundsatser, på hvilka kvinnorörelsens första ledare byggt sitt arbete». Hon lyckades intressera andra liktänkande för sin plan och hösten 1884 utfärdades en af S. L—d Adlersparre, Ellen Ankarsvärd, Fredrika Linnell, Ellen Fries, Hans Hildebrand och Gustaf Sjöberg undertecknad inbjudan till personer, som ansågos vara för frågan intresserade, att samlas till öfverläggning. Ganska många åtlydde denna uppmaning, diskussionen blef lifvig och den påtänkta sammanslutningen af kvinnorörelsens vänner tycktes kunna påräkna varma sympatier. Det program som än i dag gäller antogs, förslaget att uppkalla den nya föreningen efter Fredrika Bremer, banbryterskan för den svenska kvinnans framåtskridande, gillades, och en komité utsågs att utarbeta stadgar. Dessa godkändes vid nästa möte, vid hvilket äfven en styrelse bestående af 12 ordinarie medlemmar och 12 suppleanter utsågs, och Fredrika-Bremer-Förbundets verksamhet tog omedelbart härefter sin början.

Det nybildade Förbundet ägde nu visserligen en af varmt intresse för Förbundets uppgifter besjälad styrelse. Men denna styrelse hade ännu icke någon erfarenhet i ett för kvinnosakens befrämjande organiseradt arbete och stod där dessutom med två tomma händer. Också framställde sig genast de brydsamma frågorna: »huru skall verksamheten ordnas? huru skall man få inkomster? och huru skall man få tak öfver hufvudet?»

Den senare frågan löstes först. Slöjdföreningen upplät nämligen välvilligt ett hörn af sin stora utställningssal, N:o 15 Brunkebergstorg, åt den nya föreningen och här sattes genast i gång arbetet för att inskaffa behöfliga medel genom att utsända kallelser till ledamotskap i Förbundet. Om än, såsom var att vänta, mången ställde sig oförståend eller misstänksam gentemot den nystiftade föreningens syften, var det dock en mängd personer, som hörsammade kallelsen och som under alla dessa 20 år troget förblifvit Förbundets vänner. Utan sin stab af medlemmar skulle Förbundet stått sig slätt i ekonomiskt afseende, ty medlemsafgifterna hafva utgjort dess säkraste och mest inbringande inkomstkälla; men Förbundet står äfven i stor tacksamhetsskuld till många gynnare och vänner, som gripit in, när en särskild ekonomisk handräkning behöfts. Med varm erkänsla må ock framhållas det myckna frivilliga arbete, som på grund af lefvande intresse för saken utförts af styrelsemedlemmar och andra personer, häri inbegripen byråpersonalen, som till följd af Förbundets klena finanser långt ifrån kunnat aflönas i enlighet med styrelsens önskan och i förhållande till det arbete som presteras. I landsorten har dessutom ett femtiotal ombud verkat för Förbundets syften och bemödat sig att på sina resp. orter vinna anslutning till Förbundet.

Det första verksamhetsområde, som Förbundet upptog, var bokgranskningen. Redan till julen 1884 — den första efter Förbundets stiftande — kunde framläggas förteckningar öfver barn- och ungdomsböcker, hvilka af kompetenta personer godkänts. För öfrigt var man under denna första tid sysselsatt med att upplägga böcker för inregistrerande dels af medlemmar, dels af arbetsgivare och arbetssökande, med ett ord att organisera byråarbetet. Man hade nämligen från början insett vikten af att en *byrå* upprättades. Denna skulle utgöra centrum för den verksamhet som planlagts, den skulle vara en föreningslänk mellan allmänheten och Förbundet och skulle utföra det praktiska arbetet. Det var också med glädje man i april 1885 inflyttande i egen lokal,

visserligen trång och mörk, men centralt belägen i N:o 19 Lilla Vattugatan. Fröken Mina Forsell, f. d. föreståndarinna för Risbergska pensionen i Örebro, hade, varmt intresserad för Förbundets idéer, välvilligt åtagit sig ledningen af den nya byrån. Hon biträdde genast från början i arbetet af fröken Gertrud Adelborg, och då fröken Forsell, på grund af nödvändigheten att längre tider vara borta från hufvudstaden, våren 1886 afsade sig föreståndar-inneskapet, intog fröken Adelborg hennes plats, hvilken hon alltsedan dess beklädt. Fröken Forsell fortsatte likväl att ägna sin tid och sin ovanliga begåfning åt Förbundets arbete ända tills döden helt oväntadt ryckte bort henne den 11 juli 1895.

Samma år medförde för Förbundet ännu en oersättlig förlust. S. L—d Adlersparre hade den 27:e juni insomnat efter ett långt arbete i det ideellas tjänst. Enligt hennes egna ord var hennes »trösterikaste förhoppning att i någon mån ha bidragit därtill att hennes yngre systrar kunna gå en kraftigare och mera harmonisk utveckling till mötes». De, som njuta frukterna af hennes ädla uppoffrande arbete, skola i tacksamma hjärtan bevara hennes minne. Det är äfven tack vare hennes förmåga att välja de rätta personerna till sin hjälp och att entusiasmera andra för sina idéer, som hennes arf med trohet förvaltats, och hennes föredöme skall för hennes efterträdare städse vara en sporre i arbetet för kvinnans rätt och plikt, frihet och ansvar.

Äfven andra förluster äro att under dessa 20 år inregistrera; här må endast nämnas namnen Fredrika Linnell, Ellen Ankar-svärd och Ellen Fries.

Sedan, som sagdt, Förbundet under sin första tid hufvudsakligen varit upptaget af organisationsarbete, finner man från och med dess inflyttning i egen lokal den planmässiga verksamhet, som alltsedan dess oförtrutet pågått och utvecklats, grundlagd. Först bildas en sjukkasse för lärarinnor och med dem likställda arbetande kvinnor, så utarbetas plan till stipendiefonder och den hela riket omfattande insamlingen för detta ändamål igång-sättes; i tidskriften Dagny, som 1885 startas, debatteras riksdags-frågor, sedlighetsfrågor, allt som berör kvinnofrågan; hemstudier organiseras; samkväm anordnas; Förbundets första komité, bok-komitén, utvidgar sitt arbetsfält mer och mer; en sjukvårdskomité är i fullt arbete för att få till stånd förbättrad sjukvård på lands-byggheden genom skolade sjuksköterskors anställande; en trädgårds-komité söker verka för kvinnors utbildning till trädgårdsmästare, m. m.

Förutom genom dessa fasta komitéer har Förbundet arbetat för en hel del uppgifter, som betingats af särskilda förhållanden. Så har ett omfattande arbete för motverkande af svenska allmogeflickors utvandring till Danmark bedrifvits; utredningar vidtagits angående löne- och arbetsförhållanden för telefonister, för kontors- och butiksbiträden. För kvinliga befordrings- och lönefrågor inom post- och telegrafverken och nu senast för i de centrala ämbetsverken anställda kvinnor ha kraftiga bemödanden gjorts, dels i form af statistiska utredningar, dels i form af skrivelser till respektive chefer. Motioner vid riksdagen i viktiga frågor ha genom Förbundets åtgörande väckts eller understöds, till exempel angående politisk rösträtt för kvinnor, i skilsmässolagen m. m. Genom såväl diskussioner som pristäflan i ämnet har Förbundet sökt verka för ordnande af äkta makars ägendomsförhållanden. Mot reaktionära ändringar af vigselformuläret har ett kraftigt uppträdande ägt rum. För kvinnans användande af de rättigheter lagen tillerkänt henne har verkats genom föredrag och cirkulär m. m. För hennes inval i skolråd, fattigvårdsstyrelser, komitéer etc. har ett lifligt arbete pågått.

Initiativ har af Förbundet tagits till flera företag af bestående gagn, såsom till bildande af Stockholms internationella lärarinnehem, Svenska sjuksköterskornas allmänna pensionsförening, Sällskapet Barnavård, tidningen Hemtrefnad, Kvinliga kontoristföreningen m. fl. Det var Förbundet, som tog första steget för den svenska kvinnans deltagande i världsutställningen i Chicago, äfvensom till stiftandet af Svenska kvinnornas nationalförbund. Mot den hvita slafhandeln har en energisk propaganda bedrifvits och Förbundet har med råd och dåd sökt varna och stödja de unga flickor, som utan skydd bege sig till främmande land. Denna verksamhet har nu upptagits af den 1904 bildade föreningen Vaksamhet.

För skolfrågor har också verkats inom Förbundet, som alltsedan början på sitt program ställt samskolefrågan. De af en sådan reform betingade förändringarna i befordran och aflöning för lärarinnor ha varit föremål för Förbundets uppmärksamhet. För yrkesinspektrisens anställande, för yrkesskolor har Förbundet kämpat, och intet tillfälle har lämnats opåaktadt för vinnande af högre utbildning för kvinnan inom de områden, där hon sedan gammalt verkat, t. ex. med afseende å huslig uppfostran, sjukvård m. m. Sträfvanden i sedlighets- och nykterhetsfrågor ha vunnit Förbundets lifliga understöd.

Jämte dessa stora frågor, som upptagit Förbundets tid, har byråns dagliga och omfattande arbete pågått. Efter några år flyttades byrån från sin första bostad till N:o 5 Malmtorgsgatan; det dröjde dock icke länge innan den på nytt fann stugan för trång och slog ned sina bopålar i N:o 54 Drottninggatan, som ännu utgör dess långt ifrån tillräckligt rymliga lokal. Byrån har visat sig uppfylla de fordringar man vid dess inrättande ställde på densamma, nämligen att vara den medelpunkt, där alla trådarna i förbundsmaskineriet skulle sammanlöpa, det strängt anlitate föreningsbandet med allmänheten. Här är bland annat samladt ett rikhaltigt material angående olika lefnadsbanor samt villkor och kvalifikationer för att vinna inträde på dessa. En stor kontingent af de dagliga besöken på byrån afläggas af rådfrågande, och posten medför dessutom en massa skriftliga förfrågningar angående kurser, skolor, stipendier m. m. Platsförmedlingen har äfven sin stora andel af besökare — arbetsgifvare och arbetssökande. De förras antal har under den förflutna tidsperioden uppgått till cirka 8,500, de senares till 10,700. — En särskild byrå för sjuksköterskor upprättades hösten 1902, då man ansåg att utrymmet och den vanliga byråtiden ej försögo för att sköta denna viktiga del af förmedling mellan allmänheten och sjuksköterskorna, så som den fordrade. Byrån, som står under ledning af fröken Sally Peterson (från Sophiahemmet utexaminerad sjuksköterska), är mycket anlita och har på den jämförelsevis korta tid den varit i verksamhet, förmedlat 1,500 sjukbud. Föreläsningar hållas å sjuksköterskebyrån hvar 14:de dag, för det mesta af läkare i fack-ämnen, understundom ock af andra i någon fråga af socialt intresse.

Andra föreläsningar hafva på föranstaltande af Förbundet hållits i arbetssambällena vid Liljeholmen och Hagalund, hufvudsakligen i ämnen, som kunnat anses vara till nytta för hemmen, såsom hygien, barnuppfostran, nykterhet m. m., men äfven i ämnen af mera roande art, såsom biografier, reseskildringar m. m., ofta omväxlande med musik. Praktiska kurser i matlagning och handarbete ha äfven på båda ställena ägt rum för unga flickor och för familjemödrar.

* * *

Att den idé, som gifvit upphof till Fredrika-Bremer-Förbundet, har visat sig lifskraftig, bevisas bäst vid en återblick på verksam-

heten under den förflutna 20-årsperioden, men då utrymmet endast medgifver detta kortfattade uppräknande af hvad Förbundet ut rättat hänvisas de, som önska i detalj taga reda på dess verksamhet dels till de årsberättelser, som för hvarje år utgifvits, dels till det föredrag, som vid tjugo-årsmötet hölls af fröken Adelborg. Såsom en sammanfattning må här endast framhållas, att Förbundet på samma gång praktiskt som ideellt verkat för sitt mål — »kvinnans höjande i sedligt och intellektuellt såväl som i socialt och ekonomiskt hänseende». Praktiskt genom att söka skaffa kvinnan utbildning, genom att söka få nya banor öppnade för henne, lämpade för arten af hennes begåfning, genom att förmedla arbete för henne m. m. Ideellt genom att städse peka hän på den sanning, som inneslutes i Fredrika Bremers ord: »Det är endast den *sanna* frigörelsen, som upphäfver den falska». De reaktionära sträfvanden, som gjort sig kännbara i tiden, först och främst den estetiskt-litterära riktning, som vill åt kvinnan anvisa en plats mer eller mindre uteslutande som könsvarelse, har Förbundet sålunda kraftigt sökt bekämpa samt äfvenledes reaktionära tendenser med afseende å kvinnans aflöning och domen öfver hennes arbete. Hvilken mäktig häfstång de stipendier, som genom Förbundet utdelas, härvidlag äro, torde vara uppenbart. Deras betydelse är långt ifrån att vara endast ekonomisk, de hafva en ideell innebörd såsom en faktor i höjandet af kvinnans ställning och oberoende. Fonderna uppgå till 273,000 kr. och c:a 45,000 kr. hafva hittills utdelats. För att stödja och hjälpa, där stipendier icke äro rätta medlet, har Förbundet gjort sina fonder fruktbärande genom att från dem lämna större eller mindre belopp som studie- eller förlags-lån. 50,000 kronor ha under årens lopp på detta vis utlånats i 92 poster.

* * *

Efter denna korta återblick på de flydda åren följer här redogörelse för Förbundets verksamhet under 1904.

Styrelse. Styrelsens *ordinarie medlemmar* hafva under året varit:

Fröken G. Adelborg, fröken L. Dahlgren, fröken L. Engström, fru T. Gyldén, riksantikvariern H. Hildebrand, fru A. Höjer, fru A. Montelius, förste hofmarskalken O. Printzsköld, professor P. G. Rosén, fröken S. Ulrich, fröken C. Wahrolin samt fru S. Whitlock;

och dess *suppleanter*: byråchefen V. Almqvist, fröken S. Björklund, fröken E. Cederblom, fru L. Dyrssen, doktor C. A. Fryxell, fru J. Jolin, fru G. af Klintberg, fröken A. Lagerberg, fröken S. Leijonhufvud, fröken M. Silow, doktor H. Toll samt doktor Lydia Wahlström.

Revisorer hafva varit: fröken A. Lindhagen, fröken A. Rosander och doktor W. Svedbom samt *revisorssuppleanter*: fröken M. Aspman, fröken T. Geijer och revisionssekreteraren W. Uppström.

Alltsedan Förbundet stiftades har doktor W. Svedbom, som på hösten afled, varit dess nitiska och intresserade revisor, och det är med saknad och tacksamhet styrelsen städse skall minnas det arbete han ägnat Förbundet.

Förvaltningsutskottet, som årligen utses af styrelsen, har under 1904 utgjorts af *ordinarie medlemmar*: fru A. Montelius, ordf., fröken L. Dahlgren, fröken L. Engström, fru A. Höjer och fröken C. Wahrolin samt *suppleanter* fröknarna S. Björklund, M. Silow och S. Ulrich.

Som Förbundets *ordförande* har fru A. Montelius fungerat, som *vice ordförande* professor P. G. Rosén, som *sekreterare* fröken S. Ulrich och som *kassaförvaltare* fröken C. Wahrolin.

Styrelsen har under året sammanträdt 7 gånger och förvaltningsutskottet 10 gånger.

Medlemsantalet utgjorde vid 1904 års slut 1,705 mot 1,685 vid dess början. Af dessa voro 370 ständiga och 1,335 årligt betalande medlemmar.

* * *

Frågan om yrkesskolors upprättande i hufvudstaden, som f. n. är under behandling af en inom stadsfullmäktige tillsatt komité, har föranlett sekreteraren i nämnda komité att vända sig till Fredrika-Bremer-Förbundet med hemställan huruvida genom dess bemedling uppgifter kunde anskaffas angående alla i riket befintliga och för kvinliga elever afsedda skolor i hushåll, barnavård, väfnad samt andra handarbeten eller konstindustri. Det hade lyckats stadsfullmäktige att få uppgifter om befintliga yrkesskolor för manliga elever och detta af det skäl att dessa senare anstalter i allmänhet åtnjuta understöd af stat eller kommun, hvilket endast undantagsvis är fallet med den förstnämnda kategorin. Genom att vända sig till sina ombud eller andra lämpliga personer

inom länen lyckades Förbundet inhämta ganska fullständiga upplysningar till stor nytta för en utredning af hvilka åtgärder, som böra vidtagas i denna viktiga fråga.

Redan i början af året kom det till styrelsens kännedom att en komité skulle tillsättas af K. Maj:t för revidering af lagen om skydd mot yrkesfara och att det vore troligt att yrkesinspektrisfrågan i detta sammanhang också komme att behandlas. Genom en af sina medlemmar gjorde styrelsen framställning hos finansministern, att i komitén äfven kvinliga medlemmar måtte insättas, men komitén valdes efter det s. k. engelska systemet, d. v. s. att endast ett litet antal medlemmar utses och att dessa skola vara fullt opartiska och stå utanför de intressen, som ligga i vågskålen. Emellertid blef det sedermera bekant att komitén skulle äga inkalla sakkunniga till deltagande i öfverläggningarna. Styrelsen aflät då en skrivelse till komitén med anhållan att äfven kvinlig sakkunskap måtte komma till sin rätt vid behandling af sådana frågor, som redan i komiténs titel med dessa ord funnos angifna: »revision af lagen angående minderårigas och kvinnors användande till arbete i industriellt yrke» och som så nära berörde kvinliga intressen. Ett tillmötesgående svar på styrelsens anhållan har lämnats af komiténs ordförande, som dock på samma gång upplyst att saken icke brådskade, då komitén först efter innevarande riksdags slut komme att träda i verksamhet.

Förbundet har med uppmärksamhet följt frågor, som beröra kvinnans ställning inom statens respektive ämbetsverk och bemödat sig att verksamt stödja deras rättvisa sak. Genom beslut af konung och riksdag inrättades 1899 inom Postverket två nya lönegrader — den tredje och den fjärde — hvarvid särskildt betonades att de voro hufvudsakligen afsedda för kvinnor. Trots detta bestämda uttalande hade under åren 1900—1904 endast 6 kvinnor blifvit utnämnda till tredje lönegraden (den bäst aflönade af de två), men däremot ett 60-tal män. Då nu utnämningar ånyo stodo för dörren, aflät Fredrika-Bremer-Förbundets styrelse en skrivelse till Generalpoststyrelsen med ett vördsamt påpekande af hvad kvinnorna kunde anse sig ha rätt att fordra. Förbundet har haft glädjen konstatera att kvinnans intressen blifvit på ett betydligt bättre sätt tillgodosedda vid senaste utnämningar och därmed sammanhängande placeringar inom de olika lönegraderna, i det ett stort antal kvinnor (25 å 30) uppflyttats i tredje lönegraden och en kvinna i den andra.

Äfven för telegrafisterna har Förbundet sökt verka genom en utredning af frågan angående kvinliga stationsföreständares aflöningsförhållanden. F. n. har den telegrafist, som sköter föreståndarebefattning, ingen annan förmån än fri bostad eller ock 200 kr. i hyresbidrag. Stationsföreståndarens arbete är förbundet med uppsikt öfver en ganska betydlig personal och en stor uppbörd skall omhänderhafvas; de därmed förenade förmånerna äro däremot så godt som inga, då de 200 kronor, som utgöra tillökningen i lönen, betraktas som hyresbidrag och pensionsrätt icke får å dem beräknas. Följden häraf blir, att då arbetet och ansvaret ej kunna anses uppvägas af den fria bostaden eller det ofvannämnda hyresbidraget, stationsföreståndareplatserna ej sökas af de mest meriterade telegrafisterna. En af lektor Höjer i Andra kammaren väckt motion innefattade därför en begäran att de 200 kronorna skulle betraktas såsom lön och icke såsom hyresbidrag, på det att de äfven skulle kunna medtagas vid pensionsberäkningen. Motionen ledde dock tyvärr icke till önskvärdt resultat.

På framställning af kvinliga amanuenser och skrifbiträden inom de centrala ämbetsverken huruvida Förbundet ville vara dem behjälpligt i att försöka åvägabringa en förbättring i deras ställning, särskildt med afseende å framtida pensionering, har styrelsen såsom en första åtgärd låtit föranstalta om en undersökning af deras arbetsvillkor och aflöningsförhållanden. De frågoformulär, som med anledning häraf till ämbetsverken utsändes, hade dock icke alla vid årets slut återkommit besvarade. Sedan en statistik på grund af utredningen utarbetats hoppas styrelsen att densamma skall bilda ett godt stöd för en af borgmästare Lindhagen vid innevarande riksdag väckt motion om »skrifvelse till K. Maj:t angående beredande af fast anställning åt personer, som hos statens ämbetsverk äro på ett stadigvarande sätt sysselsatta med skrifgöromål o. dyl.»

Då tjänarinnefrågan under förliden vår som bäst upptog sinnena blef Förbundet från flera håll anmodadt att ingripa. Styrelsen ansåg sig dock icke böra göra detta genom att ställa sig i spetsen för en sammanslutning riktad mot den redan bildade tjänarinneföreningen utan att dess enda åtgörande borde vara att inbjuda till ett diskussionsmöte, där med lugn och oväld kunde framläggas de synpunkter, som å ömse håll borde beaktas för att såväl husmödrarnas som tjänarinnornas intressen skulle blifva tillgodosedda. Ett sådant möte hölls den 4 februari med fru Agda Montelius

som inledare. Samtidigt var en utredande artikel i frågan införd i Dagny.

Den föreläsningsverksamhet för arbetareklassen, som satts i gång vid Liljeholmen, och som omfattas med mycket intresse af dem för hvilka den är afsedd, har under vårterminen pågått med följande föredrag: »Bildning — bildningsmedel — lifsglädje», »Nykterhet, hälsa och ekonomi», »Gustaf II Adolfs barndom», »Några drag ur växtens lif», »Hemmets hygien». På Hagalund ha äfven föredrag hållits. Hvad som emellertid där väckt största anklag har varit en sykurs för familjemödrar, som varit mycket flitigt besökt.

Intresset för kommunala angelägenheter har under året varit lifligt bland kvinnorna och Förbundet har som vanligt lämnat upplysningar i härmed sammanhängande frågor.

Det Whitlockska stipendiet, som af Förbundets styrelse årligen utdelas, har under 1904 uppburits af fröken Magnhild Biller.

Från »Hilma och Emilie Zanders pensionsfond för lärarinnor», som förvaltas af Förbundet, ha 3:ne f. d. lärarinnor i Zanderska helpensionen för flickor under året uppburit pensioner.

Som bekant skänktes år 1901 af intresserade personer doktor Ellen Fries' bibliotek till Fredrika-Bremer-Förbundet för att ställas till den kvinliga studerande ungdomens förfogande. Biblioteket har äfven under 1904 på bestämda tider varit tillgängligt för låntagare. Den största procenten af dessa har liksom förut utgjorts af elever vid Stockholms kvinliga seminarier och flickskolornas öfversta afdelningar.

Förbundets styrelse har inom följande föreningar varit representerad af nedannämnda personer: i Centralförbundet för socialt arbete af fruarna A. Höjer och J. Jolin samt fröknarna G. Adelborg, E. Rosén och S. Ulrich; i styrelsen för Svenska Kvinnornas Nationalförbund af fröken Gertrud Adelborg samt under första delen af året af fröken Elin Rosén och under den senare hälften af doktor Lydia Wahlström; i styrelsen för Hemtrefnad af fröknarna Lotten Dahlgren och Clara Wahlström samt, i styrelsen för Svenska sjuksköterskornas allmänna pensionsförening af fröken Sigrid Ulrich.

Med utländska föreningar har Förbundet stått i liflig beröring. Tyvärr kunde styrelsen dock icke antaga Finsk Kvinnoförenings inbjudan att till dess tjugouårsfest sända en representant, då detta jubileum just inföll vid den tid då Förbundets arbete

var som ifrigast. Styrelsen fick därför åtnöja sig med afsändandet af ett hälsningstelegram.

Fredrika-Bremer-Förbundet, hvilket, som bekant, utgör ett led i den organisation, som under namn af Svenska Kvinnornas Nationalförbund i sin ordning ingår i International Council of Women, har deltagit i den 5-årskongress som, anordnad af Tyska Kvinnornas Nationalförbund, hölls i Berlin den 9—18 juni. Vid detta tillfälle höll Förbundets ordf., fru A. Montelius, föredrag inom ämnesgruppen »Sociale Frauenberufe». Doktor Alexandra Skoglund redogjorde för den svenska kvinnans civilrättsliga ställning och doktor Lydia Wahlström för den svenska kvinliga rösträttsrörelsens utveckling. Öfriga svenska talarinnor vid denna kongress voro: fru Anna Hierta-Retzius, fru Kerstin Bohman, doktor Ellen Sandelin, fröken Maria Cederschiöld och fröken Ina Rogberg.

En från Saint Louis-utställningens kvinnokomité gjord framställning om den svenska kvinnans deltagande i utställningen hade inkommit för sent för att på något effektivare sätt skulle kunna verkas därför. Förbundet sökte dock genom notiser i dagspressen och meddelande till andra föreningar sprida kännedom härom.

Det mest betydelsefulla beslutet under året var dock måhända det, som fattades på hösten, då det bestämdes, att till hugfästade af Förbundets tjugoåriga tillvaro inbjudan skulle utsändas till samtliga Förbundets medlemmar, och särskildt dess ombud, att sammankomma till ett möte den 12—14 januari 1905. Vid beslutets fattande betonades eftertryckligt att mötet icke borde få karaktären af jubileum utan fastmer af impuls till fortsatt arbete och utveckling. I hvad mån detta resultat har vunnits blir en kommande redögörelses uppgift att framlägga.

* * *

De till Förbundet under året öfverlämnade penninggåfvorna utgöra tillsammans en summa af kr. 504: 72 på följande sätt fördelade:

Ett extra stipendium för studerande af koloniträd- gårdar	kr. 100: —
Fredrika Bremers minnesfond.....	» 100: —
Gåfvor till anonym donation n:o 2 (af samma gifvare) »	100: —
Gåfvor till Förbundets allmänna kassa	» 204: 72

Summa kr. 504: 72

Gåfvor.

För de gåfvor, som lämnats till Förbundets stipendiefonder, redovisas i denna afdelnings berättelse.

Lån.

Den afdelning af Förbundets verksamhet, som afser att med studie- och förlagslån understödja arbetande kvinnor, har under året flitigt anlitats, och hafva sju nya lån å tillsammans kr. 4,200: — kunnat beviljas. Å äldre lån har inbetalts kr. 2,751: 09. Summan af ur Förbundets fonder för nämnda ändamål utelöpande lån utgjorde vid årets slut kr. 20,007: 91.

Redogörelser för stipendieinstitutionen och sjukkassan, hvilkas fonder bokföras särskildt, följa i Bil. II, III.

På skilda platser i landsorten ha 39 ombud verkat i Förbundets intresse. Deras namn återfinnas i Bil. I.

* * *

Byrån.

Förbundets byrå har fortfarande föreståtts af fröken G. Adelsborg, platsförmedlingen af fröknarna E. Rosén och I. v. Plomgren; kassan har skötts af fröknarna U. Hammarsköld och L. Leijonmarck. Därjämte hafva fröknarna F. Ekenstierna och A. Gustafson under skilda delar af året tjänstgjort såsom biträden åt föreståndarinnan. Frivilliga krafter hafva ock lämnat välbehöflig hjälp vid olika tillfällen.

Byrån har såsom vanligt besvarat en mängd frågor angående arbetsområden och kurser samt öfriga förhållanden, som beröra kvinnans ställning i samhället. Dessutom har samlats och ordnats statistiska uppgifter, prospekter, rapporter m. m., en verksamhetsgren, som alltjämt visat sig af betydelse såväl för enskilda som för myndigheter, hvilka haft gagn af det sålunda anskaffade materialet.

Bland de frågor, som under det gångna året muntligen eller skriftligen inlämnats till byrån för besvarande, må, förutom de, som upptagas i de skilda komitéernas berättelser, nämnas sådana, hvilka röra kvinnans rösträtt vid stadsfullmäktigevalen, hustrus rätt att drifva handel, pensionskassor för lärarinnor, utbildningskurser för sjuksköterskor, gymnaster m. m., inträdesfordringar vid statens järnvägar, post- och telegrafverket, utbildning till trädgårdsmästare, hönsskötare, bokbindare, kartritare, kontorister m. m., kurser vid lärarinneseminarier, skolkök och hushållsskolor, angående målsmansskapet, angående yrkesinspektion i Sverige och Danmark, angående hemstudier, feriekurser, sykurser, elev-, ålderdoms- och rekreationshem, koloniträdgårdar, m. m.

Därjämte har byrån besvarat frågor om Förbundets olika verk-

samhetsfält, om lagar och förordningar i andra länder berörande kvinnans ställning, om utländska kvinnoföreningar m. m.

Ett och annat svar har ej kunnat afgifvas förrän efter upplysningar från utländska kvinnoföreningar, men i de flesta fall har förbundsbyrån direkt besvarat de gjorda förfrågningarna.

Platsförmedlingen utvisar följande resultat:

Antal inskrifna arbetsgivare	502
» » arbetssökande	498

Af de platser som anmälts, hafva 150 varit platser för lärarinnor, 39 för kontors- och butikbiträden, 104 för föreståndarinnor, värdinnor och hushållsbiträden, 52 för barnfröknar, 61 för utländskor (mest för kortare tid såsom under sommaren eller dylikt), 65 för lektionsgivare samt 31 för gymnaster, lektriser, renskrifverskor m. m.

* * *

Bokkomitén har under 1904 liksom föregående år ägnat sin verksamhet åt granskning af den under året utkommande barn- och ungdomslitteraturen. En utställning af de senast granskade böckerna jämte ett urval äldre sådana har ägt rum å Fredrika-Bremer-Förbundets lokal. Den i föregående årsredogörelse omtalade oredigerade boklistan har utkommit till julen 1904.

Bokkomitén.

De förfrågningar angående anskaffandet af böcker till ungdomsläsning, skolbibliotek m. m., som från flera håll ingått, hafva alla af komitén besvarats. Till hrr förläggare uttrycker komitén härmed sin tacksamhet för deras städse visade tillmötesgående att i god tid insända böcker till granskning. Bokkomiténs medlemmar hafva under året varit: fröken L. Engström, ordförande, fruarna M. Carlqvist, L. Dyrssen, B. Sondén, fröknarna A. Lagerberg och M. Sundbärg. Som adjungerade hafva medverkat fröknarna H. Palmqvist och A. Sondén.

* * *

Dagny har under 1904 liksom tillföre i främsta rummet haft sin uppmärksamhet riktad på företeelserna inom den svenska kvinnorörelsen och på Fredrika-Bremer-Förbundets verksamhet och deltagande i kvinnosaksarbetet. Utom de i hvarje häfte införda förbundsmeddelandena, bland hvilka må räknas en artikel i häft. 18—19, hvilken påpekade, att Förbundet den 3 dec. för tjugo år sedan hade sitt konstituerande möte, samt notiser och öfersikter af årets riksdagsförhandlingar och beslut, förtjäna följande uppsatser i sociala ämnen att beaktas: Kyrkomötet och äktenskapslagarna,

Tidskriften
Dagny.

Samskolans vara eller icke vara, Ett par ord i telegrafistfrågan, Småskolelärarinnornas petition om löneförhöjning, Några funderingar angående kvinnor som stadsfullmäktige, Tjänarinnefrågan, Kvinnorna och den kungl. rösträttspropositionen, Några ord i bostadsfrågan, Hygieniska önskemål, Om principer för aflöning af i statens tjänst anställda kvinnor, Yrkesskolor för kvinnor, Om koloniträdgårdar, Civiläktenskapet inför riksdagen, Gift kvinnas beskattning, Röda korset, Kvinnors akademiska studier, Principerna för kvinnans rösträtt, Kvinnorna inom den legala fattigvården, Barnmorskornas utbildning, Barnavård, Kvinnan och smålandtbruket m. fl. Af artiklar behandlande företeelser inom utlandets kvinnorörelse ha förekommit: Kvinnobildning i Amerika, Hvad Kirstine Frederiksen var for danske kvinder, Ett politiskt föregångsland (Wyoming), Bref från Köpenhamn, Den kvinliga yrkes- och sundhetsinspektionen i England, Om skyddslagstiftning för kvinnor (uttalande från Holland), Ett politiskt världsförbunds bildande, Den kvinliga rösträttsrörelsen i Finland, hvarjämte den Internationella kvinnokongressen i Berlin 1904 behandlats i så väl kortare meddelanden som i en utförlig kongressberättelse.

Den litterära afdelningen har utom poem, skisser och mindre berättelser innehållit studier och kritiker öfver författarinnor och deras arbeten, såväl inhemska som utländska, en artikel om den moderna skönlitteraturen och ungdomen, talrika bokanmälningar samt den sedvanliga julrevyn öfver barndoms- och ungdomsböcker. För öfrigt har årgången haft att bjuda på historiska och biografiska studier, minnesrunor, resebref och notiser från skilda håll.

Författare, som utanför redaktionen lämnat bidrag till tidskriften, ha varit: Astrid Ahnfelt, M. Anholm, Eugenie Beskow, G. von Düben, prof. Hjalmar Edgren, Fanny Ekenstierna, Ida Falbe-Hansen, Eva Fryxell, Cécile Gohl, Kerstin Hesselgren, Laura Kieler, Edla af Klercker, Anna Knutson, Lillie Landgren, Agda Montelius, Ebba Ramsay, Anna M. Roos, dr Ellen Sandelin, dr Lydia Wahlström, Ebba Westberg, Karolina Widerström, Hans Vik m. fl.

Redaktionen har i likhet med föregående år föreståtts af fröken Lotten Dahlgren.

* * *

Komitén för
lagfrågor.

Komitén har under året haft följande sammansättning: härads-
höfding P. G. Rabe, redaktionssekreteraren G. Aldén, revisions-
sekreteraren J. Linders (invalid efter borgmästare C. Lindhagen),

fru B. Nordenson, fru G. af Klintberg, fru A. Tamm samt fil. dr Alexandra Skoglund.

Af kassaförvaltarens rapport framgår, att komiténs tillgångar vid 1904 års slut uppgingo till kr. 1,124: 35.

Under det förflutna året har komitén funnit förhållandena vara af den beskaffenhet, att den ansett lämpligast att begränsa sin verksamhet till endast förberedande arbete.

* * *

Den af sjukvårdskomitén anordnade platsförmedlingen för sjuksköterskor har under det gångna året arbetat lugnt och framgångsrikt.

Sjukvårds-
komitén.

Antalet inskrifna sköterskor har under året varit 160 (mot 121 föregående år); antalet sjukbud har varit 738 (mot 361 föregående år). Anställning har förmedlats i 468 fall (mot 269 föregående år). Häraf 34 fasta platser med sammanlagda beloppet årslöner uppgående till 15,940 kronor, (mot 21 platser och 7,500 kronors löner föregående år). Antalet arbetsdagar har varit 10,803 (mot 4,433 föregående år).

Jämsides med den egentliga platsförmedlingen går bemödan det att såväl höja sköterskornas utbildning och duglighet för sitt kall, som äfven att söka bereda dem rimligare arbetsförhållanden. Inom båda dessa områden återstå många missförhållanden att afskaffa och många luckor att fylla, och det behöfves väl att alla de, hvilka i någon mån hafva med sjuksköterskornas utbildning eller anställande att göra, med klar blick och fast vilja arbeta på afhjälpan det af dessa brister.

Vid de i byråns lokal anordnade samkvämen för sjuksköterskor ha följande föredrag hållits:

Godartade och elakartade svulster af dr N. Arnoldsson.

Vivisektionen af dr I. Bratt.

Om mödrars och späda barns vård af dr Ada Nilsson.

Doktor Barnardos barnhem af fröken E. Kruse.

Den hvita slafhandeln af fröken Clara Wahlström.

Lyx och framåtskridande af » » »

Infektionssjukdomar af dr E. Laurent.

» » » »

Lokalisationen i hjärnan af dr A. Josephson.

Sjukdomens väsen och läkedomens roll af dr J. Holmgren.

Till samtliga här nämnda föreläsare står sjukvårdskomitén i tacksamhetskuld för deras välvilliga tillmötesgående.

Medlemmar i sjukvårdskomitén ha under året varit: fröken M. Leijonhufvud, ordf., fröken G. Adelborg, vice ordf., doktor Hedda Andersson, fru I. Geijer, doktor H. Toll och fröken E. Törnebom; nyvalda under året hafva blifvit doktor Thure Hellström och fröken Ellen Stjernerona; den senare har välvilligt åtagit sig att vara komiténs kassaförvaltare.

Byråns föreståndarinna är fortfarande fröken Sally Peterson, som äfven tjänstgjort såsom komiténs protokollsförare.

Såsom i föregående årsberättelse nämnts hade för betryggande af verksamheten en garantiteckning af 3,000 kr. åstadkommits till fyllande af eventuell brist under sjuksköterskebyråns första verksamhetsår. Af denna summa ha kr. 1,377:10 behöft anlitas. Under andra arbetsåret ha däremot inkomster och utgifter balanserat hvarandra, så när som på kr. 56:30, hvilken brist emellertid betäckts af en af första årets garantitecknare.

Byråns *utgifter*, upptagande hyra, aflöningar, underhålls- och expeditionskostnader ha utgjort kr. 2,598:66; och dess *inkomster*, upptagande inskrifnings-, anskaffnings- och dagafgifter samt gåfvor (sammanlagdt kr. 45) kr: 2,542:36.

Räkenskaperna hafva granskats af de af Förbundets styrelse utsedda revisorerna, fröknarna H. Palmqvist och C. Wharolin, hvilka intyga att desamma äro förda med synnerlig ordning och försedda med behöriga verifikationer, samt tillstyrka full ansvarsfrihet för förvaltningen. Förbundets styrelse har äfven med tacksamhet beviljat decharge.

* * *

Samkväms-
komitén.

Samkvämskomitén har under det förflyttna året anordnat 3 samkväm.

Det första ägde rum den 11 mars, hvarvid Fredrika-Bremer-Förbundets stipendiat, fröken Lillie Landgren, höll ett sakrikt föredrag öfver »Skol- och koloniträdgårdar», och fröken Ellen Whitlock meddelade några intryck från Runebergsdagen i Helsingfors den 5 februari 1904. Det första föredraget finnes infördt i Dagny, häfte N:o 8.

Det andra samkvämet, den 20 maj, anordnades för att gifva fröken Christina Carlson tillfälle att på genomresa i Stockholm redogöra för sina erfarenheter under sin 7-åriga vistelse i mormonernas land, och samtidigt påpeka faran af denna läras spridande i Sverige.

Vid det tredje samkvämet, den 21 oktober, hölls föredrag öfver »Kvinnan och smålandtbruket» af fröken Carolina Crafoord,

som på förord af Förbundet fått sig af Jordbruksdepartementet tilldeladt ett resestipendium för att studera smålandtbruket i Danmark, med särskild hänsyn till kvinnans insats däri. Ett referat af föredraget finnes intaget i Dagny, häft. 18—19. Samkvämskomitén har bestått af följande medlemmar: Fröken G. Adelborg, ordförande; fröken E. Strengell, kassaförvaltare; fröken A. Ulrich, sekreterare; fru J. Jolin, f. Carlsson, samt fru S. Andersson, f. Cederblom.

Bil. 1.

Fredrika-Bremer-Förbundets ombud 1904.

Andersson, Anna, f. Bergenstråle, fru, Vexjö.
 Arwedson, Ada, fröken, Linköping.
 Bergstedt, Amanda, fröken, Arboga.
 Boström, Sophie, fru, Nyköping.
 Broberg, M., fru, Filipstad.
 Carlsson, Emmy, fru, Haparanda.
 Cnattingius, Alfhild, fröken, Nora.
 Ekenstierna, Fanny, fröken, Mariefred.
 Eurenus, Anna, fröken, Malmö.
 Fischerström, Anna, fröken, Karlskrona.
 Florén, Andriette, fru, Mariestad.
 Grape, Augusta, fru, Umeå.
 Liljebäck, Jenny, fru, Neder-Kalix.
 Lindskog, Anna, fru, Vänersborg.
 Lindström, Sophie, fru, Kristinehamn.
 Lundberg, Bertha, fröken, Falkenberg.
 Malmros, Elise, fröken, Landskrona.
 Martin, Eva, fröken, Södertelge.
 Mauritzon, Anna, fröken, Vadstena.
 Munthe, Maria, fröken, Ystad.
 Nordenfelt, Maria, fröken, Göteborg.
 Osterman, Marianne, fröken, Lund.
 Pallin, Emma, fru, Lidköping.
 Palm, Julia, fröken, Varberg.
 Pihl, Aurore, fröken, Norrköping.
 Rehnborg, Alma, fröken, Östersund.
 Rundgren, Charlotte, fru, Karlstad.

af Sandeberg, Frida, fröken, Sundsvall.
 Sohlén, Hanna, fröken, Söderhamn.
 Sundholm, Ebba, fröken, Hudiksvall.
 *von Sydow, Ellen, fröken, Halmstad.
 Tauson, Brita, fröken, Karlshamn.
 Thorburn, Vivi, fru, Uddevalla.
 Trotzig, Hilda, fru, Hedemora.
 Trybom, Ellen, fröken, Skara.
 *Trägårdh, Göthilda, fröken, Skellefteå.
 *Versteegh, Inez, fru, Hernösand.
 Wold, Amelie, fru, Borås.

De med * betecknade hafva under året afsagt sig ombudsskapet.

Fredrika-Bremer-Förbundets Sjukkasas årsberättelse för 1904.

Sjukkasas verksamhet har under 1904, det 18:de året sedan kassans början, fortgått och utvecklats på sätt följande siffror visa:

Delägarnes antal, som vid 1903 års utgång var 292, hade vid slutet af 1904 stigit till 297. Af kassans medlemmar hafva under året tillkommit 11 och afgått 6.

Under året har utdelats såsom sjukhjälp till 70 personer för tillsammans 3,028 sjukdagar ett sammanlagdt belopp af kr. 4,032 (mot kr. 4,242 förlidet år).

	Medlemmarnas antal	Sjukhjälp.
År 1887	97	kr. 159: —
» 1888	136	» 694: 50
» 1889	153	» 1,524: 50
» 1890	188	» 1,444: —
» 1891	199	» 1,864: 50
» 1892	208	» 3,477: 50
» 1893	214	» 2,565: —
» 1894	238	» 3,003: 75
» 1895	237	» 3,230: 25
» 1896	246	» 2,712: 75
» 1897	250	» 2,685: 75

	Medlemmarnas antal	Sjukhjälp.
År 1898	263	kr. 3,646: 50
» 1899	270	» 4,122: —
» 1900	272	» 3,533: 25
» 1901	282	» 3,205: 50
» 1902	284	» 3,146: 25
» 1903	292	» 4,242: —
» 1904	297	» 4,032: —

För kassans kapitalställning, utgifter och inkomster redovisas i kassaförvaltarens nedanstående rapport.

Kassans expedition har hållits öppen i Fredrika-Bremer-Förbundets lokal en gång i veckan, hvarjämte anmälningar mottagits å denna lokal kl. 11—4 alla söckendagar.

I afseende på inträde i kassan gäller fortfarande:

att kvinnor, tillhörande de kategorier, för hvilka kassan närmast varit afsedd, utan vidare vinna inträde under förutsättning af rent läkarebetyg;

att för inträdessökande med kvalificerad läkarebetyg afgörandet ligger hos de läkare, som tillhöra styrelsen; samt att i öfriga fall styrelsen i sin helhet beslutar.

Ur räkenskaperna anföres följande:

Vid 1904 års utgång utgjorde sjukkassans

Tillgångar:

5 obligationer i Stora Kopparbergs Bergslag af år 1900	kr. 5,000: —
1 obligation i Helsingborgs—Hessleholms järnväg...	» 1,000: —
Fordran mot säkerhet af in-teckning i huset 4 Liljansplan	» 5,000: —
D:o mot säkerhet af in-teckning i huset 31 Västmannagatan	» 5,000: —
D:o i Bankaktiebolaget Stockholm—Öfre Norrland å hushållsräkning	» 1,496: 28
D:o i Nordiska Kreditbanken å sparkasseräkning ...	» 1,922: 47
D:o i Göteborgs Ensk. Bank å d:o ...	» 1,186: 43
D:o i Stockholms Ensk. Bank å d:o ...	» 1,409: 42
Kontant i kassan.....	» 25: 15
	<u>Summa kr. 22,039: 75</u>

Skulder:

Fonder: Försäkringsfonden.....	kr. 18,509: —
Donationsfonden	» 3,000: —
Reservfonden.....	» 530: 75
	<hr/>
Summa kr.	22,039: 75

Samtliga fonders belopp uppgick vid utgången af 1903 till	kr. 20,986: 10
Fondernas förstärkning, som följaktligen uppgår till »	1,053: 65
har uppkommit på grund af följande förhål- landen mellan inkomst och utgift:	

Inkomst:

Inträdesavgift för 11 medlemmar	kr. 55: —
Årsavgift för 297 medlemmar.....	» 4,039: 17
Räntor (influtna)	» 984: 14
Straffräntor	» 8: —
Statsbidrag för 1903	» 334: —
	<hr/>
Summa kr.	5,420: 31

Utgift:

Sjukhjälp till 70 medlemmar.....	kr. 4032: —
Omkostnader: Hyra för 1903.....	kr. 100: —
Arvoden för 1903.....	» 200: —
Kontors- och annonsutgift »	34: 66 » 334: 66
Till fonderna: Försäkringsfonden	» 1,053: 65
	<hr/>
Summa kr.	5,420: 31

Inventarierna, bestående af räkenskapsböcker och skrifmateriel, äro ej upptagna i något värde. Fröknarna Theresa Geijer och Ulla Hammarsköld ha under förflutna året fortfarande skött kassans registrering och ekonomiska expedition.

Stockholm i Februari 1905.

Carl Nyström.

* * *

Fredrika-Bremer-Förbundets Sjukkasas fonder utgjorde vid början af år 1905:

Försäkringsfonden.....	kr. 18,509: —
Reservfonden.....	» 530: 75
Donationsfonden.....	» 3,000: —
	<hr/>
	Summa kr. 22,039: 75

Stockholm i Februari 1905.

P. G. Rosén.

* * *

Kassans styrelse har under året haft följande sammansättning:

Ordinarie styrelsemedlemmar:

Professor P. G. Rosén, ordförande.

Doktor Carl Nyström, vice ordförande och kassaförvaltare.

Fröken Theresa Geijer, sekreterare och tjänstgörande vid expeditionen.

Fördelningsläkaren N. A. Edling.

Fröken Ulla Hammarsköld, tjänstgörande vid expeditionen.

Suppleanter:

Fru F. Lybeck.

Doktor J. W. von Döbeln.

Doktor Elin Beckman.

Revisorer:

Fröken K. Wall.

Fröken A. Palmqvist.

Revisorssuppleanter:

Fröken A. Kruse.

Fröken M. Widegren.

* * *

Revisionsberättelse:

Undertecknade, utsedda revisorer att granska Fredrika-Bremer-Förbundets sjukkasas förvaltning och räkenskaper för år 1904 få härmed efter fullgjordt uppdrag därom afgifva följande berättelse:

Beträffande tillgångar och skulder samt inkomster och utgifter få vi hänvisa till kassaförvaltarens af oss granskade redovisning.

Styrelsens af oss genomgångna protokoll jämte de däri omnämnda besluten hafva icke föranledt någon erinran från vår sida.

Värdehandlingarna äro förvarade i brandfritt kassahvalf.

Kassans räkenskaper äro förda med ordning och noggrannhet samt åtföljda af erforderliga verifikationer, och då ingen anledning till anmärkning förekommit, få vi tillstyrka, att full ansvarsfrihet för förvaltningen under år 1904 måtte beviljas styrelsen.

Stockholm den 16 mars 1905.

Anna Kruse.

Augusta Palmqvist.

Bil. III.

Stipendieinstitutionens årsberättelse.

Förbundets *Allmänna stipendiefond*.

Till Älfsborgs läns insats hafva öfverlämnats följande gåfvor: af person, som önskar vara onämnd, 1,000 kr. samt af fru Karin Ryding, född Liedzén, 20 kr. Den förra gåfvan har öfverlämnats till förvaltningsstyrelsen placerad i en Svenska Centrifugaktiebolagets 5 % obligation, med villkor att af styrelsen omplaceras, när tidpunkten därtill kunde anses lämplig.

Som ofvannämnda länsinsats under året uppnått det för stipendieutdelningens början fastställda beloppet af 5,000 kr., kommer stipendieutdelning till kvinna med hemortsrätt inom länet att börja år 1905.

Till Jämtlands läns insats ökande har genom fru Betty Sandler, f. Västfelt, öfverlämnats 150 kr. Vidare har styrelsen att tacksamt erkänna en gåfva å 200 kr. af fröken Ellen Bergman. I likhet med föregående år har betingad lifränta å 200 kr. uppburits af fröken Caroline Åberg.

Stipendierna från Förbundets *Allmänna stipendiefond* hafva utdelats på följande sätt:

400 kr. fröken Ester Boman, för kurs vid högre lärarinneseminariet (Stockholms stads stip.); 300 kr. fröken Ingegerd

Berg, för universitetsstudier (fritt stip.); 200 kr. fru Freja Grafström för barnmorskekurs (Västernorrlands stip.); 260 kr. fröken Eleonora Bruno, för kurs vid högre lärarinneseminariet (Skaraborgs stip.); 300 kr. fröken Alfhilda Bejbom, för kurs vid folkskolelärarinneseminarium (Södermanlands stip.); 162: 50 fröken Selma Hofman, för barnmorskekurs¹⁾; 200 kr. fröken Sigröd Westrin, för kurs vid småskolelärarinneseminariet i Karlstad (Värmlands stip.); 260 kr. fröken Alida Zetterberg, för kurs vid folkskolelärarinneseminarium (Kopparbergs stip.); 225 kr. husbondedottern Inger Lund, för ordnad kurs i hönsskötsel vid Ådö (Gotlands stip.); 225 kr. fröken Lisa Nyberg, för sjukvårdskurs (Västmanlands stip.); 200 kr. fröken Ingegerd Strömberg, för kurs i trädgårdsodling (Göteborgs och Bohus stip.); 200 kr. fröken Werna Jungbeck, för sjukvårdskurs (Malmöhus stip.); 225 kr. fröken Elsa Karlson, för kurs vid tekniska skolan i Stockholm (Blekinge stip.); 200 kr. fröken Nelly Arnell, för sjukvårdskurs (Kristianstads stip.); 200 kr. fröken Wilhelmina Wallin²⁾, för kurs vid folkskolelärarinneseminarium (Örebro stip.); 200 kr. fröken Svea Scherlin (Uppsala stip.); 200 kr. fröken Hildur Åberg, för gymnastikkurs (Jämtlands stip.); 200 kr. fröken Thyra Rinman, för ordnad kurs i barnavård (Östergötlands stip.).

Stipendier till ett sammanlagdt belopp af 812 kr. 50 öre, finnas reserverade till utbetalning år 1905, då utnämnda stipendiater vunnit tillträde till eller afslutat med stipendium afsedda kurser.

Östergötlands, Örebro, Jämtlands och Uppsala läns reserverade stipendier från år 1903 hafva utgått med 200 kr. till fröken Greta Ericsson för sjukvårdskurs, 200 kr. till fröken Wilhelmina Wallin för kurs vid folkskolelärarinneseminarium; 200 kr. till fröken Malin Cassberg för samma kurs; 200 kr. till fröken Sigröd Gudin för kurs vid fackskolan i huslig ekonomi i Uppsala.

Donationsfonden. Från Ellen Bergmans släktstipendiefond har donator åtnjutit lifränta med kronor 2,256: 75. Från »Onämnds» stipendiefond för kvinnor, som studera medicin, hafva tvänne stipendier utdelats: 500 kr. till med. kand. Matilda Freidenfeldt och 400 kr. till med. fil. kand. Maria Ingelman. Enär stipendiaten med. dr Anna Stecksén under året aflidit, har det henne

¹⁾ Andra hälften utbetalas när stipendiaten år 1906 aflagt sin examen.

²⁾ Fröken Wallin har uppburit såväl 1903 som 1904 års stipendium.

tilldelade, men ej uppburna resestipendiet å 1,000 kr. ingått i öfvannämnda stipendiefonds behållning till 1905.

Från Leijonhufvud-Adlersparreska stipendiefonden har fröken Aley Adlersparre åtnjutit stipendium med 300 kr.

Från Evelina Fahnehjelm's stipendiefond har stipendium å 350 kr. uppburits af lärarinnan fröken Aurore Berggren vid Wal-lenska skolan för språkstudier i utlandet.

I samband med stipendieutdelningen har stipendienämnden att tacksamt erkänna det värderika och sakkunniga bistånd den haft af män och kvinnor inom olika delar af landet, hvilka i egenskap af »förtroendepersoner» deltagit i det grannliga förberedande arbete, som måste föregå hvarje stipendiatutnämning.

Förvaltningsstyrelsen för stipendiefonderna har haft följande sammansättning:

Fru Anna Wallenberg, ordf., generaldirektör Alb. Andersson, v. ordf., fröken M. Silow, sekreterare, öfverdirektör E. Björklund samt professor P. G. Rosén. Styrelsesuppleanter hafva varit bankdirektör G. Lettström och fröken Clara Montelius.

Revisorer: F. d. öfverståhållaren, friherre G. Tamm, dispo-
nenten O. Björklund (ledamot af riksdagens 1:a Kammare), riks-
gäldsfullmäktigen fil. dr O. Höglund.

Revisorssuppleanter: Borgmästaren S. J. Sandqvist (ledamot
af riksdagens 1:a Kammare) samt fröken Alida Rossander.

Stipendienämnden, i hvilken förvaltningsstyrelsens ordförande och sekreterare ingå som själfskrifna medlemmar, har dessutom bestått af följande medlemmar valda af Förbundets styrelse: general-
direktör Alb. Andersson, friherrinnan Ebba Tamm, fru Agda
Montelius, fru Thérèse Gyldén, grefvinnan Anna Mörner, fröken
Sigrid Leijonhufvud och professor P. G. Rosén.

* * *

Revisionsberättelse.

Utsedda att granska de under Fredrika-Bremer-Förbundet ly-
dande stipendiefonders förvaltning och räkenskaper under 1904
få vi, efter att hafva fullgjort detta uppdrag, härmed afgifva
följande berättelse:

Stipendiefondernas tillgångar utgöra:

	Den 1 jan. 1904.	Den 31 dec. 1904.
Allmänna Stipendiefonden.....	kr. 173,036: 22	kr. 174,681: 44
Ellen Bergmans Släktstipendiefond »	50,150: —	» 50,150: —
» Onämnds» Stipendiefond.....	» 36,240: 11	» 36,870: 92
Leijonhufvud-Adlersparreska Stipendiefonden.....	» 7,392: 27	» 7,404: 92
Evelina Fahnehjelms Stipendiefond	» 4,374: 32	» 4,211: 16
	<u>Kr. 271,192: 92</u>	<u>Kr. 273,318: 44</u>
Beviljade outdelade stipendier ...	» 800: —	» 812: 50
	<u>Kr. 271,992: 92</u>	<u>Kr. 274,130: 94</u>

Fonderna hafva således ökats med kr. 2,125: 52.

Allmänna Stipendiefonden utgöres vid årets slut af:

Färdiga länsinsatser	kr. 126,719: 89	
Påbörjade d:o	» 2,608: 67	
Gåfvo-afdelningen	» 35,928: —	
Disponibla medel	» 9,424: 88	174,681: 44

Ellen Bergmans Släktstipendiefond.

Behållning den 1 januari 1904	kr. 50,150: —	
Årets räntor à 4 $\frac{1}{2}$ %	» 2,256: 75	52,406: 75
Lifränta till fröken E. Bergman.....	kr. 2,256: 75	
Behållning den 31 december 1904... »	50,150: —	52,406: 75

Onämnds Stipendiefond.

Behållning den 1 januari 1904	kr. 36,240: 11	
Årets räntor à 4 $\frac{1}{2}$ %	» 1,630: 81	37,870: 92
Utbetalda stipendier.....	kr. 900: —	
Bidrag till förvaltningskostnad	» 100: —	
Behållning den 31 december 1904... »	36,870: 92	37,870: 92

Leijonhufvud-Adlersparreska Stipendiefonden.

Behållning den 1 januari 1904	kr. 7,392: 27	
Årets ränta à 4 $\frac{1}{2}$ %	» 332: 65	7,724: 92
Utbetaladt stipendium.....	kr. 300: —	
Bidrag till förvaltningskostnad	» 20: —	
Behållning den 31 december 1904 ... »	7,404: 92	7,724: 92

Evelina Fahnehjelms Stipendiefond.

Behållning den 1 januari 1904	kr. 4,374: 32	
Årets ränta å 4½ %	» 196: 84	4,571: 16
Utbetaladt stipendium	kr. 350: —	
Bidrag till förvaltningskostnad	» 10: —	
Behållning den 31 december 1904 ...	» 4,211: 16	4,571: 16

Färdiga länsinsatserna utgjorde den 1 januari 1904 kronor 121,242: 09 och tillökades under året genom öfverföring af Älfsborgs läns färdiga insats, som genom tillskott stigit från kronor 4,067: 50 till kr. 5,087: 50 samt af besparade räntor kr. 390: 30, så att dessa insatser ökats till kr. 126,719: 89, hvaremot de påbörjade länsinsatserna i följd af Älfsborgs läns ingående behållnings öfverföring minskats från kr. 6,676: 17 till kr. 2,608: 67. Å de färdiga insatserna godtgöres 4½ % ränta, men de påbörjade erhålla ingen ränta.

Länens insatser utgjorde vid årets slut:

Färdiga:

Stockholms stads	kr. 10,414: 81	
Malmöhus läns	» 5,215: 87	
Kristianstads	» 5,255: 22	
Östergötlands	» 5,090: 06	
Västerbottens	» 7,003: 92	
Södermanlands	» 7,929: 05	
Örebro	» 5,223: 51	
Värmlands	» 5,184: 87	
Norrbottens	» 8,747: 24	
Västernorrlands	» 5,042: 56	
Skaraborgs	» 6,583: 01	
Jämtlands	» 5,192: 56	
Göteborgs och Bohus	» 10,256: 97	
Blekinge	» 5,980: 38	
Västmanlands	» 5,795: 55	
Gotlands	» 6,159: 27	
Kopparbergs	» 6,543: 65	
Uppsala	» 5,007: 70	
Jönköpings	» 5,006: 19	
Älfsborgs	» 5,087: 50	126,719: 89
		Transport 126,719: 89

Påbörjade:

	Transport	126,719: 89
Gäflleborgs läns	kr.	1,298: 50
Hallands »	»	225: —
Kalmar »	»	424: 17
Kronobergs »	»	430: —
Stockholms »	»	231: —
		<u>2,608: 67</u>
	Summa kronor	129,328: 56

Stipendier hafva under året tilldelats 26 personer med kr. 6,507: 50, som hafva utgått från följande tillgångar:

Från länsinsatser	kr.	3,857: 50
» onämnds stipendiefond	»	900: —
» Leijonhufvud-Adlersparreska fonden	»	300: —
» Evelina Fahnehjelms fond	»	350: —
» Disponibla medel	»	300: —
» Afsatta 1903	»	800: —
		<u>6,507: 50</u>

Samtliga fondernas behållningar inclusive beviljade icke utbetalade stipendiemedel (kr. 812: 50), som tillsammans utgöra kr. 274,130: 94, äro placerade sålunda, att den 31 december 1904 befunnos:

Obligationer för ett sammanlagdt värde af	..... kr.	177,985: 41
Skuldsedlar mot hypotek af fastighetsinteckning	»	37,668: 75
» » » » obligationer	..... »	51,250: —
Innestående på depositions- och sparkasseräkning	»	<u>7,226: 78</u>
	Kronor	274,130: 94

Ofvannämnda värdehandlingar, hvilka förvaras i Stipendiefondens kassafack i Stockholms Enskilda Bank, hafva blifvit för revisorerne uppvisade och synas innebära fullt betryggande säkerhet för de medel, som förvaltningsstyrelsen omhänderhar.

Räkenskaperne äro förda med reda och omsorg, utgifterna äro behörigen verificerade och de ingående balanserna öfverensstämma med utgående balanser för år 1903, hvadan granskningen af räkenskaperne icke föranleda någon anmärkning.

Förvaltningsstyrelsens och Stipendienämndens protokoll, af hvilka hvardera det sista bär datum respektive 28 oktober och 28 november 1904 hafva blifvit lästa och föranleda icke någon erinran från revisorerne.

Då Förvaltningsstyrelsen på berömvärdt sätt iakttagit Stipendiefondernas ekonomiska intressen och Stipendienämnden vid utdelning af stipendier följt gifna föreskrifter, få revisorerna, med vitsordande häraf, hemställa om meddelande af full och tacksam ansvarsfrihet för 1904 års förvaltning och räkenskaper.

Stockholm den 25 april 1905.

Gust. Tamm.

Otto M. Höglund.

Olof Björklund.

Kassaförvaltarens rapport.

Till styrelsen för Fredrika-Bremer-Förbundet.

Vid årets slut hade Fredrika-Bremer-Förbundet:

Tillgångar:

Kassakonto	Kr.	1,132: 28
Stockholms Int. Gar.-Aktiebolag	»	457: 14
Nordiska Kreditbanken	»	147: 29
Bankaktiebol. Stockholm—Öfre Norrland	»	1,334: 01
Stockholms Enskilda Bank	»	2,016: 21
Aktiebolaget Göteborgs Bank	»	139: 92
Skandinaviska Kreditaktiebolaget	»	1,905: 34
Inventarier	»	2,668: 74
Fordran hos Fru S. Whitlock	»	4,380: —
Diverse debitorer (reservfordringar)	»	20,007: 91
Obligationer	»	23,000: —
Inteckning	»	5,000: —
Andra fordringar: trycksakers konto	»	43: 96
Räntor	»	310: 43
		Summa kr. 62,543: 23

Skulder.

Fonder, hvars räntor gå till Förbundets allmänna kassa:

Ständiga ledamöters afgifter	kr.	12,810: —
Inträdesavgifter	»	3,540: 25
Första årets afgifter	»	855: —
Fredrika Bremers Minnesfond	»	10,168: 72
		Transport kr. 27,373: 97

	Transport kr.	27,373:	97	
James Carnegies donationsfond.....	»	5,671:	84	
Anonym donation N:o 2	»	150:	—	
»	»	N:o 3	3,000:	—
				36,195: 81

Fonder, hvars räntor gå till af gifvarna bestämda ändamål:

S. Whitlocks Stipendiefond	kr.	4,380:	—	
Anonym donation N:o 1	»	6,000:	—	
Hilma och Emilie Zanders Pensions- fond för lärarinnor	»	15,227:	92	25,607: 92
Yttre skulder: Aftonbladets Aktiebolag				739: 50
	Summa kr.			62,543: 23

Vinst.

Första årets årsafgifter.....	kr.	145:	50
Årsafgifter	»	3,585:	—
Gåfvor	»	204:	72
Räntor	»	1,620:	97
James Carnegies donationsfond	»	1,352:	97
	Summa kr.		6,909: 16

Förlust.

Byrån	kr.	4,239:	94
Trycksaker	»	327:	61
Tidskriften Dagny	»	1,352:	97
Allmänna omkostnader.....	»	739:	34
Möten.....	»	249:	30
	Summa kr.		6,909: 16

Med afseende på Förbundets fonder är att bemärka:

Den i stadgarna föreskrifna kapitaliseringen af ständiga ledamöters afgifter och af halfva beloppet af nytillträdande ledamöters första årsafgift har tillört fkapitalet ett belopp af kr. 625: 50.

Till Fredrika Bremers Minnesfond har öfverlämnats sammanlagdt kr. 100: —.

Anonym donation N:o 2 har af samma gifvare som förut fått mottaga kr. 100: —

Från den Carnegieska donationsfonden har enligt styrelsens beslut till årets vinst och förlustkonto öfverförts kr. 1,352: 97

till betäckande af den förlust, som under året uppkommit genom tidskriften Dagnys utgifvande.

Byråns inkomster hafva varit kr. 2,527: 59 och dess utgifter kr. 6,767: 53.

Af Förbundets medel har under året såsom studie- eller förlagslån till kvinnor, utlämnats sju nya lån å tillsammans kr. 4,200: — å äldre lån har inbetalats kr. 2,751: 09; summan af för nämnda ändamål utelöpande lån utgjorde vid årets slut kr. 20,007: 91 mot kr. 18,559: — vid förra årets slut.

Från Hilma och Emilie Zanders Pensionsfond för lärarinnor har under året för första gången pensionsutdelning kunnat äga rum. Enligt bestämmelserna för fonden skulle räntan läggas till kapitalet till dess detta uppnått kr. 15,000: —. Vid årets början hade fonden en behållning af kr. 15,182: 92; till följd däraf har pensionsutdelningen tagit sin början. Tre pensioner å 200 kronor hvardera ha utdelats till f. d. lärarinnor vid Zanderska helpensionen. — Fondens behållning vid årets slut uppgår till kr.. 15,227: 92.

För influtna gåfvor, som lämnats för särskilda ändamål redogöres uti styrelsens berättelse. För sjuksköterskebyråns, sjukkassans, stipendiefondernas och komiténs för lagfrågor kassaställning lämnas särskilda redogörelser.

Fröknarna U. Hammarsköld och L. Leijonmarck hafva med omsorg och noggrannhet utfört arbetet vid kassan och bokföringen. Stockholm i februari 1905.

Caroline Wahrolin.

* * *

Undertecknade, utsedda revisorer att granska Fredrika-Bremer-Förbundets förvaltning och räkenskaper för 1904, få härmed efter fullgjordt uppdrag meddela, att kassans räkenskaper äro förda med ordning och noggrannhet samt åtföljda af erforderliga verifikationer. Värdehandlingarna, som äro förvarade i brandfritt kassahalf, äro af oss granskade, och då ingen anledning till anmärkning förekommit, få vi tillstyrka, att full ansvarsfrihet för förvaltningen under år 1904 måtte beviljas styrelsen.

Stockholm den 20 maj 1905.

Alida Rossander.

Theresa Geijer.

Maria Aspman.

Fredrika-Bremer-Förbundets medlemmar.

Förteckningen omfattar tiden t. o. m. den 15 april 1905.

- *Abelin, Axel, kapten, Norsholm.
 Abenius, Math., fröken, Västerås.
 Abrahamsson, Siri, fröken, Stockholm.
 *Abramson, Evelin, fru, Stockholm.
 Adelborg, Gertrud, fröken, »
 Adelborg, Maria, fröken, »
 Adelsköld, Gustafva, fru, »
 Adelsvärd, Louise, friherrinna, Åtvidaberg.
 *Adlers, W., häradshöfding, Valnäs, Karud.
 Afzelius, Arvid, doktor, Stockholm.
 Afzelius, F., apotekare, Söderhamn.
 Afzelius, Maria, fru, Stockholm.
 Afzelius, R. A. H., lektor, »
 Agrelius, Elin, fru, Örebro.
 Agrell, Lydia, fröken, Uddevalla.
 Ahlberg, Hilda, fru, Göteborg.
 Ahlgren, C., justitieråd, Stockholm.
 Ahlgren, Ingeborg, fru, »
 Ahlström, Ellen, fröken, Stockholm.
 Ahrbom, Titti, fru, Hudiksvall.
 Albin, Anna, fröken, Guildford, Surrey.
 Aldén, Louise, fru, Stockholm.
 Alexandersson, Märtha, fru, Stockholm.
 Allgulin, Malvina, fröken, Stockholm.
 Almén, Ina, fröken, »
 Almers, Lotten, fru, Uddevalla.
 Almlöf, Bertha, fru, Filipstad.
 Almlöf, Signe, fröken, Bofors.
 Almqvist, Anna, fru, Stockholm.
 Almqvist, Agnes, fru, Göteborg.
 *Almqvist, Constance, fru, Stockholm.
 Almqvist, Fanny, fru, Djursholm.
 Almqvist, Gertrud, fröken, Stockholm.
 Almqvist, Sofie, fru, Stockholm.
 Alsterlund, Nanny, fru, Arvika.
 Altberg, Sofie, fru, Stockholm.
 *Améen, Elin, fröken, »
 Aminoff, Hedvig, fru, Nyköping.
 Ammilon, Louise, fru, Berga, Nyköping.
 Amundson, Alma, fru, Hagalund.
 *Anckarsvärd, Maude, fru, Stockholm.
 Anderson, Albert, generaldirektör, Stockholm.
 Andersson, Anna, fröken, Stockholm.
 Andersson, A., f. Tigerhjelm, fru, Stockholm.
 Andersson, A., f. Centervall, fru, Kristianstad.
 Andersson, A., f. Bergenstråle, fru, Vexjö.
 Andersson, Anna, fröken, Gustafsberg.
 *Andersson, Cecilia, fru, Djursholm.
 Andersson, Edvard, fru, Filipstad.
 *Andersson, Elise, fru, Malmö.
 *Andersson, Eva, f. Elgérus, fru, Stockholm.
 Andersson, Evelina, fröken, Stockholm.
 Anderson, Hanna, fröken, Stockholm.
 Andersson, H., f. Freudenthal, fru, Stockholm.
 Andersson, Hedda, doktor, Stockholm.
 Andersson, Lisa, fröken, Arvika.
 Andersson, Malvina, fru, Arvika.
 Andersson, Maria, fru, Filipstad.
 Andersson, M., f. Berggren, fru, Sundsvall.
 Anderson, Olga, fröken, Visby.
 *Anderson, Olga, fru, Lassby, Niemisel.
 Andersson, Ragnhild, fru, Sundsvall.
 Andersson, Selma, fröken, Stockholm.
 *Andersson, Signe, f. Cederblom, fru, Stockholm.
 Andersson, Sofie, fröken, Stockholm.
 *Andersson, Thérèse, fru, »
 Anderzon, Sofie, fru, Filipstad.
 Andréon, Thekla, fröken, Göteborg.
 Andréhn, Per, doktor, Jerfsö.
 Anfält, Martin, bankkamrer, Filipstad.
 Anholm, Maria, fru, Köpenhamn.
 Anjou, Ebba, fröken, Linköping.
 Ankarcrona, Julia, fru, Gripsholm.
 Mariefred.
 Annerstedt, Louise, fröken, Stockholm.

De med * betecknade äro ständiga medlemmar.

- *Anselius, Sophie, fröken, Jönköping.
 Aquilon, Signe, fru, Bofors.
 *Appelberg, Lotten, fru, Stockholm.
 Arcadius, P. O., rektor, Vexjö.
 Arcadius, Jaxi, fru, »
 Arnell, Alma, fröken, Hernösand.
 Arosenius, Louise, fröken, Stockholm.
 Arosenius, Maria, fröken, »
 Arrhenius, Turinna, fru, Karlstad.
 Arwedson, Ada, fröken, Linköping.
 Askberg, Axel, apotekare, Sollefteå.
 Asklund, Elin, fru, Linköping.
 *Aspelin, Chr., bruksägare, Fagersta, Västanfors.
 Aspelin, Mauritz, doktor, Stockholm.
 Asplund, Hulda, fru, »
 Aspman, Maria, fröken, »
 Assarsson, Gerda, fru, Västervik.
 *Astrup, Augusta, fru, Kristiania.
 Atterberg, Kerstin, fru, Kalmar.
 Atterbom, Ebba, fröken, Göteborg.
 Aurell, Augusta, fröken, Mariestad.
 Aurivillius, Agnes, fru, Stockholm.
 Avén, Sophie, fru, »
 *Axell, Mauritz, borgsmästare, Nora.
 Axelson, Severin, grosshandlare, Malmö.
- B**ackman, Hedvig, fröken, Kramfors, Frånö.
 Bagge, Axelia, fru Torshag, Åby.
 von Bahr, A., fru, Stockholm.
 von Bahr, Elisabeth, fru, Uppsala.
 Balkenhausen, R., apotekare, Norrtelje.
 Barclay, Georg, grosshandlare, Göteborg.
 Barnekow, Lotten, grefvinna, Torp, Vinslöf.
 v. Baumgarten, Eva, fröken, Stockholm.
 Bay, Elina, fru, Stockholm.
 *Beckeman, Betty, fru, Göteborg.
 Becker, Wilhelm, grosshandlare, Stockholm.
 *Beck-Friis, Anna, friherrinna, Söderö, Opphem.
 Beck-Friis, Anna, friherrinna, Stockholm.
 Beck-Friis, Ebba, grefvinna, Börringe kloster, Börringe.
 Beckman, Ernst, direktör, Djursholm.
 Beckman, Frideborg, fru, Linköping.
 Behm, Hanna, fröken, Stockholm.
 Beijer, Agnes, fru, Malmö.
 Beijer, Anna, fru, »
 *Beijer, Gottfried, grosshandlare, Malmö.
 Beijer, Malin, fru, Stockholm.
 Benckert, F., fröken, »
- Bendixson, Nanna, fru, Göteborg.
 Benedicks, S. E., fru, Uppsala.
 *Benedicks, Gustaf, bruksägare, Stockholm.
 Bengtsson, Mathilda, fru, Halmstad.
 Bennet, Anna, friherrinna, Wik, Vingåker.
 Bennet, Anna, friherrinna, Örtofta.
 Bennet, Caroline, friherrinna, Hammenhög.
 Bennich, Antigone, fröken, Stockholm.
 Berencreutz, Sophie, fru, Stockholm.
 *Berg, Anna, fru, »
 Berg, Clarita, fru, Aspvik, Jonsered.
 Berg, Ellen, fru, Stockholm.
 Berg, Emma, fröken, Stockholm.
 *Berg, Greta, fröken, Heleneborg, Stockholm.
 *Berg, Helen, fru, Heleneborg, Stockholm.
 Berg, Hilda, fröken, Göteborg.
 *Berg, John, professor, Stockholm.
 *Berg, Karin, fröken, Heleneborg, Stockholm.
 *Berg, Marie-Louise, fru, Stockholm.
 Berg, Märta, fröken, »
 Berg, Theresa, fröken, »
 Bergengren, Johanna, fröken, Lund.
 Bergenstjerna, Hanna, fru, Stockholm.
 Bergenzaun, Ellen, fru, Kiholm, Södertelje.
 Berggren, Anna, fru, Halmstad.
 Berggren, Emelie, fru, Kristinehamn.
 Berggren, Hilda, fröken, Sundsvall.
 Berggren, Nathalia, fru, »
 Bergh, Charlotte, fröken, Södertelje.
 Bergholm, Mimmi, fröken, Hedenlunda, Vadsbro.
 Berglund, Anna, fröken, Stockholm.
 Berglund, Maja, fru, Rätansbyn.
 *Berglund, Noline, fru, Hvalstad, Ekedalen.
 *Bergman, Agnes, fru, Stockholm.
 *Bergman, Augusta, fru, »
 Bergman, Elise, fröken, Uddevalla.
 Bergman, Ellen, fröken, Stockholm.
 Bergman, Hilda, fru, »
 *Bergman, Lina, fru, Norrköping.
 Bergman, Stina, fröken, Lundsberg, Nässundet.
 Bergman, Wilma, fru, Stockholm.
 *Bergqvist, Louise, fru, »
 Bergstedt, Amanda, fröken, Arboga.
 *Bergsten, A. G., härads höfding, Uppsala.
 Bergsten, W., doktor, Norrköping.
 Bergstrand, J. O., fil. doktor, Västerås.

- Bergström, Agnes, fru, Agnesvik, Finshyttan.
 Bergström, Anna, fröken, Stockholm.
 Bergström, Augusta, fröken, »
 Bergström, Louise, fröken, »
 Bergström, Olga, fröken, Finshyttan.
 Berlin, Hertha, fru, Stockholm.
 Berling, Charlotte, fru, Malmö.
 Bernheim, Ellen, fru, Nora.
 *Bernström, Andreas, grosshandlare, Stockholm.
 *Bernström, John, ingenjör, Saltsjöbaden.
 Beskow, Elsa, fru, Djursholm.
 Bielke, Edith, grefvinna, Slattefors, Linköping.
 Biesért, Elof, ingenjör, Lennartsfors.
 *af Billbergh, Martina, fru, Stockholm.
 Bildt, Sophia, fröken, Göteborg.
 Bille, Elisabeth, fru, Motala.
 *Bille, Ellen, fru, Stockholm.
 Bille, W., bokhandlare, Stockholm.
 Billengren, Ehrenfried, lektor, Falun.
 Billing, Frida, fröken, Malmö.
 *Billström, Selma, fru, Stockholm.
 Bjuggren, Beate, fru, Karlsborg.
 Björk, Anna, fru, Vadstena.
 Björck, Eliza, fru, Falkenberg.
 Björck, Gerda, fröken, Borås.
 Björkbom, T. H., doktor, Piteå.
 Björkegren, Anna, fil. kand., Lund.
 *Björkegren, Sigrid, fru, »
 Björklund, Anna, fru, Stockholm.
 Björklund, Fredrika, fröken, »
 *Björklund, Gustaf, expeditiönssekreterare, Stockholm.
 Björklund, Hedvig, fru, Stockholm.
 *Björklund, O., disponent, Rörön, Månsåsen.
 Björklund, Sigrid, fil. kand., Stockholm.
 Björkman, Anna, fröken, Sätuna, Skyttorp.
 Björkman, Julie, fru, Stockholm.
 Björnbo, Anna, fröken, »
 Björnstjerna, Martina, fru, »
 Björnstjerna, O. M. F., generalmajor, Stockholm.
 Björnstjerna, R., generalmajor, Stockholm.
 Blackert, Cecile, fru, Svärta gård.
 *Blair-Bruce, Caroline, fru, Visby.
 *von Blixen-Finecke, Clara, friherrinna, Näsbyholm.
 Blomberg, Fanny, fröken, Stockholm.
 Blomstedt, Anna, fru, »
 Blomstedt, Emilie, fru, »
 Blücher, Amelie, fröken, Venersborg.
 Boberg, Anna, fru, Stockholm.
 Bock, Lolly, fru, Helsingborg.
 Bodén, Ebba, fröken, Ribbingfors, Gullspång.
 Boheman, Ezaline, fru, Stockholm.
 Bohman, Kerstin, fru, »
 Bohnstedt, Selma, fru, »
 *Boivie, Hedvig, fröken, »
 Boije af Gennäs, Kerstin, fröken, Stockholm.
 *Bolander, Asta, fru, Göteborg.
 Bolin, Anna, fru, Uppsala.
 *Bolin, Elisabeth, fru, Varberg.
 Bolin, Helena, fru, Uppsala.
 Bomgren, Elsa, fru, Nora.
 *Bonde, Sophie, friherrinna, Stockholm.
 Bonnier, Heléna, fröken, Göteborg.
 Bonnier, Jenny, fröken, Stockholm.
 Borelius, Hilma, fil. lic., Lund.
 *Borg, Emma, fröken, »
 Borg, Chr. F. T., fru, Helsingborg.
 Borgström, Emilie, fru, Stockholm.
 Borgström, Hanna, fru, »
 *Borgström, Tina, fru, Karlskrona.
 *Bosæus, Olga, fru, Malmberget.
 Boström, Lina, statsrådinna, Stockholm.
 *Boström, Sophie, fru, Nyköping.
 Boy, Th., fru, Stockholm.
 Braathen, Adolf, fru, Göteborg.
 *Braathen, Anna, fru, Sundsvall.
 Brahe, Anna, grefvinna, Rydboholm.
 Brandberg, Anna, fru, Stockholm.
 Brandt, Amélie, fröken, »
 *Brandt, Edla, fru, Strängnäs.
 Brandt, Elisabeth, fru, Luleå.
 Branting, Agnes, fröken, Stockholm.
 *Bratt, Gertrud, fru, Göteborg.
 Bratt, Hedvig, fröken, Stockholm.
 Bratt, Magda, fru, Vexjö.
 Bratt, Signe, fröken, »
 von Braun, Anne, fru, London.
 Braun, Eva, fröken, Göteborg.
 *Bredberg, Louise, fru, Stockholm.
 Brettner, Hildur, fru, Arvika.
 Brettner, J., provinsialläkare, Arvika.
 *Brinck, C. W., grosshandlare, Stockholm.
 *Brinell, Selma, fru, Fagersta, Vestanfors.
 Brithelli, Sigrid, fru, Stockholm.
 Broberg, M., fru, Filipstad.
 Brolin, Anna, fru, Söderhamn.
 *Brown, Anna, fru, Stockholm.
 Brundell, C. U., fru, Sundsvall.
 Brundell, Karin, fröken, »
 Brunnström, T., doktor, Uppsala.
 Brunnström, Sofia, fru, Stockholm.
 Bruzelius, Lotty, fru, »
 Brüdigam, Elise, fru, Ystad.
 *Bråkenhjelm, Margret, fru, Uppsala.

- *Bråkenhjelm, Per, landshöfding, Uppsala.
 Brändström, Anna, fru, Linköping.
 Bucht, Linnéa, fru, Hernösand.
 *Bülow, Amalia, fru, Bjersjölagård.
 *Bünsow, Lilly, fru, Stockholm.
 af Burén, Amalia, fru, Boxholm.
 von der Burg, Alfild, fru, Stockholm.
 *Burman, Lotten, fröken, Luleå.
 Burmeister, Henrik, grosshandlare, Stockholm.
 Butenschön, Andrea, fru, Mårtens-
 torp, Kopparberg.
 Busch, Anna, fru, Stockholm.
 Bång, A. E., lektor, Nyköping.
 Bång, Signe, fru, Sundby, Huddinge.
 Bäcklund, Anna, fröken, Umeå.
 Bäckström, Elin, fru, Stockholm.
 *Böklin, Ebba, fru, Täckhammar,
 Nyköping.
 Börtzell, Algernon, hofintendent,
 Stockholm.
 Börtzell, Thilda, fru, Stockholm.
 Böttiger, Hildegard, fru, »
- C**alwagen, E. G., fil. doktor, Uppsala.
 Camitz, Olga, fröken, Stockholm.
 Carlander, Elin, fru, Sundsvall.
 Carlberg, Ellen, fru, Vänersborg.
 Carlberg, Fredrika, fru, Göteborg.
 Carleson, Louise, fru, Stockholm.
 *Carleson, Siri, fru, »
 Carlgren, Helga, fru, Stocksund.
 Carlin, Ebba, fröken, Stockholm.
 Carlquist, Mathilda, fru, »
 *Carlson, Hilma, fru, Göteborg.
 Carlson, Carin, fröken, Stadra, Gyt-
 torp.
 Carlson, Elisabeth, fröken, Stockholm.
 Carlsson, Emmy, fru, Haparanda.
 Carlsson, Georg, kansliråd, Stockholm.
 Carlsson, Hanna, fru, Linköping.
 Carlsson, Hedvig, fru, »
 Carlson, Sven, fil. doktor, Stockholm.
 Carlson, Valborg, fru, »
 Carlstedt, Agnes, fru, Kristinehamn.
 Carlsund, M., fröken, Stockholm.
 Carr, Malvina, fru, »
 Cassel, Elisabeth, fru, Norrköping.
 *Cederberg, A. F. O., byråchef, Salt-
 sjöbaden.
 *Cederblom, Augusta, fru, Stockholm.
 Cederblom, Elin, fröken, »
 Cederblom, Gerda, fröken, »
 *Cederlund, Edv., grosshandlare,
 Stockholm.
 Cederschiöld, Amélie, fru, Stockholm.
 Cederschiöld, Gust., professor, Göte-
 borg.
- Cederström, Anna, friherrinna, Fre-
 drikslund, Uppsala.
 *Celsing, Ulla, friherrinna, Stockholm.
 *Cervin, Alice, fru, »
 *Cervin, C., bankir, »
 Charlés, August, doktor, Borås.
 Chryssander, Fanny, fru, Örebro.
 Chöler, O., fru, Jönköping.
 *Claëson, Fanny, fru, Stockholm.
 Claëson, Eugénie, fröken, »
 Claëson, G., f. d. rektor, »
 *Claëson, H., härads höfding, Leksand.
 Clarholm, Elin, fru, Karlstad.
 Clarholm, Emma, fru, Stockholm.
 Clarholm, Leontine, fröken, Stock-
 holm.
 Claus, Ebba, fru, Stockholm.
 Cnattingius, Alfild, telegrafist, Nora.
 Collander, Hilda, fru, Uddevalla.
 *Colliander, Gerda, fröken, Lund.
 *Colliander, Selma, fröken, »
 Cornell, Anna, fru, Sundsvall.
 *Cornell, J. F., major, »
 Coyet, Henriette, fru, Torup.
 Cramér, Emilie, fru, Stockholm.
 *Cramér, Maria, fröken, Visby.
 Crona, Brita, fröken, Arvika.
 Cronius, Hedda, fröken, Stockholm.
 *Cronquist, Aqvilina, fru, Malmö.
 *Cronstedt, Anna, grefvinna, Stock-
 holm.
 *Cronstedt, Ebba, grefvinna, Ulriks-
 dal, Järfva.
 Crusebjörn, Augusta, fru, Stockholm.
 Cundale, Elizabeth, fröken, Öfverås,
 Göteborg.
 Curman, Calla, fru, Stockholm.
 Cygneus, Beda, fru, »
 Cöster, Toni, fru, Uddevalla.
- D**ahlander, Maria, fröken, Stockholm.
 Dahlberg, Caroline, fru, Malmö.
 Dahlberg, J. P., bruksägare, Bolsta
 bruk, Nyland.
 Dahlberg, Karin, fröken, Stockholm.
 Dahlblom, Augusta, fru, Falun.
 Dahllén, Ester, fröken, Stockholm.
 Dahlgren, Augusta, fru, Skara.
 Dahlgren, Bina, fru, Göteborg.
 Dahlgren, Lotten, fröken, Stockholm.
 Dahlquist, Alma, fröken, Göteborg.
 Dahlquist, Dalida, fröken, »
 Dahlström, Emil, grosshandlare,
 Djursholm.
 *Danielsen, Joh., grosshandlare, Stock-
 holm.
 *Danielsen, Louise, fru, Stockholm.
 Danielsson, Anna, fröken, Kalmar.
 Danielson, Sigrid, fru, Risberg, Udde-
 holm.

- Davidson, David, professor, Uppsala.
de Bèsche, Lydia, fröken, Arvika.
De Geer, Henriette, fröken, Stockholm.
de la Gardie, Elisabeth, grefvinna, Kristianstad.
de Laval, Ebba, fröken, Vadstena.
de Maré, Elin, fröken, Halmstad.
de Maré, Ellen, fru, Villa Halali, Helsingborg.
de Ron, Helène, fröken, Stockholm.
Detthow, Alma, fröken, »
De Wylder, Elisabeth, fru, Öfver Torneå.
Dickson, Beatrice, fröken, Öfverås, Göteborg.
*Dickson, Blanche, fru, Göteborg.
*Dickson, Ellen, fröken »
*Dickson, Robert, grosshandlare, Göteborg.
Didriksson, Maria, fru, Edsbyn.
Dieden, Bertold, grosshandl., Malmö.
Dillner, Hedvig, fröken, Nora.
*Ditzinger, Frans, fabrikör, Nedre Dufnäs.
*Ditzinger, Wilhelm, fabrikör, Stockholm.
Djurberg, Hildur, fröken, Stockholm.
Donker, Ida, fröken, »
Douglas, Anna, grefvinna, Linköping.
Draghi, Italia, fröken, Stockholm.
Drake, Anna, fröken, Filipstad.
Drake, Svea, fru, Sundsvall.
Drakenberg, Lotte, fru, Göteborg.
Dücker, Ch., grefvinna, Uddarp, Skepparslöf.
*Du Rietz, Emma, fru, Stockholm.
*Durling, Brita, fröken, Gefle.
Durling, Maria, fröken, Eksjö.
Duse, Greta, fröken, Stockholm.
Dyrssen, Emma, fru, Karlstad.
Dyrssen, Lizinka, fru, Stockholm.
*Dyrssen, Signe, fru, Aspö, Sköfde.
- E**berstein, Anna, fru, Norrköping.
Eberstein, Karin, fröken, »
*Eberstein, Walborg, fröken, Djursholm.
von Eckeremann, Ebba, fru, Södertuna, Gnesta.
Eckman, Elin, fru, Örebro.
*Edelheim, Anna, fru, Koiskala, Lahtis, Finland.
Edelstam, Axeline, fru, Stockholm.
Edin, Lotten, fröken, »
Edström, Anna, fröken, »
*Edström, Maria, fröken, Sundsvall.
*Edström, Linda, fröken, »
Edwall, Mia, fru, »
- *Egerström, Fredrik, häradshöfding, Stockholm.
Ehrenstam, Caroline, fröken, Stockholm.
Ehrensward, Mary, friherrinna, Stockholm.
Eidem-Andersson, Polly, fil. kand., Göteborg.
*Ekehorn, Emma, fru, Sundsvall.
Ekelund, Aug., fru, Stockholm.
*Ekelund, Helena, fru, Hults bruk, Åby.
Ekenstierna, Fanny, fröken, Gripsholm, Mariefred.
*Ekevall, A. T., Häradshöfd., Skellefteå.
Ekholm, Regina, fru, Nora.
Eklund, Adèle, fru, Stockholm.
Eklund, Maria, fru, Kalmar.
Eklundh, Robert, akademiräntmästare, Lund.
Ekman, Alice, fru, Göteborg.
Ekman, Alma, fröken, Stockholm.
*Ekman, Elisabeth, fru, Djursholm.
*Ekman, Gerda, fru, Göteborg.
*Ekman, Hedda, fru, »
Ekman, Lina, fröken, Hennickehammar, Nyhyttan.
Ekman, Maria, fru, Stockholm.
Ekman, Sophie, fru, Gubbero, Göteborg.
Ekstrand, Nanna, fröken, Göteborg.
Ekström, Ebba, fröken, Stockholm.
Elbe, Constance, fröken, tandläkare, Stockholm.
Elfving, Gumborg, fröken, Stockholm.
Elfving, Götilda, fru, »
Elfström, Ragnhild, fru, Sundsvall.
Elkan, Sophie, fru, Göteborg.
Elliot, C., fru, Stockholm.
Elmqvist, Brita, fru, Stockholm.
Elowson, G., lektor, Karlstad.
*Emanuelson, Vendla, fröken, Stockholm.
*Enblom, Helma, fröken, Stockholm.
Enblom, Helfrid, fru, Djursholm.
Enderlein, Bertha, fru, Åkerö, Bettna.
Eneström, Gustaf, amanuens, Stockholm.
*Eneström, W., ingenjör, Saltsjöbaden.
Engelke, T., fröken, Stockholm.
*Engeström, Edvard, grosshandlare, Malmö.
*Engeström, Eugenia, fru, Malmö.
von Engeström, J. O. T., v. häradshöfd., Stockholm.
von Engeström, Nina, fröken, Örebro.
*Engström, Joh., herr, Eskilstuna.
Engström, Kerstin, fröken, Stockholm.
Engström, Lilly, fröken, »

- Engström, O. A., herr, Fyrisvall,
Gåla Uppsala.
- *Enhörning, Signe, fru, Kubiken-
borg, Sundsvall.
- Enquist, Fredrique, fru, Stockholm.
- Envall, Selma, fröken, »
- Erdmann, Thor, doktor, »
- Ericsson, H., fru, Fittja.
- Ericsson, L. M., fröken, Sunnansjö,
Grängesberg.
- Erikson, Carl, fru, Göteborg.
- Eriksson, Maria, fröken, Lidköping.
- Erikson, Petra, fru, Göteborg.
- *Eschelson, Elsa, fröken, juris doktor,
Uppsala.
- von Essen, Charlotte, fröken, Sköfde.
- von Essen, Elisabeth, hoffröken,
Haga slott.
- von Essen, Jacqueline, fröken, Stock-
holm.
- Estelle, Karin, fru, Malmö.
- Eurén, Elisabeth, fröken, Stockholm.
- Eurenus, Anna, fröken, Malmö.
- *Eurenus, M. C. J., lektor, »
- F**agerholm, P. H., godsägare, Sjunda,
Gnesta.
- Fagerström, Anna, fru, Mariefred.
- Fagerström, Hilda, fröken, Stockholm.
- Falck, Charlotte, fru, Malmö.
- Falck, Anderson-, Wendla, fröken,
Stockholm.
- *Falk, Anna, fru, Uppsala.
- Falk, Anna, fröken, Stockholm.
- Falk, Carolina, fröken, Arboga.
- Falk, Elin, fröken, Stockholm.
- Falk, Hulda, fröken, »
- Falk, Vilma, fru, Gravendal.
- Falkenberg, Ebba, friherrinna, Värm-
lands Säby.
- Falkenberg, Louise, friherrinna,
Stockholm.
- *Falkman, Carl, grosshandlare, Stock-
holm.
- Falkman, Elin, fru, Stockholm.
- Falkman, H., konsul, »
- Fant, Gully, fru, Hall, Södertelje.
- Farup, Martha, fröken, Stockholm.
- Fehrman, Adamina, fröken, »
- Feychting, Emma, fru, »
- Fischerström, Anna, fröken, Karls-
krona.
- Flemming, S., friherrinna, Finspong.
- *Flensburg, Anna, fru, Stockholm.
- Flensburg, Henrika, fröken, Malmö.
- *Flensburg, Louise, fru, »
- Flodin, Louise, fru, Stockholm.
- Florell, Ingeborg, fru, »
- Florén, Andriette, fru, Mariestad.
- Focht, Chr., fröken, Klintehamn.
- Fogelklou, Maria, fru, Kristianstad.
- Folkesson, Maria, doktor, Stockholm.
- Forsberg, Gertrud, fru, Växiö.
- Forsblad, Helja, fru, Grythytted.
- *Forssellus, Erik, läroverkskollega,
Norrtelje.
- Forsell, Clara, fru, Göteborg.
- Forssell, Louise, fröken, Stockholm.
- Forssell, Mathilda, fröken, »
- Forsgrén, Ida, fröken, »
- Forsman, Agda, fröken, »
- *Frænckel, Amelie, fru, Göteborg.
- *Frænckel, Louis, bankdirektör, Stock-
holm.
- Francke, Elin, fru, Stockholm.
- *Francke, Fanny, fru, »
- Franzén, Elin, fröken, Sundsvall.
- *Frestadius, Ellen, fröken, Sköfde.
- *Frestadius, Eva, fru, Stockholm.
- *Frestadius, Mina, fru, »
- Frestadius, Seidi, fru, Uttersberg.
- *Friberg, Hanna, fru, Jönköping.
- Frick, Karin, fröken, Stockholm.
- Frick, Olga, fru, Malmö.
- Fridman, Sigrid, fröken, Stockholm.
- Fries, Agnes, fröken, »
- Fries, Patrik, öfverste, »
- von Friesen, Carl, statsråd, »
- von Friesen, Gerda, fröken, Djurs-
holm.
- *von Friesen, Otto, Konungens biblio-
tekarie, Stockholm.
- von Friesendorff, Agnes, friherrinna,
Eskilstuna.
- *Fris, C. G., bankdirektör, Stockholm.
- Frisell, Alfhild, fru, Göteborg.
- Frisell, Anna, fröken, Stockholm.
- Fritsch, Fanny, fru, Landskrona.
- Frost, Hilma, fru, Malmö.
- Frykholm, Annie, fröken, Stockholm.
- Frykman, Alice, fru, »
- Frykman, Alice, fröken, »
- *Frykman, Ida, fröken, Uddevalla.
- Fryxell, Eva, fröken, Stockholm.
- Fryxell, Mathilda, fröken, »
- *Fröberg, Anna, fru, Finspong.
- Frölander, Natalia, fru, Djursholm.
- Frölich, Elisabeth, friherrinna, Stock-
holm.
- Funk, Elsbeth, fru, Stockholm.
- Fähræus, Elin, fru, Vik, Vadsbro.
- Fähræus, Mathilda, fru, Ekenäs,
Vadsbro.
- Fähræus, Olga, fru, Saltsjöbaden.
- Färnlund, Erika, fröken, Stockholm.
- G**agner, Marie-Louise, fröken, Stock-
holm.
- Gahn, Anna, fröken, Uppsala.
- Gahn, Cecilia, fröken, »

- Gahn, Edla, fru, Strängnäs.
 Gardell, Hanna, fröken, Kalmar.
 Geber, Hugo, bokförläggare, Stockholm.
 Gedda, Elna, fru, Tubbetorp, Skara.
 Geete, Hilda, fröken, Stockholm.
 Geijer, Amalie, fru, Örebro.
 Geijer, Anna, fru, Uppsala.
 Geijer, Augusta, fröken, Uppsala.
 Geijer, Ebba, fröken, Ystad.
 Geijer, Ida, fru, Sabbatsberg, Stockholm.
 Geijer, Louise, fröken, Uppsala.
 Geijer, Reinhold, professor, Uppsala.
 *Geijer, Teresa, fröken, Mölnbo.
 af Geijerstam, Ebba, fru, Stockholm.
 Genberg, O., provinsialläkare, Haparanda.
 Gibson, Anna, fru, Stockholm.
 Gibson, Ingeborg, fru, Jonsered.
 *Gibson, Lizzie, fru, »
 Gilljam, Helena, fru, Stockholm.
 Gisberg, Sofia, fröken, »
 Glosemeyer, Fanny, fru, »
 *Gobom, Nanny, fru, Göteborg.
 Goldkuhl, Mia, fröken, Växiö.
 *Gosling, Augusta, lady, Taxinge-Näsby.
 Gottlieb, Elisabeth, fru, Hälla, Borensberg.
 Græve, Annie, fru, Östersund.
 Græve, Astrid, fröken, Uppsala.
 Grafström, Agda, fru, Karlstad.
 Grafström, Heloïse, fru, Stockholm.
 Graham, Margaret, fru, »
 Gran, Henriette, fru, »
 Grandien, Aurore, fru, Söderhamn.
 Granström, Jenny, fru, Stockholm.
 Grape, Augusta, fru, Umeå.
 Gren, Anna, fru, Lund.
 Grevilli, L. G., disponent, Katrinefors, Mariestad.
 Grey, Flora, fröken, Arvika.
 Groll, Maggie, fru, Gusum.
 *Grotenfeldt, Ellen, fru, Helsingfors.
 Groth, Anna, fru, Sundsvall.
 Grundberg, Emma, fru, Vänersborg.
 Grundberg, L., doktor, »
 Grundelius, Lotten, fru, Falun.
 Grylin, N. F., brukspatron, Torup.
 Grönvall, Gertrud, fru, Stockholm.
 Grönvall, Mina, fru, »
 Grönvall, Sigrid, fru, Helsingborg.
 *Grönvall, Ruth, fröken, »
 Guldbland, Aug., fröken, Stockholm.
 Gumælius, Arvid, direktör, »
 *Gumælius, Gunhild, fru, »
 Gumælius, Sofia, fröken, »
 Gussander, Gertrud, fröken, »
 Gussing, Anna, fru, Ystad.
 Gustafsson, Anna, fröken, Stockholm.
 *Gustafson, Sigrid, fröken, »
 Gyberg, Anna, fru, Filipstad.
 *Gyldén, Elsa, fröken, Djursholm.
 Gyldén, Terese, fru, »
 *Gyllander, Amalia, fröken, Stockholm.
 Gyllander, Ellen, fru, Stockholm.
 Gyllenbåga, Planting-, Ebba, fru, Stockholm.
 Gyllencreutz, Sigrid, fröken, Stockholm.
 Gyllensköld, Carlheim-, Sigrid, fröken, Stockholm.
 *Gyllenstierna, Ellen, friherrinna, Krapperup, Höganäs.
 Gyllenstierna, Hedvig, friherrinna, Spannarp.
 *Göransson, A. H., bruksägare, Sandviken.
 Göransson, E., fru, Sandviken.
 Göthberg, Hilda, fröken, Stockholm.
 Göthlin, Augusta, fru, Nora.
Hacksell, Elin, fröken, Stockholm.
 Hagberg, Louise, fröken, »
 Hagen, Ellen, fru, Uppsala.
 Haglund, Elisabeth, fru Göteborg.
 Haglund, Hedvig, fru, Östanå, Wireda.
 Hagman, Violet, fru, Uddevalla.
 Hagström, Augusta, fru, Linköping.
 Hagströmer, Ida, fru, Uppsala.
 Hall, Elin, fru, Katrineholm.
 Hallberg, Olga, fru, Falun.
 Hallgren, Abby, fröken, Vadstena.
 Hallqvist, M., fru, Arvika.
 Hallström, Helena, fröken, Ström, Saltskog.
 *von Hallwyl, W., grefve, Stockholm.
 von Hallwyl, W., grefvinna, »
 Hamberg, Charlotte, fil. kand., Göteborg.
 Hamberg, Olga, fröken, Göteborg.
 *Hamberg, Ulla, fröken, Stockholm.
 *Hamilton, Alice, grefvinna, Uppsala.
 Hamilton, Anne-Margret, fröken, Stockholm.
 Hamilton, Charlotte, fröken, Stockholm.
 Hamilton, Ebba, grefvinna, Uppsala.
 Hamilton, Ingeborg, grefvinna, Blomberg.
 Hamilton, Louise, grefvinna, Övesholm.
 Hammar, Gustafva, fru, Stockholm.
 Hammarberg, Mina, fru, Göteborg.
 Hammarén, Alfhild, fru, Stockholm.
 Hammarlund, Amanda, fru, Stockholm.

- Hammarlund, Emil, redaktör, Stockholm.
- Hammarskjöld, Anna, fru, Dannemora.
- Hammarskjöld, Agnes, fru, Stockholm.
- Hammarskjöld, Ulla, fröken, »
- Hansson, Anna, fru, Kristinehamn.
- Hansson, Sofia, fröken, Stockholm.
- Hartman, Sigrid, fru, Stockholm.
- Hartman, Maria, fru, Valåsen, Bofors.
- Hasselblad, C. F., disponent, Härnösand.
- Hasselblad, Helena, fru, Haga, Filipstad.
- Hasselblad, Oscar, fru, Stockholm.
- *Hasselblad, Victor, fru, Göteborg.
- Hawerman, Anna, fru, Stockholm.
- Hawerman, Ida, fru, Djursholm.
- Hawerman, K. V., ingenjör, Djursholm.
- Hazelius, Maria, fru, Djursholm.
- Heckscher, E., bankdirektör, Stockholm.
- Hedberg, Andriette, fröken, Stockholm.
- Hedberg, Hilda, fröken, Stockholm.
- Hedberg, Maria, fru, Sundsvall.
- Hedborg, Hanna, fru, Nora.
- Hedborg, Inez, fröken, Arvika.
- Hedén, Gerda, fru, Uddevalla.
- Hedén, Johanna, fru, Örebro.
- Hedin, Anna, fru, Stockholm.
- Hedin, Clara, fröken, »
- Hedin, E. A., stadsarkitekt, Gefle.
- Hedlund, Henrik, redaktör, Göteborg.
- Hedlund, Maria, fru, »
- Hedlund, Mia, fru, »
- *Hedman, Emma, fru, Malmö.
- Hedman, Lina, fru, Stockholm.
- v. Heidenstam, Khina, fru, Ronneby.
- Heilborn, Aug., ingenjör, Djursholm.
- Heilborn, Emma, fröken, »
- Heilborn, Emma, fru, »
- Heiss, Sanna, fru, Stockholm.
- Helin, M. L., fru, »
- *Heljestränd, Adolf, herr, Göteborg.
- Heljestränd, Anna, fröken, Härnösand.
- Hellander, Ida, fröken, Göteborg.
- Hellberg, Frithiof, redaktör, Stockholm.
- Helleberg, Hilma, fru, Wilhelmina.
- Hellerström, Gulli, fru, Marielund, Nettraby.
- Hellerström, Göthilda, fröken, Karlshamn.
- *Hellgren, Clara, fröken, Helsingborg.
- Helling, Sten, fru, Göteborg.
- Helling, Vesta, fru, Stockholm.
- Hellman, Fredrique, fröken, Stockholm.
- *Hellman, N. H., apotekare, Arvika.
- Hellström, Lilly, fru, Stockholm.
- Hemesse, Alfhild, fru, Filipstad.
- Henckel, Agnes, fröken, Stockholm.
- Henckel, Ida, fru, Helsingborg.
- Henning, Karoline, fru, Härnösand.
- Henricson, Selma, fröken, Stockholm.
- Henriksson, Evelina, fru, Grythytted.
- Henschen, Gerda, fru, Stockholm.
- Herlitz, Gerda, fru, »
- Hermelin, Ingeborg, friherrinna, Näs, Adelöf.
- Herrlin, Anna, fru, fil. kand., Lund.
- Herrman, Ebba, fru, Stockholm.
- Herslow, Hulda, fru, Malmö.
- Hesselgren, Kerstin, fröken, Stockholm.
- Heurlin, Fredrique, fröken, Stockholm.
- *Heurlin, Sigrid, fröken, Göteborg.
- Hildebrand, Elisabeth, fru, Stockholm.
- Hildebrand, H., riksantikvarie, Stockholm.
- Hildebrand, Valborg, fru, Solberga, Borgholm.
- Hilleström, Josefa, fru, Stockholm.
- Hindbeck, Cecilia, fru, »
- Hirsch, Oscar, ingenjör, »
- Hjelmérus, Gustafva, fröken, »
- *Hjelmqvist, Louise, fru, Lund.
- *Hjerta, Hedvig, fröken, Stockholm.
- Hjertberg, Frida, fröken, Göteborg.
- Hjertén, Signe, fröken, Simrishamn.
- Hjulhammar, Anna, fru, Karlskrona.
- Hjärne, Therese, fru, Nora.
- Hoffberg, Mathilda, fru, Stockholm.
- Hoffstedt, Ingrid, fru, »
- Hoffsten, Ida, fru, »
- von Hofsten, Johanna, fröken, Kilagården, Kolltorp.
- *von Hofsten, Stina, fröken, Kristinehamn.
- Holm, G., härads höfding, Bollnäs.
- Holm, G. B. A., härads höfding, Stockholm.
- Holmberg, Bååth-, Cecilia, fru, Tärna (Västmanland).
- Holmberg, Gertrud, fru, Härnösand.
- Holmberg, H. G., kontrollör, Eskilstuna.
- Holmberg, Ulla, fröken, Stockholm.
- Holmer, Ada, fru, Linköping.
- Holmgren, Ann-Margret, fru, Stockholm.
- Holmgren, Sophie, doktor, Malmö.
- Holmström, Hedvig, fru, Hvilan, Åkarp.
- Holmström, Sigrid, fru, tandläkare, Luleå.

- Holst, Gustafva, fröken, Helsingborg.
 Howard, Velma, mrs, Stockholm.
 Hult, Amanda, fru, »
 Hult, Maria, fröken, Halmstad.
 Hult, Selma, fru, Göteborg.
 Hultman, Emmy, fru, Vadstena.
 Humbla, Leontine, fru, Grythytted.
 Humble, J., lektor, Stockholm.
 Husberg, Nina, fröken, Vexjö.
 Hübner, Bertha, fröken, Stockholm.
 Hübner, L. A. O., departementschef, Stockholm.
 Hütling, Thérèse, fru, Stockholm.
 Hydbom, Eva, fröken, Arvika.
 Hård af Segerstad, Alma, fru, tandläkare, Stockholm.
 Hård af Segerstad, Kerstin, fil. lic., Stockholm.
 Häckner, Alma, fröken, Stockholm.
 Hägg, Asta, fru, »
 Häggbom, Anna, fröken, »
 Hägglöf, Sigrid, fru, Helsingborg.
 Häggström, Carl, doktor, Stockholm.
 Högberg, Gerda, fru, Vadstena.
 Höglund, Emma, fröken, Stockholm.
 Höglund, Hanna, fru, Grythytted.
 Höglund, Otto, grosshandlare, Stockholm.
 Höglund, Sophie, fru, Stockholm.
 Högstedt, Alma, fröken, Uppsala.
 *Högström, Sally, fröken, Stockholm.
 Höjer, Anna, fru, Stockholm.
 Höjer, Anna, fröken, »
 Hök, Augusta, fru, »
 Hörberg, Anna, fru, Uddevalla.
 *Hörnström, Emma, fröken, Djurs-holm.
 Idström, Ellen, fru, Örgryte, Göteborg.
 Indebetou, Andrea, fröken, Stockholm.
 *Indebetou, Ingegerd, fröken, Arvika.
 Indebetou, Hedvig, fröken, Stockholm.
 Indebetou, Hilda, fru, Arvika.
 Ingelotz, Aurore, fröken, Saltsjöbaden.
 Ingeström, Fanny, fru, Stockholm.
 *Invenius, Dita, fröken, »
 Isaacson, Stina, fröken, Wika, Korsnäs.
 Isberg, Ellen, fru, Stockholm.
 Isberg, Märta, fröken, Stockholm.
 Isæus, Hilma, fru, »
 Isæus, Selma, fru, »
 Isakson, Anna, fru, Hernösand.
 Isakson, Hilma, fröken, »
 Isoz, Louise, fru, Hånö, Mosstena.
 Jacobi, Clara, fru, Uddevalla.
 Jacobson, Clara, fru, Linköping.
 Jacobson, Clara, fröken, »
 Jacobson, Ida, fru, Arvika.
 Jacobson, Jeanette, fru, Stockholm.
 *Janse, Elisabeth, fru, »
 Janson, Anna, fröken, fil. kand. Stockholm.
 Janzon, Julia, fröken, Göteborg.
 Jeanson, Alma, fru, Stockholm.
 *Jensen, Augusta, fru, Karlstad.
 Jentzen, C. H., Herr, Tvärdala, Vestra Husby.
 Jentzen, Elisabeth, fru, Stockholm.
 *Jochnick, Maria, fru, »
 *Johanson, Selma, fru, Halmstad.
 Johansson, Anna, fru, Sundsvall.
 Johansson, Edla, fru, Nyköping.
 *Johanson, Selma, fru, Halmstad.
 Johnson, John, trafikchef, Kopparberg.
 Johnson, Mary, fru, Kopparberg.
 Johnson, Selma, fröken, Arvika.
 Johnsson, Sophie, fröken, Södertelje.
 Jolin, Ellen, fröken, Stockholm.
 Jolin, Julia, fru, »
 Jolin, Mathilda, fru, »
 Jonsson, Jonas, doktor, Sundbyberg.
 Jonsson, Karin, fru, Grythytted.
 Josephson, Emelie, fru, Stockholm.
 Josephson, Ida, doktorinna »
 *Josephson, Wilh., Grosshandlare, Stockholm.
 *Julin, Anna, fru, Arvika.
 Julin, Anna, fröken, »
 Julin, Hilda, fröken, »
 Julin, Hjalmar, apotekare, Arvika.
 Julin, Tora, fröken, Stockholm.
 Jäde, Hildur, fru, Knifsta.
 Jägerskiöld, Leonard, docent, Uppsala.
 Jörgensen, Anna, fru, Emaus, Hedemora.
 *Jörgensen, Agnes, fru, Stockholm.
 Kaiser, Anna, fru, Hernösand.
 Kaijser, Vendela, fröken, Stockholm.
 Kalén, Ida, fru, Elfvestorp.
 Kallerman, Elin, fru, Landskrona.
 Kalling, Martina, grefvinna, Uppsala.
 Kallstenius, Elisabeth, fru, Lund.
 Kallstenius, Frida, fröken, Filipstad.
 Kantzow, Hilda, fru, Strengnäs.
 *Karlholm, Hedda, fröken, Stockholm.
 Karström, Ebba, fru, Växjö.
 Keijser, Malla, fru, Skara.
 Kempe, Eva, fru, Stockholm.
 *Kempe, Henriette, fru, »
 *Kempe, Johanna, fru, »

- Kempe, Julie, fru, Stockholm.
 Kempe, Thyra, fru, »
 Key-Åberg, Algot, professor, Stockholm.
 Kihlberg, Liva, fru, Söderhamn.
 Kinander, Ellen, fröken, »
 *Kinberg, Hanna, fru, Stockholm.
 Kindblom, Anna, fru, Ryd.
 Kindeström, Millda, fröken, Ronneby.
 Kindvall, Anna, fröken, Stockholm.
 Kinnander, Hedvig, fru, »
 Kjellberg, Augusta, fru, Sjölanda, Lidköping.
 Kjellberg, Carl Aug., konsul, Göteborg.
 Kjellberg, Clara, fru, Vadstena.
 Kjellberg, Knut, doktor, Stockholm.
 Kjellberg, Mina, fröken, »
 Kjellberg, Tora, fröken, »
 *Kjellberg, Vera, fru, Backe.
 Kjellberg, Signe, fröken, Stockholm.
 Kjellén, Emelie, fru, Yttertafle, Umeå.
 Kjellerstedt, Hilda, fröken, Stockholm.
 Kjellgren, Sofia, fru, Nyköping.
 Kjellman, F. W., doktor, Tranebergs bro.
 Klason, Marie-Louise, fru, Stockholm.
 Kleberg, Helma, fröken, Göteborg.
 Kleberg, Lennart, drätselkamrerare, Malmö.
 Kleen, Andrea, fru, Saltsjöbaden.
 af Klercker, J., fru, Stockholm.
 Klinckowström, Maria, friherrinna, Stockholm.
 Klinckowström, Th., friherrinna, Stafsund, Stockholm.
 Klingenstierna, Aug., fröken, Södertelje.
 af Klintberg, Gertrud, fru, Stockholm.
 af Klintberg, Gertrud, fröken, Stockholm.
 von Knorring, Emilia, friherrinna, Stockholm.
 Knutsson, Edla, fru, Filipstad.
 Knös, Eva, fru, Värtan.
 Koch, Valborg, fröken, Uddevalla.
 Koch, Pauline, fru, »
 von Kock, Agathe, fru, Stockholm.
 von Kock, Fabian, härads höfding, Hälla, Falun.
 von Kock, Jacqueline, fru, Vintersbo, Rönö.
 von Kock, Signe, fru, Djursholm.
 Kock, Sigrid, fru, Vadstena.
 *Kock, C. J., Grosshandlare, Malmö.
 Kockum, Anna, fröken, Göteborg.
 Kolmodin, Jenny, fröken, »
 Kolmodin, Lina, fru, Stockholm.
 *Kolmodin, Maria, fröken, Göteborg.
- *Korin, Edla, fröken, Gefle.
 *Kramer, Anna, fru, Malmö.
 *von Krämer, Lotten, fröken, Stockholm.
 Kreuger, Anna, fru, Kalmar.
 Kreuger, Philip, brukspatron, Paskallavik.
 *Krok, Carl, tullkontrollör, Malmö.
 *Krok, Peter, landssekreterare, »
 Kruse, L. E., grosshandlare, »
 Kruse, Sigrid, fröken, Karlskrona.
 von Krusenstierna, Fredrique, fru, Eskilstuna.
 Kruuse, Anna, fru, Göholm, Listerby.
 Krüger, Harriet, fru, Göteborg.
 af Kullberg, Ellen, fröken, Djursholm.
 Kullgren, Hilma, fru, Uddevalla.
 Kullgren, Thyra, fröken, Göteborg.
 Kumlin, Amalia, fröken, Stockholm.
 Kuylenstjerna, Ebba, fröken, Skelderviken.
 Kylén, Anna, fröken, Stockholm.
 Källander, Ella, fröken, Göteborg.
 Källström, Lotten, fru, Dala Husby.
 Källström, Maria, e. o. postexpeditör, Nora.
 Köhler, Hulda, fröken, Stockholm.
 von Köhler, Stina, fröken, Uppsala.
- L**ackman, Clara, fru, Ystad.
 Lager, Ester, fröken, Stockholm.
 Lagerberg, Anna, fröken, »
 Lagerberg, Anna, fru, Nora.
 Lagerbielke, E., grefvinna, Elfsjö.
 Lagerbring, Hedvig, friherrinna, Göteborg.
 Lagerbring, Math., fru, Stockholm.
 Lagererantz, Augusta, fru, »
 Lagererantz, Dika, fru, »
 Lagererantz, Maria, fröken, »
 Lagergren, Alberta, fru, »
 Lagerhielm, Johanna, fröken, Göteborg.
 Lagerholm, Hildur, fru, Gefle.
 Lagerholm, Hilma, fru, Stockholm.
 Lagerlöf, Anna, fröken, Kristinehamn.
 Lagerlöf, Selma, fröken, Falun.
 *Lagerqvist, Dicken, fru, Stockholm.
 Lagerstedt, N. G. W., läroverksråd, Stockholm.
 Lagervall, Sigrid, fru, Drottningholm.
 *Lamberg, Agnes, fru, Stockholm.
 Lamberg, Ulla, fru, Gammelstad, Alberga.
 Lamm, Agnes, fröken, Stockholm.
 *Lamm, O., fru, »
 Lancken, von der, Clara, fröken, Stockholm.

- Landén, Ellen, fru, Östersund.
 Landgraaff, Marianne, fru, Orsa.
 Landgren, Hilda, fröken, Karlskrona.
 Landström, Anna, fröken, Linköping.
 Landsort, Frida, fröken, Helsingborg.
 Landwüst, Elvira, fru, Flen.
 Lang, Gerda, fröken, Jönköping.
 Lang, Lina, fru, Haparanda.
 Langenskiöld, Alba, friherrinna, Stockholm.
 Larsén, Ester, fröken, Stockholm.
 Larsen, Evald, fru, Malmö.
 Larson, Alarik, fru, Striberg.
 Larsson, Adèle, fru, »
 Larsson, Adler, grosshandlare, Stockholm.
 Larsson, Amalia, fru, Nora.
 Larsson, Elfrida, fru, Falun.
 Larsson, Ellen, fröken, Göteborg.
 *Larsson, Emma, fröken, Stockholm.
 Larsson, Emma, fru, »
 Larsson, Erika, fru, Bredsjö.
 Larsson, Maria, fröken, Söderhamn.
 Larsson, Pontus, fru, Karlskoga kyrkoby.
 Larsson, Selma, fru, Bredsjö.
 Larsson, Thyra, fru, »
 Laurent, Lilly, fru, Stockholm.
 *Leche, Joh., possessionat, Dalby kungsgård, Lund.
 von Leesen, Jenny, fru, Norrköping.
 Leffler, Charlotte, fröken, Mollösund, Bohuslän.
 Leffler, Mittag-, G., professor, Djurs-holm.
 Lefrén, Elin, fröken, Filipstad.
 *Lejdström, Ingrid, fru, Stockholm.
 Leijonhufvud, Ebba, hoffröken, Haga Slott.
 Leijonhufvud, Eva, fröken, Stockholm.
 Leijonhufvud, Eva, hoffröken, Stockholm.
 Leijonhufvud, Märta, fröken, Stockholm.
 Leijonhufvud, Sigrid, fil. kand., Stockholm.
 Lemon, Mathilda, fru, Stockholm.
 Leth, Anna, fru, Helsingborg.
 Leubusen, L., friherrinna, Stockholm.
 Lewenhagen, Anna, fru, Lund.
 Lewenhaupt, Elin, grefvinna, Carlsberg, Västerås.
 Lewenhaupt, Ellen, grefvinna, Säbylund, Kumla.
 Lewenhaupt, Eva, grefvinna, Geddeholm, Västerås.
 *Levin, Astley, doktor, Stockholm.
 Levin, Elisabeth, fröken, »
 Levin, Maria, fröken, »
- Lewysohn, Ottilia, fröken, Stockholm.
 Leyonmark, H., fru, »
 Lidbeck, Hilma, sjuksköterska, Göteborg.
 Lidforss, Edvard, professor, Stockholm.
 *Liedbeck, Alarik, ingenjör, Stockholm.
 Liedberg, Aug., fru, Svansjö, Bjer-sjölagård.
 *Lilienberg, Tekla, fru, Ronneby.
 Lillenberg, Sophie, fru, Hornsberg.
 Liljedahl, Ernst, löjtnant, Stockholm.
 Liljedahl, Signe, fröken, »
 Liljebäck, Jenny, fru, Neder Kalix.
 *Liljeqvist, Efraim, doktor, Uppsala.
 Liljenroth, Märtha, fröken, Stockholm.
 Lille, Aina, doktorinna, »
 Lilliehöök, Elin, fru, Körtingsberg, Wretstorp.
 Lilliehöök, G., fru, Kungsgården.
 Lilliehöök, Hedvig, fröken, Körtingsberg, Wretstorp.
 Lilliehöök, Zoë, fru, Ryningsberg, Hällsta.
 Lilliestråle, Lotten, fru, Sundsvall.
 Lilljekvist, Carlina, fru, Stockholm.
 Lilljeqvist, Ellen, fru, Bengtfors.
 Lincke, Elisabeth, fröken, Söderköping.
 Lind, E., fröken, Söderköping.
 Lind, Hjalmar, apotekare, Borås.
 Lind, Lotten, fru, »
 Lind, Valfrid, fru, Stockholm.
 Lind af Hageby, Ebba, fru, Stockholm.
 Lindahl, E., fröken, Stockholm.
 *Lindahl, Cecilia, fru, »
 *Lindbeck, Maria, fröken, Stockholm.
 Lindberg, Malin, fru, »
 *Lindberg, Axel, f. d. landtbrukare, Stockholm.
 Lindberg, Nicoline, fröken, Jössefors, Otteböl.
 Lindahl, Laura, fru, Stockholm.
 Lindeberg, Agnes, fru, »
 Lindeberg, Hélène, fröken, Uppsala.
 Lindeberg, Maria, fru, Nyköping.
 Lindeberg, Mea, fru, Uddevalla.
 Lindencrona, Anna, fru, Varberg.
 Lindencrona, Ebba, fröken, Malmö.
 Lindencrona, Hedda, fru, »
 *Linder, Anna, fröken, Stockholm.
 Linder, Anna, fru, »
 Linder, Elin, fru, Varberg.
 Linder, Elise, fru, Djursholm.
 Linder, Gurli, fru, Stockholm.
 Linder, Selma, fru, »
 Linders, Jakob, assessor, Stockholm.
 Lindh, Annie, fru, »

- Lindhagen, Anna, fröken, Stockholm.
 Lindhagen, Carl, borgmästare, Stockholm.
 Lindman, Annie, fru, Stockholm.
 *Lindmansson, J. A. W., bokbindare, Stockholm.
 Lindmark, Anna, fru, Stockholm.
 Lindmark, Katinka, fröken, Stockholm.
 Lindow, Helena, fröken, Varberg.
 *Lindqvist, E., fröken, Stockholm.
 Lindqvist, Sigrid, fru, Göteborg.
 Lindqvist, Hanny, fröken, Stockholm.
 Lindskog, Anna, fru, Vänersborg.
 *Lindskog, Ellen, fröken, Gefle.
 *Lindström, A., fru, Stockholm.
 Lindström, Evelyn, fru, »
 Lindström, Seth, doktor, »
 Lindström, Sophie, fru, Kristinehamn.
 Lindton, Maria, fru, Stockholm.
 Ling, Jenny, fru, Göteborg.
 Linroth, Hildur, fru, Stockholm.
 Litke, Maria, fru, Sundsör, Nyqvärn.
 Ljungberg, E. J., direktör, Falun.
 Ljungberg, Gertrud, fru, »
 Ljungdahl, Anna, fröken, Ystad.
 *Ljunglöf, Hulda, fru, Stockholm.
 *Ljunglöf, Knut, grosshandlare, Stockholm.
 Ljungquist, Torborg, fröken, Norrköping.
 *Ljungqvist, K., fru, Munksjö, Jönköping.
 Ljungzell, Amelie, fru, Stockholm.
 Löberg, Göthilda, fru, Göteborg.
 *Lodell, Clara, fröken, Motala.
 Lodin, Maria, fröken, Stockholm.
 *Loenbom, Emilia, fröken, »
 Lokrantz, Karin, fröken, »
 Lorentzen, Gerda, fru, Ystad.
 Lovén, Augusta, fru, Stockholm.
 Lovén, Hanna, fru, »
 Lovisin, Gerdt, friherre, Brandalsund, Södertelje.
 Lovisin, Hanna, friherinna, Brandalsund, Södertelje.
 Lundberg, Bertha, fröken, Falkenberg.
 Lundberg, Karl, A. R., doktor, Stockholm.
 *Lundberg, Karl L., direktör, Stockholm.
 *Lundberg, Erik, lektor, Stockholm.
 Lundberg, Ragnhild, fröken, Linköping.
 *Lundberg, Selma, fröken, Borås.
 Lundberg, Sophie, fru, Stockholm.
 Lundborg, Anna, fröken, Linköping.
 Lundbäck, Marianne, fröken, Örebro.
 Lundeberg, Anna, fru, Forsbacka.
- *Lundeberg, Chr., brukspatron, Forsbacka, Margrethill.
 Lundell, J. A., professor, Uppsala.
 *Lundell, M. L., fru, »
 Lundgren, Elin, fru, Lidköping.
 Lundgren, Ellen, fru, Uddevalla.
 *Lundgren, Elisabeth, fröken, Saltskog, Södertelje.
 Lundgren, Jetta, fru, Stockholm.
 Lundgren, Johanna, fröken, Göteborg.
 Lundgren, Lotten, fröken, Arvika.
 Lundholm, Anna, fru, Stockholm.
 *Lundin, Augusta, fröken, »
 Lundin, Claes, litteratör, »
 Lundin, Hulda, fröken, »
 Lundin, Karin, fru, Södertelje.
 Lundqvist, Anna, fröken, Stockholm.
 Lundqvist, Ebba, fru, Ström, Hudiksvall.
 Lundquist, Elin, fru, Arvika.
 Lundqvist, Jenny, fru, Varberg.
 *Lundstedt, Lilly, fru, Chicago.
 Lundström, Helga, fru, Stockholm.
 *Lundström, Joh., grosshandlare, Stockholm.
 Lundström, Joh., kamrer, Stockholm.
 Lundström, Matilda, fröken, »
 Lundvall, Caroline, fröken, »
 Luth, Selma, fru, »
 Lybeck, Fredrika, fru, »
 Lybeck, Jenny, fru, Göteborg.
 Lyberg, Agnes, fru, Vexjö.
 Lyckou, Anna, fröken, Vexjö.
 Lyckou, Ingeborg, fru, Uddevalla.
 Löfgren, Hilda, fröken, Eksjö.
 Löfholm, Vilhelmina, fröken, Norrköping.
 *Löfström, Karin, fröken, Väshy.
 Lönberg, Agnes, fröken, Stockholm.
 Lönroth, Salome, fröken, Tyresö, Stockholm.
 Löwen-Trolle, Mia, friherrinna, Häringe, Stockholm.
 Löthner, Anna, fru, Arvika.
 Löwenborg, Eva, fru, Stockholm.
 Löwenborg, Julia, fröken, »
 Löwenhjelm, Cecilia, fröken, »
 Löwenhjelm, Maggie, fru, »
- Mac** Kelvie, Bertha, fru, Stockholm.
 Mæchel, Anna, fru, Karlstad.
 Magnus, Henriette, fru, Göteborg.
 *Magnusson, Caroline, fröken, Göteborg.
 Magnusson, Clary, fru, Stockholm.
 Magnusson, Elisabeth, fru, Sandviken.
 Malm, Karin, fröken, Norrköping.
 Malmberg, Johan, landskamrerare, Uppsala.

- Malmberg, Ellen, fru, Lidköping.
 Malmberg, Noline, fröken, Lundholmen, Vrigstad.
 *Malmgren, Mathilda, fru, Malmö.
 Malmros, Elise, fröken, Landskrona.
 *Malmsten, Amelie, fru, Stockholm.
 *Malmsten, Karl, doktor, »
 *Malmsten, Thilda, fru, Göteborg.
 Mannheimer, de Maré, Maria, fru, Stockholm.
 Mannerskantz, Elisabeth, fru, Värnäs, Kalmar län.
 Mannerstråle, Anna, fröken, Stockholm.
 Mannerstråle, Th., fru, Stockholm.
 *Malmström, H. C., fröken, Stockholm.
 Malmström, Hedvig, Gymnastikdirektör, Stockholm.
 Malmström, Helga, fröken, Helsingborg.
 Malmström, Vilhelmina, fröken, Varberg.
 Marcks von Württemberg, L., friherrinna, Drottningholm.
 Marcus, Teres, fröken, Stockholm.
 Marin, Anna, postexpeditör, Filipstad.
 Marin, Ottilia, fröken, »
 Martin, Ellen, fröken, Stockholm.
 Martin, Eva, fröken, Södertelje.
 Martin, Hilda, fru, Stockholm.
 *Matell, Titti, fru, Göteborg.
 Matérn, von, Fanny, fru, Helsingborg.
 Matérn, von, Thyra, fru, Stockholm.
 Mathesius, N. A., lektor, Skara.
 Matthiesen, Thérèse, fru, Stockholm.
 Matton, Maude, fru, Lund.
 Mattson, Malin, fröken, Buhlsjö, Österbymo.
 Mauritzon, Anna, fröken, Vadstena.
 Medin, Gerda, fru, Stockholm.
 Melander, Anna, fru, »
 Melander, Yngve, direktör, Boden.
 Melin, Augusta, fru, Göteborg.
 Melin, Olof, grosshandlare, Göteborg.
 Melin, Hildur, fröken, Stockholm.
 Mellner, Hanna, fil. kand., »
 Mesterton, Vienna, fröken, Säbylund, Kumla.
 Meyerson, Gerda, fröken, Stockholm.
 Michaelson, Kate, fru, »
 Midling, Anna, fru, »
 *Milde, Elin, fröken, »
 *Milow, Cissy, fröken, »
 Molander, Elsa, fru, Västerås.
 Molin, Augusta, fru, Göteborg.
 Molin, Elin, fröken, Stockholm.
 *Montan, E. W., professor, Stockholm.
 Montelius, Agda, fru, »
 Montelius, Clara, fröken, »
 Montelius, Oscar, professor, Stockholm.
 Montgomery-Cederhielm, C., fru, Stockholm.
 Morton, Agnes, fru, Stockholm.
 Mossberg, Ester, fröken, Filipstad.
 Mossberg, Louise, fru, Persberg.
 Mossberg, Victoire, fru, Kalmar.
 Motzfeldt, Kristina, fru, Skara.
 Muhr, Ida, fru, Skara.
 *Munck, Hedda, statsfru, Stockholm.
 Munktell, Helena, fröken, »
 Munthe, Maria, fröken, Ystad.
 *Murray, Axel, apotekare, »
 Myrberg, Hilda, fröken, Stockholm.
 *Månsson, Hilda, fru, Tånger, Enviken.
 Möller, Anna, fröken, Kristianstad.
 Möller, Lizzie, fröken, Malmö.
 Möller, Rosa, fru, Neglinge.
 Mörner, Anna, grefvinna, Uppsala.
 Mörner, Ebba, grefvinna, Sonstorp.
 Mörner, Marianne, fröken, Björksund, Nyköping.
 Nauckhoff, Adelaïde, fru, Stockholm.
 Nauman, Julie, fru, Göteborg.
 Neess, Hanna, fru, Landskrona.
 Neess, Helga, fröken, »
 Nehrman, Signe, fröken, Vadstena.
 Neijber, Augusta, fru, Stockholm.
 Nennes, Ester, fröken, Landskrona.
 Nerman, Ingegerd, fröken, Stockholm.
 Nettelblad, Anna, fru, »
 Neumüller, Selma, fru, »
 Nilsson, Agnes, fru, Linköping.
 Nilsson, Anna, fru, Örebro.
 Nilsson, Anna, fru, Hamstad.
 Nilsson, Christer-, Hanna, doktor, Helsingborg.
 Nilsson, Christina, fröken, Hörby.
 Nilsson, Emanuel, bankdirektör, Kristinehamn.
 Nilsson, H., fröken, Stockholm.
 Nilsson, Hedvig, fru, Ystad.
 Nilsson, Ida, fröken, Lund.
 *Nilsson, Magna, fru, Stockholm.
 Nilsson, Olga, fru, Arvika.
 Nilsson, Sophie, fru, Stockholm.
 Nilsson, Vilhelm, rektor, »
 Nisbeth, Georgina, fröken, Kalmar.
 Nisser, Betty, fru, Stockholm.
 *Nisser, Ellen, fru, »
 Nisser, Martina, fröken, Stockholm.
 *Nobel, Edla, fru, S:t Petersburg.
 Nobel, Pauline, fru, Stockholm.
 Nobel, Valborg, fru, Djursholm.
 Nonnen, Emily, fröken, Uddevalla.
 Nordberg, Emma, fröken, Stockholm.
 Nordberg, H., fru, »

- *Nordendahl, Lotten, fru, Borås.
 Nordenfelt, Ebba, fru, Stockholm.
 Nordenfelt, Charlotte, fru, Höganäs.
 *Nordenfelt, Gerda, hoffröken, Stockholm.
 *Nordenfeldt, Maria, fröken, Göteborg.
 Nordenfelt, Sigrid, fru, Göteborg.
 Nordenskjöld, Signe, fru, Virqvarn, Oskarshamn.
 Nordenson, Bertha, fru, Stockholm.
 *Nordensson, Arfved, brukspatron, Stockholm.
 Nordin, Elisabeth, fru, Vänersborg.
 Nordlindh, Louise, fru, Stockholm.
 Nordlund, Hilda, fru, Söderhamn.
 Nordlöf, Ellen, fru, Gysinge.
 Nordstedt, Sofia, fröken, Sundbyberg.
 Nordström, Elsa, fröken, Arvika.
 Nordström, Emma, fru, Filipstad.
 Nordström, Gunhild, fröken, »
 Nordström, Ida, fru, »
 Nordström, Maria, fröken, Stockholm.
 Nordvall, Emmy, fru, »
 *Norelius, Henriette, fru, Knutstorp, Nora.
 Noréus, Gerda, fru, Stockholm.
 Norrbom, Ellen, fru, Ramshyttan, Nora.
 Norrbom, Amanda, fröken, Söderhamn.
 Norrbom, Hilda, fru, Ehrendal, Gnesta.
 Norrman, Anna, fröken, Arvika.
 Norrström, Aimée, fru, Stockholm.
 Norström, Alma, fru, »
 Nydqvist, Eleonore, fru, Trollhättan.
 Nylin, Agnes, fröken, Lundsberg, Nässundet.
 *Nymann, A., fröken, Göteborg.
 Nyman, Gerda, fru, Visby.
 Nyström, C. M., ingenjör, Mariefred.
 Nyström, Carl, doktor, Stockholm.
 Nyström, Vendla, fröken, »
- O**cklind, C., rektor, Skellefteå.
 Odelberg, Elise, fru, Stockholm.
 Odelberg, Hilma, fru, »
 Odelstjerna, Lotten, fru, Österby, Dannemora.
 Odencrantz, Ida, fru, Kristinehamn.
 Odencrantz, Leonore, fru, Annelund, Borås.
 Odhner, Emma, fru, Stockholm.
 Odhner, Hanna, fru, Lunnevad, Sjögastad.
 von Oelreich, Minna, fru, Vexjö.
 Ohlson, Hilma, fröken, Herrborum, Börrum.
 *Ohlsson, Hulda, fru, Stockholm.
- Olander, Valborg, läroverksadjunkt, Falun.
 Olausson, Gurli, fröken, Hellbacken, Gräsberg.
 Oldberg, Albert, kaptän, Stockholm.
 Oldberg, Louise, fru, Stockholm.
 Olde, Marie-Louise, fru, Arvika.
 Olsén, Gottfrid, fabrikör, »
 Olsén, Olga, fru, »
 *Olsson, Axel, fru, Stockholm.
 Olsson, Ida, fru, Arvika.
 Olsson, Maria, fru, Stockholm.
 Olsson, William, grosshandlare, Stockholm.
 Orre, Anna, fröken, Hudiksvall.
 *Osterman, Marianne, fröken, Lund.
 Ottelin, Hildur, fröken, Uppsala.
 Ottergren, Alma, fru, Ystad.
- P**allin, Aimée, fru, Stockholm.
 Pallin, Emma, fru, Lidköping.
 *Pallin, Frida, fröken, Göteborg.
 Pallin, Märtha, fröken, Lidköping.
 Palm, Ellen, fru, Norrtelje.
 Palm, Ellen, fröken, Göteborg.
 Palm, Hilda, fru, Hernösand.
 Palm, Julia, fröken, Varberg.
 *Palmerantz, Susanna, fru, Stockholm.
 *Palmqvist, Augusta, fröken, »
 *Palmqvist, Helena, fröken, »
 *Palmqvist, Lotten, friherrinna, Lidköping.
 *Paton, Ninian, grosshandlare, Stockholm.
 Paulson, Ida, fru, Borås.
 von Paykull, Hanna, friherrinna, Uppsala.
 Pegelow, E., fru, Stockholm.
 Pehrsson, Anna, fröken, Gelleråsen, Bofors.
 Pehrson, Charlotte, fru, Filipstad.
 Pehrsson, Ester, fru, Bofors.
 Perman, Anna, fröken, Östersund.
 Peters, Janna, fru, Lidköping.
 Petersén, Ingeborg, fru, Stockholm.
 Petersén, Ida, fröken, Stockholm.
 af Petersens, Ebba, fru, Motala.
 af Petersens, Katarina, fru, Stockholm.
 *af Petersens, Katy, fröken, Lindved, Svedala.
 *Petre, Gustafva, fröken, Stockholm.
 Petre, Madelaine, fru, »
 Petrén, Märta, fru, Uppsala.
 *Petrén, Siri, fru, Malmö.
 Petri, Eleonora, fru, Halmstad.
 Petersson, Alma, fröken, Göteborg.
 Petterson, Anna, fröken, Norrköping.
 Petterson, Anna, fru, f. Sandvall, Nora.

- Peterson, Elisabeth, fröken, Katrineholm.
- Pettersson, Elisabeth, fru, Filipstad.
- Pettersson, Fanny, fru, Stockholm.
- *Peterson, Gustaf, konsul, Karlskrona.
- Peterson, Gustava, fru, Motala.
- Pettersson, I. E., fru, Landskrona.
- Pettersson, Karin, fröken, Djursholm.
- Peterson, Wilhelm, fru, Göteborg.
- *Pettersson, Maria, fru, Stjernefors.
- Pettersson, Mathilda, fröken, Södertelje.
- Peterson, Marie-Louise, fröken, Näddamm, Mölnbo.
- *Peterson, P. S., Mrs, Rosehill, Chicago.
- Peterson, Sally, fröken, Stockholm.
- Pettersson, Sophie, fru, Varberg.
- Pettersson, Tora, fru, Ystad.
- Petri, Eleonora, fru, Halmstad.
- Peyron, Augusta, fru, Karlskrona.
- Peyron, Josephine, fröken, Stockholm.
- Philipsson, Adèle, fil. kand., »
- Philipson, Ellen, fröken, »
- Philipson, Göthilda, fru, »
- Philipson, Harriet, fru, »
- Philipsson, Héléne, fröken, »
- Philipson, Lisa, fru, Ulfhäll, Strängnäs.
- Phragmén, Hedvig, fröken, Djursholm.
- Pihl, Aurore, fröken, Norrköping.
- Pihlström, Ingeborg, fröken, Göteborg.
- Piltz, Augusta, fru, Stockholm.
- Planck, Maria, fröken, Norrköping.
- *Platen, Olga, fru, Stockholm.
- von Platen, Ellen, fröken, Stockholm.
- *von Platen, Sofie, fru, Slättåkra, Jordberga.
- Platin, Anna, fröken, Elfvik, Bergvik.
- *Platin, Otto, ingenjör, Kristinehamn.
- *von Plomgren, G., fröken, Gubbero, Göteborg.
- *von Plomgren, Ida, fröken, Stockholm.
- *Poignant, Georgine, fru, Stockholm.
- Pontin, Anna, fru, »
- *Pope, Charlotte, fröken, Bjersjölagård.
- Porath, Sophie, fröken, Stockholm.
- Posse, Marika, grefvinna, Almnäs, Hjo.
- von Post, Adolf, major, Södertelje.
- von Post, Sophie, fröken, Eskilstuna.
- Preinitz, Anna, fru, Stockholm.
- Printzsköld, Ida, fru, »
- von Proschwitz, Maria, fru, Gislarbo.
- Pyk, Rosa, fru, Stockholm.
- Påhlman, Anna, fröken, Stockholm.
- Qvarfort, Dagmar, fru, Morgongåfva.
- *Quennerstedt, Lilly, fru, Lund.
- Qvensel, Ellen, fröken, Malmö.
- Quiding, Annie, fröken, »
- Quint, Stina, fröken, Stockholm.
- Quänsel, Anna, fru, Lidköping.
- Rabe, P. R., bankdirektör, Stockholm.
- Ramel, Fanny, friherrinna, Öveds Kloster.
- Ramsay, Ebba, fru, Wilhelmsro, Kortebo.
- Ramsay, Ebba, fröken, Stockholm.
- Ramstedt, Ellen, fru, »
- Ramstedt, Henrika, fru, »
- Ramstedt, Julia, fru, »
- *Ramstedt, Viktor, grosshandlare, Stockholm.
- *Ramstedt, Naema, fru, Stockholm.
- Raphaël, A. F., fil. dokt., »
- Rappe, Anna, friherrinna, »
- Rappe, Mina, fröken, »
- Redts, Albert, grosshandlare, »
- *von Reedt, Anna, fru, Hofgården, Vadstena.
- Regnell, Clara, fru, Malmö.
- *Reinhold, Alma, fru, Stockholm.
- Reinhold, Aug., direktör, »
- Renborg, Alma, fröken, Östersund.
- Rennerfelt, Adolfin, fröken, Arvika.
- Rennerfelt, Anna, fru, »
- Rennerfelt, C. K., järnhandlare, »
- Renström, Sophie, fru, Stockholm.
- Rettig, Anthonie, fru, Gefle.
- Rettig, Ida, fru, Söderhamn.
- Rettig, Julia, fru, Stockholm.
- Rettig, Valborg, fru, »
- Retzius, Hierta, Anna, fru, Stockholm.
- Reuterskiöld, Ernst, apotekare, Stockholm.
- Reuterskiöld, Eva, fröken, Stockholm.
- *Reuterskiöld, Lotten, fröken, »
- Reuterskiöld, Louise, fru, »
- Reuterskiöld, Thomasine, fröken, Lund.
- Rhedin, Carolina, fru, Göteborg.
- Ribbing, Maria, fru, Lund.
- Ribbing, Seved, professor, Lund.
- Riben, Asta, fru, Stockholm.
- Richter, Alma, fröken, Stockholm.
- Richter, E., fru, Östra Hedemora, Årila.
- *Rieck-Müller, Maria, fru, Nynäs.
- Ringborg, Alice, fröken, Norrköping.
- Ringenson, Elisabeth, fru, Sollefteå.
- *Ringius, Charlotte, fröken, Malmö.
- Ringström, Fanny, fröken, Filipstad.
- Ringström, Sigrid, fru, »

- Risberg, Hilda, fru, Stockholm.
 Robbert, Adolf, provinsialläkare, Norrtelje.
 Robbert, Emma, fru, Norrtelje.
 *Robsahm, Thycho, ingenjör, Stockholm.
 Robson, Ida, fru, Karmansbo.
 Rodenstam, Stina, fru, Hudiksvall.
 *Rodhe, Elisabeth, fru, Göteborg.
 *Rodhe, Eva, fröken, »
 Roempke, Gerda, fru, Jönköping.
 Rohlieb, Molly, fröken, Stockholm.
 *Roos, Anna, fröken, »
 *Roos, Mathilda, fröken, »
 Roos, Victory, fru, Grytsgård, Vadsbro station.
 Rosborg, Anna, fröken, Stockholm.
 Rosborg, C. A., doktor, Norrtelje.
 Rose, Amelie, fru, Filipstad.
 Rosell, Eja, fröken, Stockholm.
 Rosell, T., fil. lic., Göteborg.
 von Rosen, Ebba, fröken, Sandbro, Uppsala.
 von Rosen, Elsa, grefvinna, Stockholm.
 *von Rosen, Fredrik, grefve, Hedenlunda, Vadsbro.
 von Rosen, Hedda, grefvinna, Fa-gersta.
 von Rosen, Jeanna, grefvinna, statsfru, Stockholm.
 von Rosen, Maria, grefvinna, Stockholm.
 von Rosen, Maria, grefvinna, Hedenlunda, Vadsbro.
 *Rosén, Elin, fröken, Stockholm.
 *Rosén, P. G., professor, »
 Rosenberg, Lilly, fröken, »
 Rosenberg, Ottonie, fru, »
 Rosenberg, Signe, fröken, »
 Rosenberg, Tora, fröken, »
 Rosengren, Hanna, fru, »
 Rosengren, Idolf, doktor, Östersund.
 *Rosenqvist af Åkershult, E., fröken, Gefle.
 Rosenqvist af Åkershult, Nanny, fru, Stockholm.
 Rossander, Alida, fröken, Stockholm.
 Rossander, Vendla, fru, »
 Ruben, Amanda, fru, »
 Ruben, Elise, fru, Karlskrona.
 Rudbeck, Augusta, friherrinna, Marieberg, Tumba.
 *Rudebeck, Agnes, fröken, Stockholm.
 Rudebeck, Märta, fröken, Hernösand.
 Rudebeck, Sigrid, fröken, Göteborg.
 Runbäck, Anna, fröken, Kalmar.
 Runbäck, Hilma, fröken, »
 *Rundberg, Alma, fröken, Filipstad.
 *Rundberg, Andrea, fru, Jonsbol, Björneborgs station.
 Rundgren, Charlotte, fru, Karlstad.
 Rundqvist, Amalia, fru, Stockholm.
 Rundstedt, Hanna, fröken, Norrköping.
 Runstedt, Fredrique, fröken, Vrigstad.
 Runström, Helena, fröken, Stockholm.
 Rutbäck, Karin, fröken, »
 Rydberg, Anna, fröken, Gefle.
 Rydberg, Calla, fröken, Eksund.
 Rydberg, Signe, pharm. kand., Nora.
 Rydbom, Hilda, fru, Filipstad.
 Rydberg, Susen, fru, Stockholm.
 Rydhammar, A. E., adjunkt, Norrköping.
 *Ryding, Karin, fru, Vänersborg.
 Råberg, Elisabeth, fröken, Stockholm.
 Rådberg, Mia, fru, Näsby, Gnesta.
 Rådström, Lydia, fröken, Filipstad.
 *Rålamb, Gundborg, hoffröken, Stockholm.
 *Räaf, Hilda, fru, Buhlsjö, Österbymo.
 *Röhss, Carin, fru, Göteborg.
 Rönne, Alberta, fröken, Stockholm.
 Rönqvist, Albertina, fru, Uddevalla.
Sachs, Felix, grosshandlare, Stockholm.
 *Sachs, Mathilda, fru, Stockholm.
 Sachs, Sigrid, fru, »
 Salén, Hilda, fru, »
 Salin, Anna, fröken, »
 Salin, Maria, fröken, »
 *Salin, Bertha, fru, »
 Saloman, Nathalia, fröken, »
 Saloman, Otto, direktör, Nääs, Floda.
 Samson, Emy, fru, Stockholm.
 Samson, Lisen, fru, »
 *Samuelsson, Sigrid, fröken, Stockholm.
 Samzelius, Eva, fru, Göteborg.
 Samzelius, Sophie, fru, Stockholm.
 Sandahl, Gideon, adjunkt, Hernösand.
 Sandberg, Hedvig, doktorinna, Filipstad.
 Sandberg, Henrik, bokhandlare, Stockholm.
 *af Sandeberg, Frida, fröken, Sundsvall.
 *af Sandeberg, Zelma, fru, Sundsvall.
 Sandelin, Ellen, doktor, Stockholm.
 Sandqvist, Malin, fru, Hudiksvall.
 Sandström, Anna, fröken, Stockholm.
 Sandström, Maria, fröken, »
 Santesson, Anna, fröken, Jönköping.
 Santeson, Edith, fru, Mälby, Gnesta.
 Santesson, Hedvig, fru, Stockholm.
 *Santesson, Ida, fru, Forsby, Vingåker.

- Schéle, Anna, fru, Halmstad.
 *Schimmelpfennig, C. F. W., apotekare, Stockholm.
 Schiött, Mathilda, fru, Kristiania.
 Schlyter, Anna, fröken, Hudiksvall.
 Schmidt, Louise, fru, Stora Kärret, Horred.
 *Schmidt, Svea, fru, Stockholm.
 Schmidt, Therese, fröken, Karlshamn.
 Schmiedte, Selma, fröken, Stockholm.
 Schmitz, E., fru, Malmö.
 Scholander, Carin, fru, Stockholm.
 Schotte, Maria, fru, Karlstad.
 Schough, Zelma, fru, Törnäs, Ransta.
 *Schrevelius, Alma, fröken, Stockholm.
 Schröder, Elsa, fröken, Bellevue, Filipstad.
 Schröder, Henrik, stationsskrifvare, Arvika.
 Schröder, Karin, fru, Arvika.
 Schröder, Lotten, fru, Gefle.
 Schröder, Maria, fröken, Stockholm.
 Schubert, Fredrique, fru, »
 Schuldheis, Anna, fröken, »
 Schuldheis, Olga, fröken, Ekebyholm, Rimbo.
 Schultzborg, Constance, fru, Filipstad.
 *Schumburg, Robert, grosshandlare, Stockholm.
 Schütz, Josephine, fröken, Göteborg.
 *Schwartz, Eugène, fil. dokt., Stockholm.
 Schönberg, Folke, journalist, Arvika.
 Schönberg, Hilding, redaktör, »
 Schönberg, Maria, fru, »
 Schöning, Gabriel, konsul, Söderhamn.
 *Sebenius, Anna, fru, Stockholm.
 Sederholm, A., fru, Malmö.
 Sederholm, Henriette, fru, Ålberga.
 Sederholm, M., fru, Stockholm.
 von Segebaden, B., fru, Fjellaldalen, Harplinge.
 Segerberg, Olga, fröken, Arvika.
 *Segerdahl, D., fru, Göteborg.
 Segerstedt, Anna, fröken, Öfverklinta, Sikeå.
 Segerström, Anna, fröken, Stockholm.
 Settervall, Sophie, fru, Stockholm.
 Sidenbladh, Lizinka, fru, Stockholm.
 *Sidner, Hedvig, fröken, »
 *Sifvert, A. W., järnkramhandlare, Stockholm.
 *Sifvert, Ebba, fröken, Stockholm.
 Signeul, Hulda, fru, »
 Silfverskiöld, Elisabeth, fru, Sättra, Ekerö.
 Silfversparre, Laura, fröken, Stockholm.
- Silfverstolpe, Augusta, fru, Stockholm.
 Silverstolpe, Märtha, fru, Borås.
 Silow, Mathilda, fröken, Stockholm.
 *Simonsson, Rosina, fru, »
 *Sirenus, Elise, fru, »
 Sjölander, Karolina, fröken, Gefle.
 Sjöberg, Agnes, fru, Landskrona.
 *Sjöberg, Gustaf, fil. dokt., Stora Wede, Visby.
 *Sjöberg, Hanna, fru, Stora Wede, Visby.
 Sjöberg, Hanna, fröken, Stockholm.
 Sjöcrona, Helena, fröken, Helsingborg.
 *Sjöcrona, Marianne, hoffröken, Stockholm.
 Sjödin, Willy, fru, Linköping.
 *Sjögren, Anna, fru, Nynäs, Ösmo.
 *Sjögren, Ester, fröken, Filipstad.
 Sjöstedt, Helen, fru, Göteborg.
 Sjöstrand, Hildegard, fru, Helsingborg.
 *Sjöstrand, Sofia, fröken, Halmstad.
 Sjöström, Anna, fru, Linköping.
 Sjöström, Hanna, fröken, Östersund.
 Skarin, Elisabeth, fröken, Stockholm.
 Skoglund, Alexandra, fil. dokt., Stockholm.
 Skoglund, Fr., bokförläggare, Stockholm.
 Smedman, Ida, fröken, Stockholm.
 Smerling, Julia, fru, »
 Smith, Bie, fru, Halmstad.
 Smith, M. L., fru, Stockholm.
 Snoilsky, Ebba, grefvinna, Dresden.
 *Sohlén, Hanna, fröken, Söderhamn.
 Sohlman, Harald, redaktör, Stockholm.
 Sohlman, Ragnhild, fru, Bofors.
 Sonesson, Ellen, fru, Söderhamn.
 Sondén, Anna, fröken, Stockholm.
 Sondén, Bertha, fru, Djursholm.
 Sondén, Ida, fröken, Skara.
 Sparre, Alexandra, grefvinna, Kronovall, Löfvestad.
 *von Stapelmohr, C. H., kamrer, Stockholm.
 *Starck, Anna, fru, Söderfors.
 Stavenow, Elin, fru, Göteborg.
 *Stecksén, Hedda, fröken, Stockholm.
 von Stedingk, Naëma, friherrinna, Bofors.
 Stenbeck, Emma, fru, Skara.
 Steendorff, Hanna, fru, Finnarp, Bunn.
 Steenhoff, Frida, fru, Sundsvall.
 Steinmetz, Eugenie, fru, Stockholm.
 Stenbeck, Gerda, fru, Hellekis.
 Stenberg, Magnus, doktor, Trosa.
 Stenbock, Rose, grefvinna, Sundby, Ornö.

- Stenfelt, Anna, fröken, Stockholm.
 Sterky, Ameline, fröken, Uppsala.
 Sternhagen, Hildegard, fru, Göteborg.
 *Steuch, Louise, fru, Stockholm.
 Stierncrona, Ellen, fröken, Stockholm.
 *Stierncrona, Thomasine, hoffröken, Stockholm.
 Stjernberg, Ingeborg, fröken, Oskarshamn.
 Stjerngranat, Charlotte, fru, Stockholm.
 Stjernstedt, A. F., friherre, Stockholm.
 Stjernsvärd, Clara, fru, Vidtsköfle.
 von Stockenström, Eva, fru, Stockholm.
 Stollenwerk, Minna, fru, Ämmeberg, Askersund.
 Storeckenfeldt, Elisabeth, fru, Vartofta.
 Storeckenfeldt, Sigrid, fröken, Stockholm.
 Strandberg, Jane, fru, Stockholm.
 Strandell, Hilda, fröken, Falun.
 Strandell, Maria, fru, Stockholm.
 Strandman, Maria, fru, »
 Strengell, Edith, fröken, »
 Stridsberg, Anna, fru, »
 Stridsberg, Ernst, bruksägare, Trollhättan.
 *Stridsberg, Betty, fröken, Stockholm.
 Stråle, Louise, fröken, »
 Ström, Elin, fröken, »
 Strömberg, Emma, fröken, Varberg.
 Stuart, Marie-Louise, fröken, Stockholm.
 Stuebecke, Ellen, fröken, Stockholm.
 Stålhammar, Eva, fröken, »
 Sundberg, Anna, fru, »
 Sundberg, Carl, professor, »
 Sundbärg, Mathilda, fröken, »
 Sundelius, Hanna, fröken, Uddevalla.
 Sundelius, Sigrid, doktorinna, Uddevalla.
 Sundell, Emma, fru, Halmstad.
 Sundén, Ebba, fru, Uppsala.
 Sundholm, Ebba, fröken, Hudiksvall.
 *Sundholm, Eugenie, fröken, Stockholm.
 Sundin, Hilda, fru, Stockholm.
 Sundin, Kerstin, fröken, Göteborg.
 Sundström, Anna, fru, Stockholm.
 Sundström, Hilda, fru, Jordanstorp, Stjernhof.
 Sundström, Karin, fru, Stockholm.
 Sunnerdahl, Magna, fröken, »
 Sunström, Nelly, fru, Degerfors.
 Sutthoff, Jenny, fröken, Stockholm.
 *Svahn, Joh., fabrikör, Vik, Vexjö.
 Svanberg, Amelie, fru, Uddevalla.
 Svanberg, Angelica, fru, Kristianstad.
 Svanberg, Jenny, fröken, Stockholm.
 Svanberg, Nancy, fru, Bräcke.
 Svanfelt, N.P., källarmästare, Uppsala.
 Svanström, F., pappershandlare, Stockholm.
 Swartling, Karin, fröken, Norrköping.
 Swartling, Stina, fru, Espenäs, Lännäs.
 *Swartz, Betty, fru, Stockholm.
 Swartz, Carl, fru, Norrköping.
 Swartz, Per, fru, »
 Swedbom, Hilma, fru, Stockholm.
 Svedelius, A. G., f. d. landshöfding, Stockholm.
 Svedelius, Helena, fröken, Djursholm.
 Svedenborg, Hedvig, fru, Stocksund.
 *Svederus, Jenny, fröken, Stockholm.
 *Svedlund, Maria, fröken, Gäfle.
 *Svensson, Ivar, doktor, Stockholm.
 *Svensson, Ivan, disponent, Skyllbergs bruk.
 *Svensson, S., kamrer, Stockholm.
 von Sydow, Anna, fröken, »
 von Sydow, Ellen, fröken, Halmstad.
 von Sydow, F. E., öfverläkare, Göteborg.
 von Sydow, Gerda, fröken, Stockholm.
 von Sydow, Svea, fru, Göteborg.
 Sylvan, Wivi, fröken, Malmö.
 Säve, Anna, fru, Stockholm.
 Söderberg, Edvard, fru, Stockholm.
 Söderberg, Lilly, fru, Karlshamn.
 Söderling, Maria, fröken, Tomtebo, Stugsund.
 Söderlund, Elise, fru, Uppsala.
 Söderman, Sigrid, fröken, Storbron, Filipstad.
 Söderström, Alma, fru, Hjulsjö.
 Söderström, Hilma, fru, Skrekarhyttan, Vikersvik.
 *Söderström, Maria, fru, Stockholm.
 *Sörensen, Lizinka, fru, »
 *Tamm, Adolf, fil. dokt., Stockholm.
 Tamm, Adolf, fru, »
 *Tamm, Anna, fru, »
 *Tamm, Augusta, friherrinna, Malstånäs, Vadsbro.
 *Tamm, Carl, hofintendent, Stockholm.
 Tamm, Carl, fru, Stockholm.
 *Tamm, Elisabeth, fröken, Fågelsta, Ås.
 *Tamm, Maria, fru, Fånöö, Stockholm.
 *Tamm, Oskar, dömänintendent, Stockholm.
 *Tamm, Therese, fröken, Fånöö, Stockholm.
 Tauson, Brita, fröken, Karlshamn.
 Tavon, Eva, fru, Önsta, Bro.
 Tegnér, Esaias, grosshandlare, Stockholm.

- Tengelin, Anna, fröken, Bern, Schweiz.
 Tengvall, Gunilla, fru, Karlshamn.
 Tersérus, Anna, fröken, Göteborg.
 Tham, Ebba, fröken, Tibro, Sköfde.
 Tham, Helene, fru, Stockholm.
 Théel, Elisif, fru, »
 Thegerström, Anna, fru, Arvika.
 *Thegerström, R., grosshandlare, Stockholm.
 Themptander, Ebba, fröken, Djurs-holm.
 *Themptander, Frida, fru, Stockholm.
 *Thiel, Alice, fru, »
 *Thomander, Emma, fröken, Lund.
 Thomæus, Lisa, fru, Drottningholm.
 Thorburn, Anna, fru, Uddevalla.
 Thorburn, Louise, fru, Göteborg.
 *Thorburn, R., grosshandlare, Uddevalla.
 Thorburn, Rosa, fröken, Kasen, Uddevalla.
 Thorburn, Sigrid, fru, Uddevalla.
 Thorburn, Vivi, fru, Skanskullen, Uddevalla.
 Thorén, Anna, fru, Jönköping.
 Thott, Augusta, grefvinna, Svenstorp, Skabersjö.
 *Thulin, C. G., skeppsklarerare, Stockholm.
 Thörn, Jenny, fröken, Karlskrona.
 Thörn, Nanny, fröken, »
 *Tiberg, Dagmar, fröken, Långbanshyttan.
 Tillberg, Anna, fröken, Hudiksvall.
 Tingvall, Elisabeth, fröken, Västerås.
 Tisell, Elsa, fru, Stockholm.
 *Tjernberg, Augusta, fröken, Stockholm.
 Tjäder, Elisabeth, fröken, Stockholm.
 Toll, Hugo, doktor, »
 *Thonning, A., fru, Herrstorp, Ronneby.
 Tornberg, A., fröken, Stockholm.
 *Tranchell, Ellen, fru, Landskrona.
 Tranchell, Emma, fröken, Säbyholm, Landskrona.
 Tretow, Ellen, fru, Karlshamn.
 Treu, Christine, fräulein, Hämbschenburg b. Emmerthal, Hannover.
 Troilius, Amelie, fru, Stockholm.
 Trotzig, Hilda, fru, Hedemora.
 Trozelli, Ninni, fru, Björnsås, Åby.
 Trybom, Elin, fröken, Skara.
 *Trädgård, Anna, fröken, Göteborg.
 Tullberg, Emelie, fru, Stockholm.
 Törneblad, I., landskamrerare, »
 Törnebohm, Eva, fröken, Örlinge, Möklinta.
 Törnsten, Fanny, fröken, Stockholm.
 Törnsten, Sophie, fru, »
- U**ddenberg, Sigrid, fröken, Stockholm.
 Ugglas, Anna, fröken, »
 af Ugglas, Alfhild, friherrinna, Stockholm.
 af Ugglas, Eva, friherrinna, Stockholm.
 af Ugglas, Mary, friherrinna, Forsmark.
 Ulander, Bertha, fru, Ekön, Motala.
 Ulfsparre, Mathilda, fröken, Stockholm.
 *Ulin, Carin, fru, Elfvik, Bergvik.
 Ulrich, Anna, fröken, Stockholm.
 Ulrich, Ellen, fröken, »
 Ulrich, Sigrid, fröken, »
 von Unge, Agda, fru, Norrköping.
 *Unger, Hedvig, fru, Stockholm.
 *Uppling, Elsa, fru, »
 Uppström, Maria, fröken, »
 Uppström, Wilhelm, revisionssekreterare, Stockholm.
 Uppström, Wilhelmina, fru, Stockholm.
 von **W**achenfeldt, Gerda, fru, Ystad.
 Wachtmeister, E., grefvinna, Christinelund, Helsingborg.
 Wachtmeister, Edith, grefvinna, Kulla Gunnarstorp, Helsingborg.
 Wachtmeister, Frances, grefvinna, Johannishus.
 Wachtmeister, Harriet, grefvinna, Knutstorp, Axelvold.
 Wachtmeister, Ida, grefvinna, Trolle-Ljungby, Gualöf.
 Wachtmeister, Louise, fröken, Kristineholm, Nyköping.
 Wachtmeister, M., Grefvinna, Kristineholm, Nyköping.
 Wachtmeister, Sigrid, fröken, Stockholm.
 *Wærn, Letitia, fru, Wahlholm, Hofva.
 Wærn, Elisabeth, fru, Stockholm.
 Wærn, Maria, fröken, Billingsfors.
 Wærn, Sigrid, fru, Göteborg.
 Wahlberg, E. H., fru, Riddersvik.
 *Wahlbom, Alba, fröken, Stockholm.
 Wahlin, Clara, fru, »
 Wahlin, Elsa, fröken, »
 Wahlqvist, Helene, fru, Falun.
 Wahlström, Clara, fröken, Stockholm.
 Wahlström, Hedvig, fru, Lindsberg.
 Wahlström, Lydia, fil. d.r., Stockholm.
 Wahren, Emelie, fru, Norrköping.
 *Wahrolin, Caroline, fröken, Djurs-holm.
 Walin, Ingeborg, fröken, Stockholm.
 Waldenström, Elsa, fru, »
 Wall, Kerstin, fröken, Visby.

- Wallberg, Lotten, fru, Ekebo, Halmstad.
 Walldén, Ebba, fru, Stockholm.
 *Wallenberg, Anna, fru, »
 *Wallenberg, Amalia, fru, Stockholm.
 Wallengren, Natalia, fru, Helsingborg.
 Wallenius, Vendela, fru, Karlstad.
 *Wallerstedt, Jenny, fröken, Linköping.
 Wallgren, Signe, fru, Arvika.
 Wallin, Anna, fru, Göteborg.
 Wallin, Augusta, fru, Stockholm.
 Wallin, Ester, fröken, Vadstena.
 Wallin, O., hofrättsnotarie, Stockholm.
 Wallinder, Dagmar, fröken, Halmstad.
 Wallis, Ebba, fru, Dybeck, Toft högstation.
 *Wallis, Hanna, fröken, Stockholm.
 Wallner, Agnes, fru, »
 Wallroth, Jenny, fröken, »
 Wallström, Maria, fru, Uddevalla.
 *Walter, Emilia, fru, Göteborg.
 *Wannberg, Selma, fru, Stockholm.
 *Wannqvist, Axel, grosshandlare, Söderhamn.
 *Warenius, Sophie, fröken, Stockholm.
 Warfvinge, F. W., doktor, »
 Warholm, Ellen, fru, Kalmar.
 *Warholm, Ida, fru, Lund.
 *Wavrinsky, Edvard, direktör, Stockholm.
 *Wavrinsky, R. A., medicinalråd, Saltsjöbaden.
 Weber, Gertrud, fröken, Stockholm.
 Wedberg, Valborg, fru, »
 *von Wedel, Stephanie, grefvinna, Stora Sundby.
 von Vegesack, C., friherrinna, Stockholm.
 von Vegesack, Jenny, fröken, Stockholm.
 Weidenhielm, Dagmar, hoffröken, Stockholm.
 Weidenhielm, Olga, fru, Stockholm.
 *Weinberg, C. A., härads höfding, Stockholm.
 Weinberg, Elvine, fru, Karlstad.
 *Weinberg, Signe, fröken, Stockholm.
 Welander, E. W., professor, »
 Welander, Jenny, fru, Skara.
 Welander, Salla, fru, Stockholm.
 *Wendt, Elfrida, fru, Borås.
 Wendt, Nanni, fröken, Lidköping.
 Wendt, Olga, fru, Philadelphia.
 Wennberg, Hilda, fröken, Stockholm.
 Wennberg, Julia, fru, Hudiksvall.
 Wennérus-Ling, Magda, fröken, Lidköping.
 Werner, Anna, fru, Nora.
 *Wernstedt, Hedvig, fru, Stockholm.
- Verstegh, Inez, fru, Stockholm.
 Weslien, Emma, fru, »
 Wessén, Maria, fru, Sundsvall.
 Wessman, Selma, fru, Filipstad.
 Westberg, G. W., f. d. protokollsekreterare, Stockholm.
 Westberg, Hilma, fru, Omberg, Alvastra.
 Westerberg, Augusta, fröken, Kalmar.
 Westerberg, Maria, fröken, Sundsvall.
 Westerberg, Titti, fröken, Linköping.
 Westerlund, Amelie, fru, Bergvik, Värmland.
 *Westerlund, Ernst, doktor, Enköping.
 *Westgren, Selma, fru, Uppsala.
 *Westin, L. E., klädeshandlande, Stockholm.
 Westling, Maria, fru, Linköping.
 Westman, Fredrik, fabrikör, Stockholm.
 *Westman, Hortense, fröken, Linköping.
 Westrell, Hilda, fru, Ystad.
 Westrin, Hedda, fröken, Kristinehamn.
 Westring, Adelaïde, fru, Stockholm.
 *Wetterberg, Maria, fru, Malmö.
 Wettergren, Anna, fru, Arboga.
 Wetterqvist, Nanna, fröken, Uddevalla.
 Whitlock, Anna, fröken, Djursholm.
 Whitlock, Ellen, fröken, Stockholm.
 *Whitlock, Sophie, fru, »
 Wicander, Agnes, fru, Lund, Ösma.
 *Wicander, Anna, fru, Stockholm.
 Widebeck, Maria, fröken, »
 Widegren, Mathilda, fröken, Stockholm.
 Widegren, Sara, fru, Falun.
 Widerström, Karolina, doktor, Stockholm.
 Widmark, Henrika, fröken, Lingatan, Sämstad.
 Wigardh, Thora, fru, doktor, Göteborg.
 Wigert, Maria, fröken, Stockholm.
 *Wijk, Olof, fru, Göteborg.
 Wijk, Mary, fru, Domö, Hjälpås.
 *Wijkander, Anna, fröken, Göteborg.
 Wijkander, Hilda, fru, Bofors.
 Wijkander, Majken, fru, Göteborg.
 *Wikander, Louise, fru, Stockholm.
 Wikblad, Hildur, fröken, Norrköping.
 Wikblad, H., fru, Stockholm.
 Wiking, Anders, direktör, Djursholm.
 Wiklund, Anna, kassör, Linköping.
 Wiksell, Ingrid, fröken, Stockholm.
 *Wikström, Anna, fröken, »
 *Wikström, Hulda, fröken, »
 Wikström, Louise, fröken, »

- Wikström, Oswald, borgmästare, Söderhamn.
 Willerding, Charlotte, fröken, Göteborg.
 Willners, Marianne, fru, Stockholm.
 Wiman, Bertha, försäkringsinspektis, Stockholm.
 *Wimmerstedt, Axel, professor, Stockholm.
 Winberg, Sophia, fru, Alnarp, Åkarp.
 Winqvist, Maria, fröken, Stockholm.
 *Wirén, A. G., fabrikör, »
 Wising, Sophie, fru, »
 Witt, Sophie, fröken, Helsingborg.
 Witthoff, Ida, fröken, Ystad.
 Wockatz, Justus, folkskoleinspektör, Söderhamn.
 Wold, Amalia, fru, Borås.
 Wohlfahrt, Elsa, fru, Karlsdahls bruk, Karlsdal.
 Wrangel von Brehmer, Ingeborg, friherrinna, Hyby, Klågerup.
 Wrangel von Brehmer, Olga, friherrinna, Hækkeberga, Genarp.
 *Wrede, Gertrud, friherrinna, Åbo, Finland.
 Wrede, Sophie, fröken, Östergård, Växiö.
 *Wretlind, Emma, fru, Stockholm.
 Wästberg, Carin, fröken, »
 *Yell, E., miss, Stockholm.
 Ydén, Anna, fru, »
 Yngström, Anna, fröken, Ölsboda, Degerfors.
 Yngström, Edith, fru, Ölsboda, Degerfors.
 Zachau, Arthur, fru, Uddevalla.
 Zegolson, Louise, fröken, Malmö.
 *Zethelius, Anna, fröken, Stockholm.
 Zethelius, Pauline, fru, »
 Zethräus, Coraly, fru, »
 Zethräus, Amelie, fröken, »
 Zetterling, Ann-Sofi, fru, Jönköping.
- Zetterquist, Elise, fru, Vexjö.
 Zickerman, Lilly, fröken, Stockholm.
 von Zweigbergk, Maria, fröken, Norrtelge.
- Åberg, Tekla, fröken, Malmö.
 Åhlander, Tekla, fröken, Stockholm.
 Åhlin, Hedda, fröken, »
 Åhlund, Sigrid, fru, Göteborg.
 Åhrberg, Cecilia, fru, Vestanfors.
 Åhrberg, Hedvig, fru, Stockholm.
 Åkerblom, Anna, fru, Uppsala.
 Åkerblom, Emilie, fru, Falun.
 Åkerhielm, Aimée, fröken, Högfors.
 Åkerhielm, Amalia, friherrinna, Dylta bruk.
 Åkerhielm, Ebba, friherrinna, Stockholm.
 Åkerhielm, Ingeborg, friherrinna, Ökna, Valla.
 Åkerman, Gurli, fru, Söderhamn.
 Åkerman, Louise, fru, Paris.
 *Åkerman, Maria, fru, Stockholm.
 Åman, Laura, fru, Amundsjö, Bredbyn.
 *Åmark, F. V., rektor, Enköping.
 Åstrand, Anna, fru, Linköping.
 *Åström, A., disponent, Norra Degerfors.
 Åhström, Ch., fru, Filipstad.
- Öberg, Alma, fröken, Stockholm.
 Öberg, Anna, fröken, »
 Öberg, Augusta, fru, Filipstad.
 Ödberg, Nina, fru, Skara.
 Öijer, Hildur, fröken, Göteborg.
 Ölander, Ellida, fru, Stockholm.
 Öquist, Ingeborg, fröken, Umeå.
 *Örström, Anna, fru, Örebro.
 Östberg, Ellen, fru, Stockholm.
 Österberg, Alma, fröken, Stockholm.
 Österberg, Anna, fröken, »
 Österberg, Lotten, fru, »
 Österlund, Elin, fröken, Arvika.
 Östlund, Bertha, fröken, Stockholm.
 Öström, Kerstin, fru, Siljansnäs, Leksand.

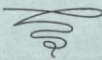
A.-B. Gustaf Holmbloms
Kappaffär

**Största
Specialhus
i
Norden**

I billiga prislägen
stort sortiment

Norrmalmstorg,
Stockholm.

Anmälan.

Dagny utkommer **1905** med **20 häften**, utgörande minst **28 tryckark.**

Priset för hel årgång:

För medlemmar af *Fredrika-Bremer-Förbundet* . . . kr. 3.50.

För icke medlemmar af *Fredrika-Bremer-Förbundet* » 5.00.

Förbundsmedlemmar prenumerera å *Fredrika-Bremer-Förbundets* byrå, 54 Drottninggatan, personligen eller medelst postanvisning. Icke förbundsmedlemmar kunna prenumerera dels vid alla postanstalter i riket, dels på förbundsbyrån, dels äfven hos hrr bokhandlare.

Lösnummer kunna erhållas å *Fredrika-Bremer-Förbundets* byrå till ett pris af 30 öre pr enkelhäfte.

Vademecum

var bland alla munvatten på hygieniska utställningen i Paris 1902 det enda som erhöll högsta utmärkelse, *Guldmedalj*, och detta i sin egenkap af »*antiseptiskt munvatten*» (*antiseptique dentifrice*).

Barnängens Tekniska Fabrik,
H. M:t Konungens hofleverantör
Stockholm.

Anonser för DAGNY

upptagas af

fröken Ingeborg Bergström, 31 Östermalmsgatan 31.

Adresser:

Fredrika-Bremer-Förbundet: Drottninggatan 54.

Rikstelefon 27 62. Förbundets byrå öppen 11—4. Allm. tel. 48 16.

Fredrika-Bremer-Förbundets Sjuksköterskebyrå: Tunnelgatan 25.

Rikstelef. 68 98.

A. T. 82 11.